

Diplome hrvatskih liječnika: iz Zbirke diploma i povelja Hrvatskog muzeja medicine i farmacije HAZU

Edited book / Urednička knjiga

Publication status / Verzija rada: **Published version / Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)**

Publication year / Godina izdavanja: **2017**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:105:565785>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-18**

Repository / Repozitorij:

[Dr Med - University of Zagreb School of Medicine Digital Repository](#)

HRVATSKIH LIJEČNIKA

Iz zbirke diploma i povelja
Hrvatskog muzeja medicine i
farmacije HAZU

CROATIAN DOCTORS' DIPLOMAS

Selected from the Collection
of Medical Diplomas and
Charters at the Croatian
Museum of Medicine and
Pharmacy

1917–2017
100 godina Medicinskog
fakulteta Sveučilišta
u Zagrebu

WIR Director- an der medicinisch = ch

der kaiserl. königl. Carl-Franzens U
erklaren hiemit öffentlich, daß der Herr D
gebürtig, nach vorsehriftmäßig zurückgelegten Studien den Allerhöch
Geburtshilfe und der Kuhpockenimpfung sich unterworfen habe und
24 Junii d. H. 1807. J. vorgekommenen Störungen vorsehriftmäßig
sich darüber nachgesprochen haben. Wir erklären und bestätigen ihn
als Wundarzt und Geburtskünstler; Walsen von Jedermann für
Verletzung seiner Ehre zu flucht seine Rechte nicht abgeben kann.

Uebrigens wird empfohlen in solch solch Lothung bey Vernehmung von
kneifen, von dem, was ihm von dem Namen des Linde
Sollt. Es sey den ersten gewis auszuhalten Unwafersel
über zu küssen, beytrafset werden würde.

Zur Bestätigung, des Besagten haben Wir den Herrn Josef
mit Unseren vorsehriftmäßigen

Grätz am 3ten Juli im Jahre

F. W. ...

D I P L O M E

Diplome hrvatskih liječnika iz Zbirke diploma i povelja Hrvatskog
muzeja medicine i farmacije HAZU

1917–2017
100 godina Medicinskog
fakulteta Sveučilišta
u Zagrebu

Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Zagreb, 6. prosinca 2017. – 28. veljače 2018.

1917–2017
100 godina Medicinskog
fakulteta Sveučilišta
u Zagrebu

NAKLADNIK

Sveučilište u Zagrebu
Medicinski fakultet
Šalata 3, HR-10000 Zagreb

ZA NAKLADNIKA

prof. dr. sc. Marijan Klarica, dekan

UREDNIŠTVO

akademik Marko Pečina
prof. dr. sc. Marijan Klarica
prof. dr. sc. Stella Fatović-Ferenčić
Silvija Brkić Midžić, prof.

AUTORICA TEKSTA

Stella Fatović-Ferenčić

KATALOŠKA OBRADA

Silvija Brkić Midžić

DIGITALIZACIJA IZVORNIKA

Goran Vržina

PRIJEVOD S LATINSKOG JEZIKA

Petar Ušković Croata

PRIJEVOD NA ENGLLESKI JEZIK

Sanja Pehneć

GRAFIČKO OBLIKOVANJE KATALOGA I PRIPREMA ZA TISAK

Studio Rašić
Ante Rašić
Ankica Penava-Pejčinović

LEKTURA I KOREKTURA

Silvija Brkić Midžić

TISAK

Denona, Zagreb

NAKLADA

300

ISBN 978-953-6255-67-2

CIP – nakon prijeloma

SADRŽAJ
CONTENTS

Neka bude sretno, svečano i uspješno:

Diplome naših studenata sa stranih sveučilišta /
Stella Fatović-Ferenčić / str. 5

*A paragon of happiness, dignity and success: the
diplomas of Croatian medical students obtained at
foreign universities / Stella Fatović-Ferenčić / p. 5*

Zbirka diploma i povelja Hrvatskog muzeja medicine i
farmacije HAZU / Silvija Brkić Midžić / str. 61

The Collection of Diplomas and Charters of the
Croatian Museum of Medicine and Pharmacy at the
Croatian Academy of Sciences and Arts (HAZU) /
Silvija Brkić Midžić / p. 61

Katalog / str. 67

Catalogue / p. 67

OS DIRECTOR
ET PROFESSORES
IN ALMA AC CELEBERRIMA
CAESAREO-REGIA ACADEMIA JOSEPHINA
MEDICO-CHIRURGICA

Franciscum Henster Creatum ex Agram anno millesimo octingentesimo
superiorem, omnes artis medicae doctrinas complectentem, strenue peregrisset medicinaeque castrensi in amplissimis
scientias atque artes examinavimus, deinde in arte corpus humanum cultro anatomico dirimendi, rectamque
operavimus.

eruditionem atque dexteritatem Nobis probasset, Virum huncce doctissimum potestate ab **Augustissimo Imperatore**
quarto mensis *Aprilis* die *secundo* publice **Universae Medicinae Doctorem** pro
Universae Medicinae Doctores legibus et consuetudine condecorati existunt. Tribuimus illi facultatem, praxim omnem in
militariibus tum in exercitu, quum inter cives exercendi et concedimus omnia jura et privilegia, quibus praefato titulo de
solenni hoc diplomate, majori Academiae sigillo, Directoris, Senioris professorum nec non Supremi medici castrer

ia die *secundo Aprilis* anni millesimi octingentesimi *sexagesimi quarti*.

De Eger
castrensis

D^{no} Felix Kreutz

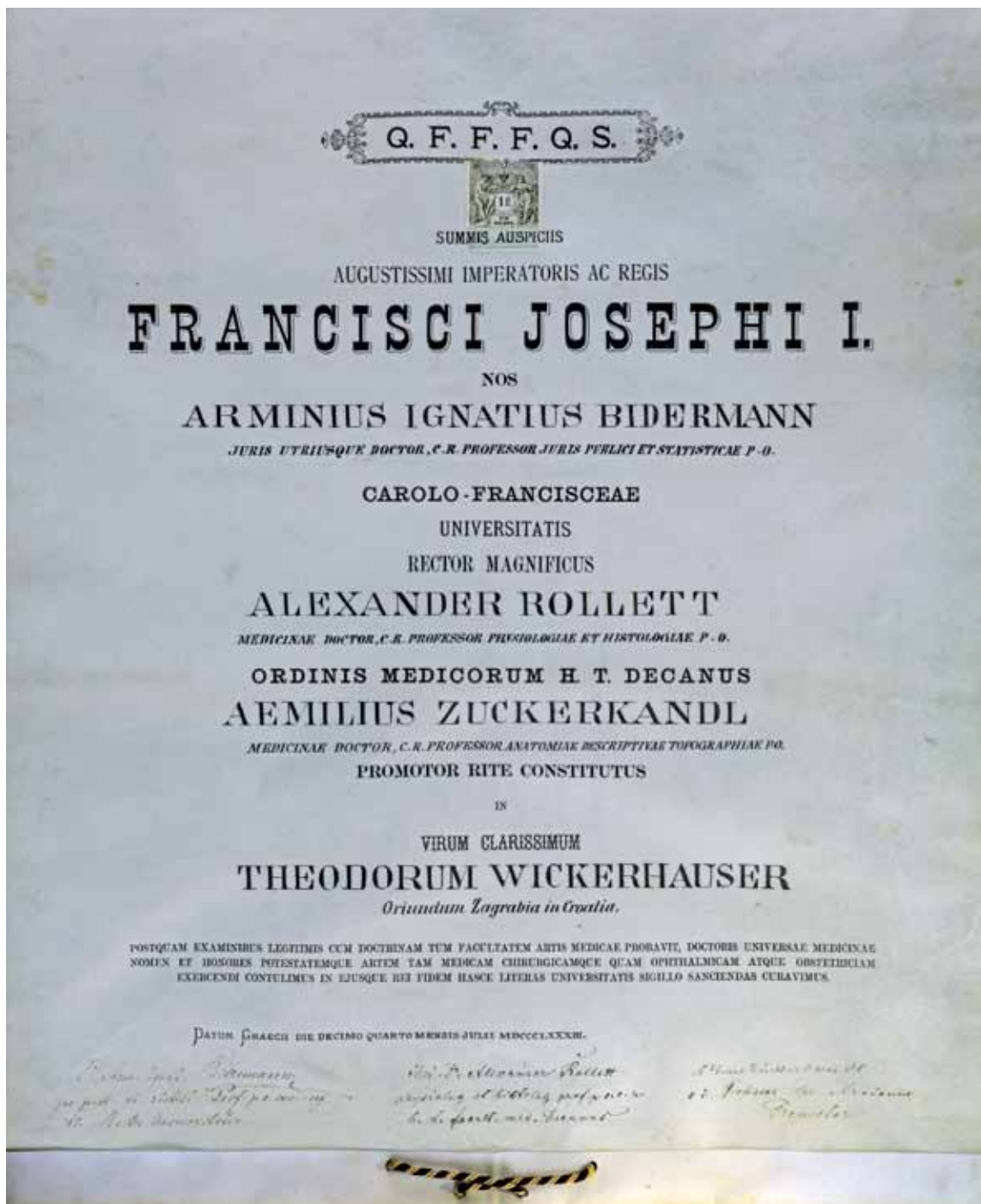
M. J. P.

Stella Fatović-Ferenčić

Neka bude sretno, svečano i uspješno:
Diplome naših studenata sa stranih sveučilišta

A paragon of happiness, dignity and success: the diplomas of Croatian medical students obtained at foreign universities

Q. F. F. F. Q. S.

SUMMIS AUSPICIIS

AUGUSTISSIMI IMPERATORIS AC REGIS

FRANCISCI JOSEPHI I.

NOS

ARMINIUS IGNATIUS BIDERMANN

JURIS UTRIUSQUE DOCTOR, C. R. PROFESSOR JURIS PUBLICI ET STATISTICAE P. O.

CAROLO-FRANCISCEAE

UNIVERSITATIS

RECTOR MAGNIFICUS

ALEXANDER ROLLETT

MEDICINAE DOCTOR, C. R. PROFESSOR PHYSIOLOGIAE ET HISTOLOGIAE P. O.

ORDINIS MEDICORUM H. T. DECANUS

AEMILIUS ZUCKERKANDL

MEDICINAE DOCTOR, C. R. PROFESSOR ANATOMIAE DESCRIPTIVAE TOPOGRAPHIAE P. O.

PROMOTOR RITE CONSTITUTUS

IN

VIRUM CLARISSIMUM

THEODORUM WICKERHAUSER

Oriundum Zagrabia in Croatia.

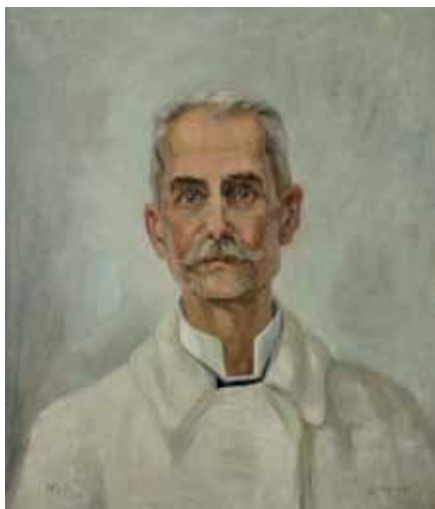
POSTquam EXAMINIBUS LEGITIMIS CUM DOCTRINAM TUM FACILITATEM ARTIS MEDICAE PROBAVIT, DOCTORIS UNIVERSAE MEDICINAE NOMEN ET HONORES POTESTATEMQUE ARTEM TAM MEDICAM CHIRURGICAMQUE QUAM OPHTHALMICAM ATQUE OBSTETRICAM EXERCENDI CONTULIMUS IN EJUSQUE RITI FIDEM HASCE LITTERAS UNIVERSITATIS SIGILLO SANCTENDAS CURAVIMUS.

PATUM GRAECI DIE DECIMO QUARTO MENSIS JULII MDCCCLXXXIII.

Handwritten signatures of the examiners: Alexander Rollett, Aemilius Zuckerkandl, and Theodor Wickerhauser.

kat. br. 6

Nasta Rojc: Theodor Wickerhauser,
ulje na platnu, 1950., HMMF-103

Tijekom jednog stoljeća svoga postojanja Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu zrcali važan segment *društva znanja* naše sredine, a svojom se aktivnošću i djelovanjem ugradio u same temelje uljudbe na prostoru jugoistočne Europe. Premda je povijest ove ustanove stogodišnja, priča o težnjama koje su prethodile njezinu osnutku znatno je duža te ispunjena mnoštvom prepreka i pomaka. Ona se poklapa s vremenom u kojemu se školovanje Hrvata odvijalo u tuđini gdje su, često i u neravnopravijem položaju u odnosu na druge, stjecali medicinsko znanje. Diplome koje su prezentirane na ovoj izložbi svjedoče o njihovom uspješno završenom studiju, o mjestima i gradovima iz kojih su dolazili, skali sveučilišnih središta na kojima su promovirani, o imenima tamošnjih dekana, rektora i promotora te datumu i godini promocije.

Riječ je o rukopisnoj i tiskanoj građi na pergameni, papiru ili kartonu s vlastoručnim potpisima te otisnutim, apliciranim ili privezanim pečatima koja čini nezaobilazan dio medicinske materijalne baštine. Neke diplome i povelje sačuvane su u vrijednom stilskom okviru ili u pripadajućoj spremnici, dok se pojedine odlikuju umjetničkim oblikovanjem i dizajnom u stilu bidermajera, historicizma, secesije itd. Pisane su latinskim jezikom u kićenom stilu uglavnom sličnim obrascem na različitim sveučilištima. Primjerice na diplomi utemeljitelja Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu Theodora Wickerhausera piše u hrvatskome prijevodu:

Neka bude sretno, svečano i uspješno.

Pod najvećom zaštitom uzvišenog cara i kralja Franje Josipa I., ja Arminije Ignacije Bidermann, doktor obaju prava, profesor javnog prava i statistike, uzvišeni rektor Sveučilišta u Grazu; Aleksandar Rollett, doktor medicine, profesor fiziologije i histologije biljaka, dekan liječničkog zbora; Emilije Zuckermandl, doktor medicine, profesor deskriptivne anatomije, obredom postavljen promotor, pre-slavnog muža THEODORA WICKERHAUSERA, rodom iz u Zagreba u Hrvatskoj, proglašavamo doktorom opće medicine i dodjeljujemo mu sve časti, nakon što je položiviši legitimne ispite pokazao kako svoju nauku, tako i sposobnost za medicinu te mu dodjeljujemo pravo da prakticira kirurgiju, oftalmologiju

i opstetriciju. Tomu za svjedočanstvo pobrinuli smo se da ova diploma bude ovjerena pečatom sveučilišta.

Graz, 14. srpnja 1883.

Prikupljanjem i čuvanjem hrvatske medicinske baštine bavio se niz godina Odsjek za povijest medicinskih znanosti HAZU, jedinstvena ustanova koja se profesionalno bavi istraživanjem povijesti biomedicinskih znanosti.¹ Pojedini djelatnici, poput Lavoslava Glesingera, Mirka Dražena Grmeka, Biserke Belicze, Stelle Fatović-Ferenčić bili su uključeni i u nastavu kolegija *Povijest medicine* na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu,² čime je utrt put prenošenja znanja o razvoju stuke i senzibiliziranju studenata za humanističke aspekte budućega zvanja.³

U srpnju 2014. osnovan je Hrvatski muzej medicine i farmacije HAZU koji je preuzeo materijalnu medicinsku baštinu sačuvanu u Akademijinom Odsjeku za povijest medicinskih znanosti te je nastavio s njezinom obradom i prezentacijom. Prva u nizu zbirke koja je obrađena upravo je Zbirka diploma i povelja čiji je dio prikazan na ovoj izložbi. Odabrane su 23 diplome liječnika koji su studirali na stranim sveučilištima prije osnutka Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Najviše ih potječe iz bečkih medicinskih učilišta (10), bilo da se radi diplomama medicinskog fakulteta (8) ili o vojnomedicinskom učilištu, poznatom Josephinumu (2). Pet diploma je s medicinskog fakulteta u Grazu, dvije su s ugarskog sveučilišta, dvije s praškog medicinskog fakulteta, dvije s medicinskog fakulteta u Bernu.

Premda je na padovanskom medicinskom učilištu bilo itekako mnogo naših studenata, u Zbirci diploma HMMF HAZU nažalost nema ni jedne s ovoga, a ni s drugih talijanskih fakulteta. Taj manjak u sačuvanoj građi nadomješten je prikazom inauguralne disertacije (diplomske radnje) Hvaranina Nike Samohoda, obranjene na sveučilištu u Padovi. Čuva se u Odsjeku za povijest medicinskih znanosti HAZU u zbirci koja sadrži radnje naših studenata obranjene na različitim sveučilištima u Beču, Pešti i Padovi u razdoblju 18. i 19. stoljeća. Dio liječnika zastupljenih diplomama poznat je široj javnosti i njihova su imena trajno ugrađena u temelje naše medicine. S druge strane, dio liječnika čije diplome posjedujemo ostao je do sada u sjeni naših spoznaja te nam je o njima poznata tek temeljna informacija o području njihovoga djelovanja. Sve ih, međutim, povezuje neki aspekt zalaganja za institucionalizaciju i profesionalizaciju

¹ Osnovan je unutar Instituta za povijest prirodnih matematičkih i medicinskih znanosti 1959. godine u sklopu tadašnje Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, a prvi njegov upravitelj bio je Mirko Dražen Grmek.

² Kolegij je kao obavezan uveden u nastavu 1927. godine zalaganjem nestora ove struke Luje Thallera.

³ Fatović-Ferenčić, Stella. History of Medicine Teaching Program in Croatia. *Academic Medicine*. 2003; 78: 1028-1030.

Over an entire century of its existence, the Zagreb School of Medicine has presented a reflection of an important segment of the Croatian society of knowledge, while its work and activity helped built the very foundations of humanity in Southeast Europe. This institution is currently celebrating its hundredth anniversary, but the history of the aspirations which preceded its founding is considerably longer and full of many obstacles and shifts. It coincides with the period when Croats had to study medicine abroad and were not always treated equally to other students. The diplomas presented in this exhibition commemorate their successfully completed studies, revealing the cities and places they came from, the scale of the university centres where they received their title and the names of the deans, rectors and promoters of their graduation, including the date and the year of graduation. These are valuable manuscripts and printed documents recorded on either parchment, paper or cardboard, featuring the academics' signatures, as well as official seals, either wax, applied or pendent. Today they are an indispensable part of the medical material culture. Some diplomas and charters have been preserved in a valuable historical frame or an appropriate case, while others are distinguished according to their design, depending on the epoch, such as the Biedermeier, Historicism or Art Nouveau. The texts on the diplomas were written in ornate Latin style, in most cases similar to what was a standard at various universities. For instance, the diploma which was issued to the founder of the Zagreb School of Medicine, Theodor Wickerhauser, says the following:

May this be a paragon of happiness, dignity and success. Under the highest auspices of the great Emperor Francis Joseph I, I, Arminius Ignatius Bidermann, Doctor of Both Laws, Professor of Civil Law and Statistics, the esteemed rector of the University of Graz, together with Alexander Rollett, Doctor of Medicine, Professor of Physiology and Histology of Plants, dean of the Medical Association, Emil Zuckerkandl, Doctor of Medicine, Professor of Descriptive Anatomy, made the promoter of the event, proclaim the renowned Theodor Wickerhauser, born in Zagreb, Croatia, Doctor of Medicine, general practitioner, and grant him all the honours after he successfully passed all the required exams and thus demonstrated his knowledge and capability to practice medicine. Therefore, we entrust him to practice surgery, ophthalmology and obstetrics. In addition to this, we have validated this diploma with the university's official seal.

Graz, 14 July 1883

The Croatian Academy of Sciences and Arts' (HAZU) Division for the History of Medical Science, whose research has for many years focused on the study, collection, and preservation of Croatian medical heritage, is a unique institution whose

medicine i zdravstva po povratku u domovinu, bilo da je riječ o svakodnevnoj liječničkoj praksi (Gebhardt, Reichwein, Havliček), zagovaranju osnutka medicinskih učilišta (Cosmini, Zlatarović, Jagić, Wickerhauser), kliničkom radu (Fischer, Boić), poticanju zdravstvenog prosvjećivanja (Gundrum), promicanju higijene i javnoga zdravstva (Hensler, Berlot, Borčić, Katičić), ili pak osnivanju medicinskih struka i/ili nastavnih disciplina (Thaller, Durst).

Predstavljena Zbirka diploma reprezentira slučajni uzorak koji je nastajao kadama prikupljanjem u različitim vremenima te stoga ne odražava cjelokupan korpus naših diplomiranih liječnika na stranim sveučilištima, niti zrcali stvarnu situaciju zastupljenosti naših liječnika na studiju u inozemstvu. Međutim, i ovako ograničen materijal dovoljan je za ilustraciju priče o vremenu prije osnutka Medicinskog fakulteta u Zagrebu, edukaciji naših liječnika u tuđini, svečanom činu završetka studija i reliktu vremena u kojemu sastavnice Dvojne Monarhije sve intenzivnije traže neovisnost pružajući otpor tvorevini s kojom se više nitko, pa tako ni Hrvati, nije mogao identificirati. Prvi svjetski rat, koji je s Monarhijom skončao, raskrstio je i s ostatcima arhaičnih struktura ubrzavši uspostavljanje novih identiteta. A u tom je, ratnim vihorom nošenom vremenu, napokon osnovan i Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu. U tom je vremenu i zaživio, obrazujući i promovirajući studente u našoj sredini na hrvatskom jeziku. Time započinje novo razdoblje u kojemu Medicinski fakultet tijekom jednoga stoljeća ispisuje vlastitu povijest, povijest medicinskog obrazovanja, razvoja medicine, znanosti i zdravstva, ugrađujući se u temelje hrvatske opstojnosti i kulture.

GDJE SU STUDIRALI NAŠI STUDENTI PRIJE OSNUTKA MEDICINSKOG FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

Prva škola na Zapadu u kojoj se moglo steći medicinsko obrazovanje bila je Salernska medicinska škola koja se smatra pretečom kasnijih sveučilišta.⁴ Njezini se najraniji tragovi mogu pratiti od 9. stoljeća, a kako je bila svjetovnog karaktera, na njoj su predavanja uz muške predavače držale i žene.⁵ Od 1140. godine studenti dobivaju i diplomu koju potvrđuju vlasti, a bez koje nije dopušteno vršenje liječničke prakse. Car Fridrik II. podijelio je pravo podjeljivanja diploma Salernskoj školi uz uvjet da je kandidat učio secirati mrtvo tijelo.⁶ Dobro je poznata činjenica da je diplomu salernske škole dobio 1688. godine i poznati

⁴ Salernska škola je 1213. pretvorena u sveučilište.

⁵ Jedna od poznatijih bila je Trotula, koja je napisala i ginekološko porodničko djelo.

⁶ Glesinger, Lavoslav. Povijest medicine. Zagreb : Školska knjiga, 1978., str. 101.

main task is professional research of the history of biomedical sciences.¹ Some members of the division, such as Lavoslav Glesinger, Mirko Dražen Grmek, Biserka Belicza, Stella Fatović-Ferenčić, hosted lectures on the History of Medicine, which are an integral part of the programs of the Zagreb School of Medicine.² They enabled the transfer of knowledge concerning the development of the discipline and sensitized the students with regard to the humanistic aspects of their future vocation.³

In July 2014, the Croatian Museum of Medicine and Pharmacy was established at HAZU, which then acquired the material medical culture preserved by the Division for the History of Medical Science, and continued with the research and presentation of the diplomas. Among the first processed collections was the Collection of Medical Diplomas and Charters, some of which are presented in this exhibition. A total of twenty-three diplomas have been selected for the exhibition, obtained by medical doctors who studied abroad before the Zagreb School of Medicine was founded. The most diplomas were issued by medical schools in Vienna (10), either the Medical University of Vienna (8) or the former army medical college, known as Josephinum (2). Five diplomas came from the Medical University of Graz, two from the Hungarian medical university, two from the First Faculty of Medicine in Prague and two from the University of Bern's Faculty of Medicine.

Although quite a few Croatian students attended the medical school at Padua, the Collection of Medical Diplomas at HAZU is unfortunately not in possession of any of them, which is the case regarding all other Italian medical schools. This has somewhat been substituted with the exhibited dissertation written by Niko Samohod at the University of Padua. It is now a part of the collection at the Division for the History of Medical Science, which contains the dissertations of Croatian students from various universities in Vienna, Budapest and Padua, dating from the 18th and 19th centuries.

Some of these medical doctors are well known to the public and their names have become an integral part of the Croatian medical science. However, some others, whose diplomas are also in possession of the Division, have not been so familiar and only basic information concerning their work and area of study has been presented. Nevertheless, they are all in their own ways connected as advocates of institutionalisation and professionalisation of medicine and health care in

---

¹ It was founded within the Institute for the History of Natural, Mathematical and Medical Sciences in 1959 at the former Yugoslav Academy of Sciences and Arts. The first director was Mirko Dražen Grmek.

² The course was introduced at the Medical School in 1927 as obligatory due to efforts made by the esteemed Croatian doctor of medicine Lujo Thaller.

³ Fatović-Ferenčić, Stella. History of Medicine Teaching Program in Croatia. *Academic Medicine*. 2003; 78: 1028-1030.

dubrovački liječnik Đuro Armen Baglivi,⁷ jedan od najpoznatijih liječnika svoga doba.⁸ Jednako tako valja napomenuti da je uz niz medicinskih napisa i obilje stručne literature u Salernu nastalo i popularno medicinsko djelo namijenjeno širokim slojevima *Regimen sanitatis Salernitanum*,⁹ napisano u stihovima. Za našu medicinsku baštinu ono je važno i stoga što ga je na hrvatski jezik preveo fra Emerik Pavić 1768. godine, a ova je zdravstveno-prosvjetiteljska uspješnica ujedno i prvi prijevod medicinskog sadržaja na hrvatskome jeziku.¹⁰

Postupno se otvaraju i druga europska sveučilišta u sklopu kojih se razvija i medicinska nastava, primjerice, u Bologni s medicinskim fakultetom osnovanim 1158. godine. U razdoblju od 12. do 14. stoljeća Europom se širi mreža sveučilišta, od onih u Reimsu (1145.) i Oxfordu (1167.) do onih u Parizu (1200.), Montpellieru (1220.), Padovi (1222.), u Napulju (1224.), potom u Pragu (1348.), Beču (1365.), Budimu (1389.) itd. Visokoškolske obrazovne ustanove u Parizu su djelovale pod imenom *sveučilišta*, naziva skovanog 1221., koji je označavao cjelokupnu parišku zajednicu profesora i studenata (*universitas magistrorum et scolarium*), a koji se sačuvao do danas. No, u to vrijeme postoji i drugačiji model sveučilišne zajednice, poput onog sveučilišta u Bologni, prema kojemu su sveučilišnu zajednicu činili isključivo studenti.¹¹ U Bologni su već veoma rano predavali i neki naši liječnici. Primjerice, dubrovački liječnik Domenico Galleotti Rollandio bio je ondje već 1394. – 1422. profesor medicine i astrologije na kolegiju liječnika i filozofa, a kasnije i Lujo Gjurašević.¹²

I na drugim europskim sveučilištima nalazimo Hrvate kao predavače, primjerice, Matija Vlačić Ilirik ml. je od 1592. profesor praktične medicine u Rostocku,¹³ a već spomenuti Đuro Armen Baglivi od rujna 1696. predaje anatomiju na papinskom sveučilištu *Sapienza* u Rimu.

Tijekom 1222. prognani su mnogi profesori i studenti iz Bologne pa su se sklonili u Padovu tragajući za okruženjem koje će im omogućiti veće akademske slobode. Ondje se isprva predavalo pravo i teologija, ali kasnije se program znatno proširio pa je studij od 1250. uključivao i medicinska predavanja. Na vrhuncu svoje reputacije, padovanska visoka škola 1405. godne potpada pod

⁷ Svoj studij medicine Đuro Armen započinje u Napulju, gdje studira u razdoblju 1684. – 1687.

⁸ Grmek, Mirko Dražen. Život, djela i povijesno značenje Gjura Baglivija. Gjuro Baglivi: De fibra motrice et morbosa (O zdravom i bolesnom motoričkom vlaknu) – studija o Bagliviju. Zagreb : Prometej, Medicinski fakultet sveučilišta u Zagrebu, 1997., str. 367.

⁹ Poznatije je pod imenom *Flos medicinae* i *De conservanda valetudine*.

¹⁰ Fatović-Ferenčić, Stella; Dürrigl, Marija Ana. „Od nji vode načine se lipe koje oči bolešljive kripe“: Cvit likarije kao prva hrvatska zdravstvenoprosvjetiteljska uspješnica. // Zbornik o Emeriku Paviću. Zbornik radova sa znanstvenog skupa „Emerik Pavić i franjevci u kontinentalnoj Hrvatskoj“, Osijek, 23.-25. svibnja 2013. Zagreb : Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu, 2014., str. 135-146.

¹¹ Le Goff, Jacques. The Birth of Europe. Oxford: Blackwell, 2005., str. 121.

¹² Bazala, Vladimir. Povijestni razvoj medicine u hrvatskim zemljama. Zagreb: Hrvatski izdavački bibliografski zavod, 1943., str. 152.

¹³ Mohorovićić, Lucijan. Matija Vlačić Ilirik ml. // Liječnički vjesnik 2012;134:242–245.

Croatia. This includes their activity in general medical practice (Gebhardt, Reichwein, Havliček), working towards the establishment of medical colleges (Cosmini, Zlatarović, Jagić, Wickerhauser), clinical work (Fischer, Boić), campaigning to increase public health awareness (Gundrum), promoting hygiene and public health (Hensler, Berlot, Borčić, Katičić), or establishing medical vocations and/or studies (Thaller, Durst).

The given Collection of Diplomas represents a random sample which has been collected over many decades and over different periods of time, so it does not reflect the entire corpus of Croatian medical doctors who graduated at foreign universities, nor does it show the exact number of Croatian medical doctors who studied abroad. However, even such limited resources are sufficient to illustrate the story about the time before the Zagreb School of Medicine was founded. It is a story of the education of Croatian physicians abroad, their solemn graduations and the relics of the period in which the member states of Austria-Hungary ever more intensely sought their independence, while displaying resistance to the dual monarchy with which no one, including Croats, could any longer identify. The end of the First World War saw the dissolution of the Austro-Hungarian Monarchy and the remnants of its archaic structures soon collapsed, which expedited the institution of new identities. It was during these winds of war that the Zagreb School of Medicine, as a part of the University of Zagreb, was finally established. As it came to life, it began educating students and promoting itself as a Croatian institution, where lectures were held in the Croatian language. This was the beginning of one hundred years of the school's own history, the history of the medical education it offered, the development of medicine, science and health care, thus becoming a part of the fundamentals of Croatia's existence and culture.

WHERE CROATIAN STUDENTS STUDIED BEFORE OF THE ZAGREB SCHOOL OF MEDICINE WAS FOUNDED

The first Western European school which offered medical knowledge was the Schola Medica Salernitana, which is considered the precursor of university as an institution.⁴ Its earliest traces go back to the 9th century, and since it was a secular institution, lecturers were held by both men and women.⁵ From the year 1140, the students also received an official diploma upon their graduation, without which they were not allowed to practice medicine. Emperor Frederick the Great granted the Schola Medica Salernitana the right to issue diplomas, under the condition

---

⁴ In 1213 the Schola Medica Salernitana was converted to a university.

⁵ One of the famous female practitioners was Trotula of Salerno associated as author of a variety of female medical topics.

vlast Mletačke republike, čime postaje sveučilišni grad Venecije. U to vrijeme, pored triju katedri za filozofiju, medicinska nastava obuhvaća dvije katedre za teorijsku, dvije za praktičnu medicinu te dvije za kirurgiju. Na ovom su sveučilištu predavale mnoge istaknute ličnosti poput Galilea Galileija,¹⁴ Mattea Realda Colomba,¹⁵ Fabriciusa ab Acquapendentea,¹⁶ Andreasa Vesaliusa,¹⁷ Giovannija Battiste Morgagnija¹⁸ i drugih. Zanimljiva je činjenica da su ovi velikani postali profesori u Padovi kao veoma mladi; primjerice, Vesalius je imenovan profesorom s 23 godine, dan nakon što je diplomirao, Colombo s 27 godina, Galileo Galilei u dobi od 28, a Morgagni s 29 godina.

Najstarija bilješka o našem studentu koji je polagao ispit na medicinskom fakultetu u Padovi jest ona o Ladislavu Požežaninu iz 1479. godine.¹⁹ Zanimljiv detalj iz povijesti padovanskog sveučilišta je odluka iz 1438. godine prema kojoj se za rektora nije smjela birati osoba iz Padove, a na rektorsku su dužnost mogli biti birani i studenti.²⁰ Većina rektora bili su Talijani, no bilo je i onih koji su dolazili iz drugih krajeva. Tako je, primjerice, 1431. rektorsku dužnost obnašao Ivan de Albertis iz Kopra, u vrijeme kada je još bio student. Rektorom je 1579. imenovan i poznati hrvatski pjesnik Dominko Zlatarić iz Dubrovnika. Premda nije bio liječnik, za vrijeme njegovog rektorskog mandata uvedene su važne reforme pa je tako uvedena praktična klinička nastava na tamošnjem medicinskom fakultetu. S obzirom na dotadašnji način predavanja koji je uključivao tek teorijske komentare klasičnih medicinskih autora, to je bio velik iskorak. Početkom 16. stoljeća u Padovi je držao predavanja i glasoviti zadarski liječnik Federik Grisogono Bartolačić, a u 18. stoljeću profesor medicine je i Šime Stratico²¹, također iz Zadra.²²

Nakon što su Mleci potpali pod Austriju, padovanska medicinska škola i dalje ostaje prestižnim učilištem, jednim od istaknutih akademskih središta Monarhije.

---

¹⁴ Galileo Galilei (1564. – 1642.) pridružio se sveučilištu 1592. kao profesor matematike, a matematika je bila obavezan predmet i na medicinskim kolegijima.

¹⁵ Matteo Realdo Colombo (1516. – 1559.) ukazao je na plućnu cirkulaciju.

¹⁶ Fabricius ab Acquapendente (1537. – 1619.) bio je profesor anatomije i kirurgije; napravio je prvi stalni anatomske teatar.

¹⁷ Andreas Vesalius (1514. – 1564.), reformator anatomije i autor prvog ilustriranog djela *De Humani Corporis Fabrica*.

¹⁸ Giovanni Battista Morgagni (1682. – 1771.), predavač teorijske medicine i anatomije.

¹⁹ Grmek, Mirko Dražen. Hrvatski medicinari u Padovi. // *Liječnički vjesnik* 1948: 70: 154-156.

²⁰ Taj običaj ukinut je tek 1738. godine. Studenti su od 1261. imali pravo biranja profesora, što je reformom iz 1517. godine ukinuto.

²¹ Kasnije napušta medicinu i postaje profesorom matematike i navigacije. Često je u predavanjima fizike zamjenjivao Aleksandra Voltu.

²² Glesinger, Lavoslav. Medicinski fakultet u Padovi i Hrvati. // *Liječnički vjesnik* 1950; 72: 251-255.

that the student was taught human anatomy.⁶ It is a well known fact that in 1688 one Salernitana diploma went to the renowned Dubrovnik physician Đuro Armen Baglivi,⁷ one of the best known doctors of medicine of the time.⁸ Moreover, it is also important to note that, besides many medical manuscripts and an abundance of medical literature, the Schola was also allegedly home to the popular medical poem written in hexameter verse and entitled *Regimen sanitatis Salernitanum* (The Salernitan Rule of Health).⁹ It was intended for a mass audience. The poem is important for this country's medical heritage because it was translated into Croatian language by Friar Emerik Pavić in 1768, at the same time being the first educational and health care piece translated into Croatian.¹⁰

Over time other European universities opened their doors and offered education in medical science. For example, the University of Bologna, where the medical department was founded in 1158. Between the 12th and the 14th centuries Europe saw a proliferation of various universities, from Reims (1145) and Oxford (1167), to Paris (1200), Montpellier (1220), Padua (1222), Naples (1224), then Prague (1348), Vienna (1365), Budapest (1389), etc. Higher education institutions were for the first time called *universities* in Paris; the modern form of the word was coined in 1221, denoting an entire Parisian group of professors and students (*universitas magistrorum et scholarium*), and it has been in use until today. However, at the time there was another, different, model of university, such as the one existing in Bologna, where the university group comprised only students.¹¹ Some Croatian doctors of medicine taught at Bologna very early in the university's history, such as the Dubrovnik physician Domenico Galleotti Rollandio, who was employed there between 1394 – 1422. He taught medicine and astrology at the department of medicine and philosophy. Later on, a physician called Lujo Gjurašević worked there as well.¹²

Croats studied at other European universities as well; for example, in 1592 Matija Vlačić Ilirik Jr. was a professor of practical medicine at Rostock,¹³ and from Sep-

---

⁶ Glesinger, Lavoslav. *Povijest medicine*. Zagreb: Školska knjiga, 1978, p. 101.

⁷ Đuro Armen studied in Naples between 1684 – 1687.

⁸ Grmek, Mirko Dražen. *Život, djela i povijesno značenje Gjura Baglivija*. *Gjuro Baglivi: De fibra motrice et morbosa (O zdravom i bolesnom motoričkom vlaknu) – studija o Bagliviju*. Zagreb: Prometej, Medicinski fakultet sveučilišta u Zagrebu, 1997, p. 367.

⁹ Also known as *Flos medicinae* and *De conservanda valetudine*.

¹⁰ Fatović-Ferenčić, Stella; Dürrigl, Marija Ana. "Od nji vode načine se lipje koje oči bolešljive kripe": Cvit likarije kao prva hrvatska zdravstvenoprosvjetiteljska uspješnica. // *Zbornik o Emeriku Paviću*. *Zbornik radova sa znanstvenog skupa "Emerik Pavić i franjevci u kontinentalnoj Hrvatskoj"*, Osijek, 23-25 May 2013. Zagreb: Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu, 2014, pp. 135-146.

¹¹ Le Goff, Jacques. *The Birth of Europe*. Oxford: Blackwell, 2005, p. 121.

¹² Bazala, Vladimir. *Povijestni razvoj medicine u hrvatskim zemljama*. Zagreb: Hrvatski izdavački bibliografski zavod, 1943, p. 152.

¹³ Mohorovičić, Lucijan. *Matija Vlačić Ilirik ml.* // *Liječnički vjesnik* 2012; 134:242–245.

Velika sveučilišta u Europi ostaju snažna središta odmjeravanja političke snage među staležima, katkada i nacijama, što se očitovalo u svim razdobljima. Činjenica da je Istranima i Dalmatincima bilo zabranjeno studirati na drugim sveučilištima osim u Padovi, premda je kasnije ta mjera ublažena otvaranjem mogućnosti nostrificiranja diploma, ukazuje na važnost sveučilišnih ustanova u sprezi s politikom, rastućom moći znanja i aspiracijama vodećih sveučilišnih zemalja. Ne čudi, stoga, činjenica da je mogućnost uspostave visokoškolske medicinske nastave na našim prostorima još jako daleka, kao i da je kriterij pohađanja studija za naše studente na padovanskom sveučilištu neravnopravan u odnosu na ostale kandidate. Primjerice, mletački Senat je 1681. godine donio odluku kojom su kandidati iz Dalmacije bili oslobođeni redovitog pohađanja nastave, ali su se mogli prijaviti za stjecanje doktorata. Za dobivanje doktorske diplome bila im je dovoljna potvrda dvojice priznatih liječnika o njihovim sposobnostima za ispit. Važno je naglasiti da su padovanski doktorati, postignuti na taj način, davali liječnicima pravo vršenja prakse samo na području Dalmacije, što je bilo istaknuto i u njihovim diplomama. Potpuno je jasno da je ova odluka mletačkog Senata bila usmjerena ka obeshrabrivanju izobrazbe na našem području, posebice mladih liječnika, čime je dodatno otežavala već ionako teške zdravstvene prilike na području Dalmacije.²³ Njoj će se odlučno usprotiviti Jakov Mirković naglasivši: *Ravnajući se upravo prema tim disciplinama, ja bih ponizno predložio da, kako se ne dopušta doktoriranje onim Talijanima koji nisu svršili četiri godine studija u Padovi, da se isto tako zabrani i Dalmatincima da stavljaju na kušnju vrlo popustljivu susretljivost gospode padovanskih profesora ako prije toga i oni ne prođu neki tečaj odgovarajućeg studija. Nema zvanja bez danka obaveza, nema stručnjaka bez šegrtovanja. Zašto bi samo dalmatinski liječnici bili pošteđeni od ovih obaveza! Ali budući da je Dalmacija oskudna u mogućnostima, malo je onih otaca koji mogu svoje sinove uzdržavati u Padovi o vlastitu trošku, a budući da se ne može narinuti propis da medicinsku nastavu vrši bilo tko od malog broja dalmatinskih liječnika koji bi za to bili sposobni, izgleda da je prijeko potrebno u toj pokrajini osnivanje jedne javne škole koju bi imali dužnost dnevno pohađati kandidati medicine.*²⁴ U svojoj pismenoj predstavi ovaj je liječnik također prezentirao program navedenoga studija za liječnike, kirurge i seoske kirurge te preporučenu literaturu. Smještaj škole predvidio je u Splitu, gdje je već bila i Vojna bolnica u kojoj bi se vršila praktična nastava. Do realizacije, međutim, još uvijek

²³ Brisky, Livia; Fatović-Ferenčić, Stella. Preteče i razvoj visokoškolske medicinske izobrazbe u Dalmaciji: od individualne inicijative do osnutka Medicinskog studija u Splitu. // Liječnički vjesnik 2010; 132: 309-315.

²⁴ Državni arhiv u Zadru. Spisi Göess. Svezak 1. Spis br. 1567. Pismena predstavka dr. Jakova Mirkovića upućena reformatorima padovanskog studija datirana 5. prosinca 1792. godine. List 208–11.

tember 1696, the already mentioned Đuro Armen Baglivi taught anatomy at the Papal Sapienza University of Rome.

In 1222 many professors and students were banished from Bologna and sought refuge in Padua, as they were looking for an environment which would provide more academic freedom. At first, the main subjects were law and theology, but later the program became considerably broader, so from 1250 it also included medical studies. In 1405, at the peak of its good reputation, the Padua school of higher education fell under the Venetian rule and became the Republic's university centre. Apart from three departments of philosophy, the medical school at the time consisted of two departments for the theory of medicine, two for practical medicine and two for surgery. Many distinguished people taught at this university, such as Galileo Galilei,¹⁴ Matteo Realdo Colombo,¹⁵ Hieronymus Fabricius,¹⁶ Andreas Vesalius,¹⁷ Giovanni Battista Morgagni¹⁸, and others. An interesting fact is that these great men all became professors at Padua at a very young age. For instance, Vesalius received his title when he was twenty-three years old, only a day after he graduated. Colombo was twenty-seven, Galileo Galilei twenty-eight, and Morgagni twenty-nine.

The oldest record about a Croatian student who graduated at the medical school in Padua is the one concerning Ladislav Požežanin from 1479.¹⁹ An interesting detail from the history of the Padua university was the 1438 decree, according to which the rector could not be from Padua and students, as well as professors, could have been elected for the position.²⁰ The most rectors were Italians but there were some from abroad as well. For instance, in 1431, the rectorial duty was held by a man called Ivan de Albertis from Koper, and this was at the time when he was still a student. The renowned Dubrovnik poet Dominko Zlatarić was appointed rector in 1579. Although he was not a physician, during his mandate important reforms were introduced at the university, which included the introduction of a practical clinical course at the medical school. Considering the way lectures took place by that time, which was only theoretical comments made by the Classical authors of medical texts, this was a huge step forward. At the start of the 16th century, the renowned Zadar physician Federik Grisogono Bartolačić lectured in

---

¹⁴ Galileo Galilei (1564 – 1642) joined the university staff in 1592 as a professor of mathematics, which was an obligatory subject even for medicine.

¹⁵ Matteo Realdo Colombo (1516 – 1559) is credited for the discovery of the pulmonary circuit.

¹⁶ Hieronymus Fabricius (1537 – 1619) was a professor of anatomy and surgery. He designed the first permanent theatre for public anatomical dissections.

¹⁷ Andreas Vesalius (1514 – 1564), the founder of modern human anatomy and author of the first illustrated book on anatomy *De humani corporis Fabrica (On the Fabric of the Human Body)*.

¹⁸ Giovanni Battista Morgagni (1682 – 1771) taught the theory of medicine and anatomy.

¹⁹ Grmek, Mirko Dražen. Hrvatski medicinari u Padovi. // Liječnički vjesnik 1948: 70: 154-156.

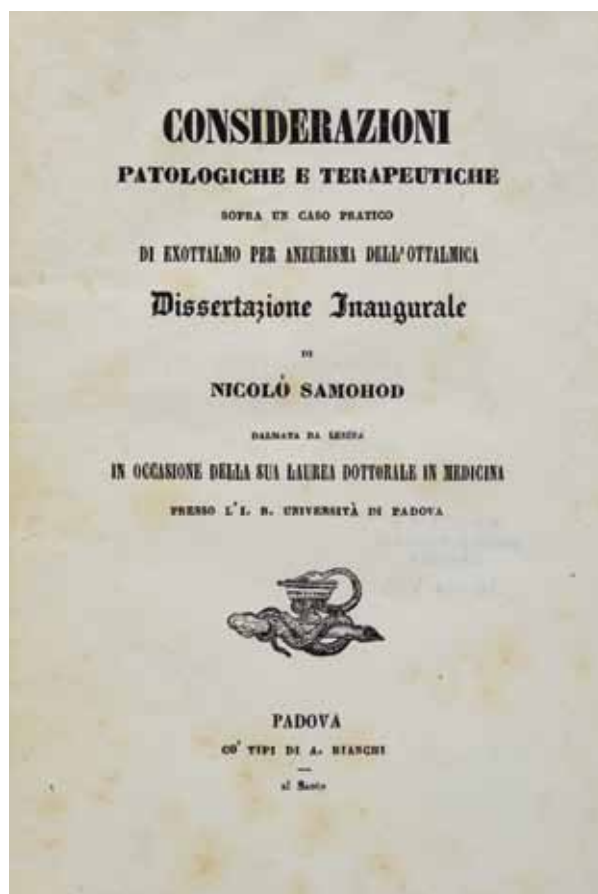
²⁰ This was abolished only in 1738. From 1261 students had the right to choose their professors, which was abolished by a decree in 1517.

nije došlo.²⁵ Za razdoblje 17. stoljeća Grmek bilježi promociju Daniela Therija iz Ružomberga iz 1602. godine, za kojega Glesinger navodi da je zapravo prvi hrvatski državni liječnik Daniel Rosenberger.²⁶ Svi su padovanski studenti bili istovremeno doktori filozofije i medicine, jer su prije upisa na medicinu u Padova morali završiti filozofiju.²⁷

Tijekom 18. i 19. stoljeća, kada se osnivaju druga sveučilišta, Padova pomalo gubi akademski prestiž, premda ondje još uvijek studije završavaju mladi ljudi s naših prostora.²⁸ Kao padovanski studenti diplomirali su, primjerice, Niko

Pinelli, koji je 1847. u dubrovačkoj bolnici prvi operirao u eter-narkozi; Splićanin Nikola Cattani, privatni liječnik i splitski gradski zastupnik koji je bio i vlasnikom ljekovitoga kupališta te je predlagao iskorištavanje vrličkih ljekovitih voda; Riječanin Antonio Felix Giacich; Lujo Frari, koji je neko vrijeme obnašao funkciju načelnika grada Šibenika; Ivan August Kaznačić, kasnije direktor dubrovačke bolnice; Antonio Bajamonti, istaknuti političar i načelnik Splita; Dominik Marcocchia, koji u svojoj disertaciji detaljno opisuje Mljet te pojavu nasljedne palmoplantarne keratodermije poznate pod imenom Mljetska bolest; Francesco Lanza, koji se uz medicinu bavio i kolekcionarstvom i arheologijom te prirodnim znanostima; Ivan Filip Spongia, rodom iz Rovinja, koji je kasnije bio direktor medicinskog fakulteta padovanskog sveučilišta te ondje predavao patološku anatomiju, i mnogi drugi.²⁹ Iz travnja 1854. datira podatak o promociji Josipe Porto iz Rijeke, prve žene iz naših krajeva promovirane u Padovi.³⁰ Jedina inauguralna disertacija sačuvana u Odsjeku za povijest medicinskih znanosti HAZU obranjena u Padovi jest ona Nike Samohoda datirana u 1857. godinu,³¹ a tematizira egzoftalmus izazvan aneurizmom.

Na padovanskom sveučilištu i tijekom 19. stoljeća drže nastavu i neki naši liječnici poput Roberta Visianija iz Šibenika koji predaje botaniku, Rudolfa Lamprechta iz Zagreba koji

Inauguralna disertacija Nike Samohoda, Padova, 1857., OPMZ HAZU

²⁵ Jelić, Roman. Neuspjeli pokušaji osnivanja medicinske škole u Dalmaciji koncem 18. i početkom 19. stoljeća. // *Radovi Centra Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Zadru* 1978; 25: 243–68.

²⁶ Grmek, Mirko Dražen. Hrvatski medicinari u Padovi. // *Liječnički vjesnik* 1948: 70: 154-156.

²⁷ Koja je odgovarala programu dvaju završnih razreda gimnazije.

²⁸ Belicza, Biserka. *Medicina i zdravstvo*. // *Hrvatska i Europa. Kultura, znanost i umjetnost*, sv. 3 / (ur.) I. Golub. Zagreb: HAZU, Školska knjiga, 2003., str. 387-390.

²⁹ Grmek, Mirko Dražen. Inauguralne disertacije hrvatskih, srpskih i slovenačkih liječnika. // *Starine JAZU*, knjiga 43, 1951., str. 201-202.

³⁰ Grmek, Mirko Dražen. Hrvatski medicinari u Padovi. // *Liječnički vjesnik* 1948: 70: 154-156.

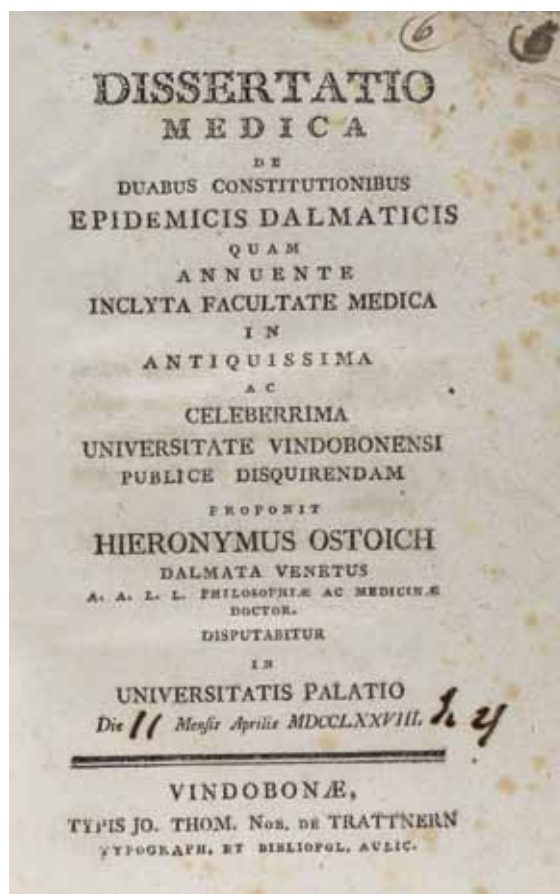
³¹ Godina nije otisnuta.

Padua as well, and in the 18th century Šime Stratico²¹, also from Zadar, was appointed professor of medicine there.²²

After the Republic of Venice became a part of Austria-Hungary, the medical school in Padua continued existing as a prestigious university and one of the most important academic centres in the Monarchy.

The important European universities remained the centres of political power among the classes, sometimes even nations, which was evident in all periods of history. The fact that people from Istria and Dalmatia were not allowed to study at

any university except from Padua, although this measure was later amended with the possibility of validation of diplomas, shows how important these institutions were in politics, the growing power of knowledge, and the aspirations of the leading universities and the countries in which they were founded. It is, therefore, not surprising that the possibility of establishing such an institution on Croatian territory was not yet possible. Furthermore, it is also not surprising that the criteria for Croatian students who wanted to attend the University of Padua were not equal in comparison with those of other candidates. In 1681 the Venetian Senate decided that the Dalmatian candidates were exempt from attending lectures as full-time students, but they could apply for obtaining a doctor's diploma. In order to receive their doctor's diploma they had to receive a letter of approval by two recognised physicians, who graded their medical capabilities. It is important to say that such diplomas from the University of Padua allowed physicians to practice medicine only in Dalmatia, which was stated on their diplomas. It is clear that this decision made by the Senate was directed towards discouraging education in the region, especially of young physicians, which added to the already severe health care issues in Dalmatia.²³ A person named Jakov Mirković strongly opposed this deprivation by saying: *Abiding by precisely these disciplines, I would like to make a modest suggestion: since the Italians who did not finish four years at the Padua*

Inauguralna disertacija Jeronima Ostoića, Beč, 1778., OPMZ HAZU

university are not allowed to receive a doctor's diploma, Dalmatians should also be banned from testing the very compliant affability of the esteemed Paduan professors before attending a suitable course for their studies. It is impossible to gain a vocation without study, there are no experts without apprentices. Why should only

²¹ He later quit medicine and became a professor of mathematics and navigation. He often taught physics in place of Alessandro Volta.

²² Glesinger, Lavoslav. Medicinski fakultet u Padovi i Hrvati. // Liječnički vjesnik 1950; 72: 251-255.

²³ Brisky, Livia; Fatović-Ferenčić, Stella. Preteče i razvoj visokoškolske medicinske izobrazbe u Dalmaciji: od individualne inicijative do osnutka Medicinskog studija u Splitu. // Liječnički vjesnik 2010; 132: 309-315.

predaje porodiljstvo,³² Lodovica Brunettija iz Rovinja koji predaje patološku anatomiju te Ivana Pavla Vlahovića s Visa koji predaje anatomiju.³³

Bečko je sveučilište mlađe od onoga u Padovi, no sve do 17. stoljeća nema podataka o Hrvatima koji su ondje studirali medicinu. Bečki medicinski fakultet postaje popularniji i dostupniji siromašnijem sloju studenata tek nakon van Swietenove reforme medicinskog programa iz 1749. godine.³⁴ Promocija je prema toj reformi uslijedila nakon petogodišnjeg studija, pismene disertacije (diplomskoga rada) te formalne javne obrane teza. Inauguralne disertacije, pandan današnjim diplomskim radnjama, bile su u određenom razdoblju i uvjet za stjecanje titule doktora medicine. Riječ je uglavnom o kompilacijama onovremene medicinske literature na određenu temu, koje se brane zbog stjecanja doktorske titule u razdoblju od 17. do 19. stoljeća. U 19. stoljeću na mnogim se fakultetima prestaju pisati. U Odsjeku za povijest medicinskih znanosti HAZU sačuvano je nekoliko takvih radnji koje su branjene u Beču, Pešti i Padovi. Najstarija sačuvana inauguralna disertacija jest ona Jeronima Ostoića obranjena u Beču 1778. godine, koja sadrži prikaz epidemija koje su harale na Hvaru 1766. i 1768. godine; slijedi radnja Aleksandra Antoniusa Pavića obranjena 1827., koja tematizira štetnost duhana te disertacija Nikole Ivančevića koja obrađuje hematuriju, a obranjena je 1838. godine. U Beču su se mogli steći, uz titulu doktora medicine, i drugi medicinski stupnjevi, primjerice magistar kirurgije, okulistike i porodništva i doktor kirurgije. Tijekom 1872. ukinute su diplome kirurgije, okulistike i porodništva te se uvodi jedinstvena diploma sveukupne medicine.³⁵ Pored fakulteta bila je u Beču još i liječnička škola za vojne liječnike, koju je osnovao car Josip II. 1785. godine. Nastavni red je bio identičan onom fakultetskom, a ukinuta je 1870. godine. Na ovoj su školi diplomirali mnogi naši liječnici. U 19. stoljeću bečki medicinski fakultet postiže snažan razvoj i postaje za mnoge strane studente, uključujući i one iz naših krajeva, jedno od najprivlačnijih medicinskih središta izvrsnosti. Udaljenost od zavičaja nedvojbeno nije studente udaljavala od političkih i kulturnih zbivanja u domovini, a nacionalna je svijest jačala i kroz studentska okupljanja. Naši studenti u Beču okupljaju se u akademska studentska udruženja, primjerice poput društva „Velebit“;³⁶ kad je odlučeno da se prenesu kosti Petra Preradovića u

32 Lamprecht je u razdoblju 1839. – 1840. bio i rektorom padovanskog sveučilišta, a u Padovi je primaljski ispit 1847. položila i njegova kći Antonia Cammerata.

33 Glesinger, Lavoslav. Medicinski fakultet u Padovi i Hrvati. // Liječnički vjesnik 1950; 72: 251-255.

34 Ipak je studij za naše studente još uvijek skup. Tome u prilog govori i činjenica da Josip Sabić iz Rijeke, koji je 1737. diplomirao na bečkom medicinskom fakultetu, 1770. osniva zakladu iz koje se mogao uzdržavati po jedan student medicine. Theodor Wickerhauser također ne bi mogao pohađati studij medicine u inozemstvu da mu u tome nije financijski pomagao dobrostojeći ujak.

35 Grmek, Mirko Dražen. Inauguralne disertacije hrvatskih, srpskih i slovenačkih liječnika. // Starine JAZU, knjiga 43, 1951., str. 100-102.

36 Koje djeluje u Beču od 1865. godine.

*Dalmatian physicians be deprived of these duties! Since Dalmatia is a poor region, there are not many fathers who can afford to send their sons to Padua at their own expense, and since it would be impossible to impose a regulation which would allow any of those few capable Dalmatian physicians to teach medicine to them, it seems necessary that the region should be granted the founding of a public school for students of medicine.*²⁴

Mirković's written proposal also includes a program for the mentioned medical school for physicians, surgeons and village surgeons, including the required literature. He intended for the accommodation for the students to be provided in Split, which had already had to an army hospital for practical medical education. However, his plan was at that point not realised.²⁵ For the 17th century period Grmek noted the 1602 graduation of Daniel Theri from Ružomberg, who Glesinger stated was in fact the first Croatian state physician called Daniel Rosenberger.²⁶ All students from Padua were at the same time doctors of philosophy and medicine, since they had to obtain their degree in philosophy before they could enrol in medicine.²⁷

In the 18th and the 19th centuries, when other universities were established, Padua slowly began to lose its academic prestige, although young people from Croatia still studied there.²⁸ In that time frame the physicians who received their diplomas at Padua were, for instance, the following: Niko Pinelli, who was the first to perform a general anaesthesia surgery at the Dubrovnik hospital in 1847, Nikola Catani from Split, a private physician and Split city councillor, who owned a spa and promoted the use of Vrlika thermal springs, Antonio Felix Giacich from Rijeka, Lujo Frari, who was for a while a city councillor in Šibenik, Ivan August Kaznačić, later the director of the Dubrovnik hospital, Antonio Bajamonti, a renowned politician and mayor of Split, Dominik Marcocchia, whose dissertation gives a detailed description of the Island of Mljet and the appearance of a hereditary disorder called *palmoplantar keratoderma*, better known as *Meleda disease*, Francesco Lanza, who besides being a physician practised archaeology and natural sciences, and was a collector, Ivan Filip Spongia, born in Rovinj, who became the director of the medical department at the University of Padua and taught anatomical pathology, as well as many others.²⁹ A diploma issued in April 1854 to Josipa Porto

---

²⁴ The State Archives in Zadar. Document Göess. Volume 1. Document n. 1567. A written remonstrance by Dr. Jakov Mirković to the reformers of the University of Padua, 5 December 1792, sheet 208–11.

²⁵ Jelić, Roman. Neuspjeli pokušaji osnivanja medicinske škole u Dalmaciji koncem 18. i početkom 19. stoljeća. // Radovi Centra Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Zadru 1978; 25: 243–68.

²⁶ Grmek, Mirko Dražen. Hrvatski medicinari u Padovi. // Liječnički vjesnik 1948: 70: 154-156.

²⁷ Which was equivalent to two years of secondary grammar school.

²⁸ Belicza, Biserka. Medicina i zdravstvo. // Hrvatska i Europa. Kultura, znanost i umjetnost, sv. 3 / (ed.) I. Golub. Zagreb: HAZU, Školska knjiga, 2003, pp. 387-390.

²⁹ Grmek, Mirko Dražen. Inauguralne disertacije hrvatskih, srpskih i slovenačkih liječnika. // Starine JAZU, knjiga 43, 1951, pp. 201-202.

Zagreb, predsjednikom je bio tadašnji student medicine Fran Gundrum.³⁷ Nakon propasti „Velebita“ u Beču od početka 1882. djeluje društvo „Zvonimir“.³⁸ Za vrijeme Prve medicinske škole, kada na bečkom medicinskom fakultetu predaju van Swieten,³⁹ de Haen,⁴⁰ Auenbrugger⁴¹ i drugi, a osobito za vrijeme Druge bečke medicinske škole, kada medicinsku nastavu ondje drže Rokitsky,⁴² Hebra,⁴³ Hyrtl,⁴⁴ Semmelweis,⁴⁵ Billroth,⁴⁶ nobelovac Landsteiner⁴⁷ i drugi, Beč postaje primamljivim okupljalištem studenata sa svih strana svijeta.⁴⁸ Ondje medicinske studije završavaju i mnogi naši liječnici koji su se kasnije istaknuli svojim radom i zalaganjem za razvoj zdravstva i medicine u našim krajevima, primjerice: Aleksa Praunsperger, koji je kasnije obnašao dužnost protomedika Hrvatske; ilirac Josip Aleksandar Drčić, protomedik Dalmacije; Aleksandar Mraović, zagrebački gradski fizik, kojega zbog zasluga i kompetencija već grof Corberon predlaže za profesora na budućem medicinskom fakultetu, ali i Samoborac Josip Fabek, koji pokreće pitanje osnutka učilišta za primalje u Zagrebu. Bečki je student i Đuro Augustinović koji izdaje prvi medicinski časopis, a poznat je po tome što je već u svojoj disertaciji obranjenom u Beču 1844. pokušao udariti i temelje hrvatskoj anatomske nomenklaturi te je stvorio poseban *ilirski* pravopis.⁴⁹ Na bečkome je Josephinumu diplomirao i u Beču predavao i Josip Zlatarović, koji se zalagao za organizaciju zdravstva u Hrvatskoj te ideju osnivanja medicinskog fakulteta u Zagrebu, pri čemu je isticao potrebu funkcionalnog povezivanja službe praliječnika s medicinskim fakultetom, u sklopu čega bi medicinski fakultet imao ulogu ne samo nastavne,

37 Jandrić-Balen, Marica; Balen, Ivica. Fran Gundrum i Andrija Štampar - sličnosti i razlike. // Anali Zavoda za znanstveni i umjetnički rad u Osijeku 2012; 28: 93-101.

38 U Beču je od 1873. djelovalo i „Društvo hrvatskih tehnika“; u Grazu je od 1876. djelovalo studentsko literarno-zabavno društvo „Hrvatska“, a u Pragu je djelovalo od 1876. akademsko literarno društvo „Hrvat“. Usporedi: Luetić, Tihana. Neki aspekti studentske svakodnevice u drugoj polovici XIX. st. <http://www.matica.hr/kolo/301/Neki%20aspekti%20studentske%20svakodnevice%20u%20drugoj%20polovici%20XIX.%20st./> (učitano 7.5. 2017.)

39 Gerhard van Swieten (1700. – 1772.), reformator medicine i zdravstva, osobni liječnik kraljice Marije Terezije.

40 De Haen, Anton, nizozemski liječnik (1704. – 1776.), jedan od Boerhaaveovih učenika. Godine 1754. pozvan je u Beč za profesora interne medicine, gdje je uz reformatora van Swietena postao jedan od stupova bečke medicinske škole. U kliničku je praksu uveo nastavu uz bolesnički krevet i sustavnu uporabu termometra, a osobito je važnost pridavao i točnom sastavljanju kliničkih povijesti bolesti.

41 Leopold Auenbrugger (1722. – 1809.) poznat je po uvođenju u medicinu novog dijagnostičkog postupka – perkusije grudnog koša.

42 Karl Rokitsky (1804. – 1878.) uz R. Virchowa utemeljitelj moderne patološke anatomije; njegovom je zaslugom 1862. u Beču podignut Institut za patološku anatomiju s bogatom muzejskom zbirkom.

43 Ferdinand Hebra (1816. – 1880.), utemeljitelj moderne dermatologije.

44 Josef Hyrtl (1810. – 1894.), istaknuti profesor anatomije.

45 Ignaz Philipp Semmelweis (1818. – 1865.), mađarski ginekolog, otac antiseptice.

46 Theodor Billroth (1829. – 1894.), austrijski kirurg, otac moderne abdominalne kirurgije.

47 Karl Landsteiner (1868. – 1940.), austrijski biolog. Otkrio je krvne grupe i Rh faktor. Godine 1930. je dobio Nobelovu nagradu za fiziologiju i medicinu.

48 Lesky, Erna. The Vienna Medical School of the 19th Century. Baltimore, London: The John Hopkins University Press, 1976.

49 Fatović-Ferenčić, Stella. The Oldest Croatian Medical Journal. // Croatian Medical Journal 2002; 43:355-358.

from Rijeka is the first female graduation in Padua from this region.³⁰ The 1857³¹ inaugural dissertation from Padua which was issued to Niko Samohod, and is preserved at the HAZU Division for the History of Medical Science, deals with the topic of exophthalmos due to traumatic aneurysm.

In the 19th century some Croatian physicians taught at the University of Padua, such as Robert Visiani from Šibenik, who was a professor of botany, Rudolf Lamprecht from Zagreb, who taught obstetrics,³² Lodovico Brunetti from Rovinj, who taught anatomical pathology, and Ivan Pavao Vlahović from the Island of Vis, who was a professor of anatomy.³³

The University of Vienna is younger than the University of Padua, but until the 17th century there were no records that any Croats studied medicine there. The Viennese university gradually became more popular and more easily available to the less affluent students, but only after Gerard van *Swieten's reform of the university system in 1749*.³⁴ According to the new rules, a diploma was obtained after five years of study, a written dissertation (diploma essay) and a formal public defence of the dissertation. Inaugural dissertations, the equivalent of today's diploma essays, were for a while a requirement for obtaining the title of doctor of medicine. They were mostly compilations of medical literature of the period, focused on one topic, which were in the period between the 17th and 19th centuries defended publicly if one wanted to obtain the title of a doctor of medicine. In the 19th century many universities stopped requiring the written thesis. The Division for the History of Medical Science has preserved a few of these theses defended in Vienna, Budapest and Padua. The oldest preserved inaugural dissertation belonged to Jeronim Ostoić, defended in Vienna in 1778, which focuses on epidemics which ravaged the Island of Hvar in 1766 and 1768. Then there is the dissertation written by Aleksandar Antonius Pavić, defended in 1827 and dealing with the effects of tobacco on the human body. The dissertation by Nikola Ivančević studies haematuria and it was defended in 1838. Besides the title of the doctor of medicine, some other medical degrees were also available in Vienna, such as master of surgery, ophthalmology and obstetrics, and doctor of surgery. In 1872 this was abolished and one diploma was introduced

---

³⁰ Grmek, Mirko Dražen. Hrvatski medicinari u Padovi. // Liječnički vjesnik 1948: 70: 154-156.

³¹ The year was not printed.

³² Lamprecht was the rector of the University of Padua between 1839 – 1840. His daughter Antonia Cammerata became a certified midwife in 1847 at the same university.

³³ Glesinger, Lavoslav. Medicinski fakultet u Padovi i Hrvati. // Liječnički vjesnik 1950; 72: 251-255.

³⁴ Nonetheless, studying abroad was still very expensive for Croatian students. Josip Sabić from Rijeka, who in 1737 graduated at the Department of Medicine, University of Vienna, started a trust which was able to support one medical student at a time. Theodor Wickerhauser would also have been unable to study medicine abroad had he not been financially aided by a wealthy uncle.

već i središnje javnozdravstvene ustanove.⁵⁰ Ondje svoje studije završavaju i Mavro Sachs, kasnije predavač sudbene medicine na sveučilištu; Antun Lobmayer, kasnije asistent Theodora Billrotha, a do 1905. ravnatelj novoosnovanoga Zemaljskoga rodilišta i profesor Primaljskog učilišta u Zagrebu; Miroslav Čačković, profesor kirurgije i prvi dekan Medicinskog fakulteta (1917. – 1919. te 1924. – 1925.); još jedan od trojice osnivača Medicinskog fakulteta Dragutin Mašek; naš prvi profesor anatomije Drago Perović; Eduard Miloslavić, osnivač Zavoda za sudsku medicinu u Zagrebu; organizator javnog zdravstva na našim prostorima i utemeljitelj Svjetske zdravstvene organizacije Andrija Štampar i mnogi drugi.

Neki od naših studenata u osvit osnutka domaćega fakulteta svoje studije dovršavaju u Innsbrucku, poput Vatroslava Florschütza, istaknutog kirurga prve polovine 20. stoljeća, koji radi i kao aspirant u innsbruškoj kirurškoj klinici kod predstavnika glasovite Billrothove škole Viktora von Hackera.⁵¹ U istom se sveučilišnom gradu našao kao student i Ljudevit Jurak koji je nakon završetka studija ostao ondje raditi kao asistent Zavoda za patološku anatomiju. Po dolasku u Zagreb Jurak preuzima netom osnovanu Prosekturu javnih zdravstvenih zavoda koju vodi do kraja života.⁵² U Innsbrucku studira također Julije Budisavljević, osnivač kirurške klinike Medicinskog fakulteta koju vodi od 1921. do 1953. godine. Dio naših studenata odlazi na studij u Graz. Ovo je sveučilište osnovano 1585. godine, bez medicinskog fakulteta. Tijekom 1782. godine ono se pretvara u licej, na kojemu se oformljuju i medicinsko-kirurški studiji. Iz tog vremena datira diploma ranarnika i porodničara Josipa Reichweina. Nešto kasnije, 1863. godine u Grazu je osnovan i medicinski fakultet. Ondje je medicinski studij završio niz naših studenata, primjerice Franjo Wittausch; Ljudevit Gutschy, osnivač prvog bakteriološkog zavoda u Hrvatskoj te Pasteurovog zavoda za liječenje bjesnoće; Božidar Špišić, utemeljitelj ortopedije; Franjo Durst, utemeljitelj ginekologije i porodiljstva; njegov kasniji zamjenik Stjepan Vidaković; osnivač Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu Theodor Wickerhauser; Pavao Čulumović, August Forenbacher, itd. U Grazu su se naši studenti okupljali u prostorijama akademskog društva *Hrvatska* gdje se uglavnom raspravljalo o politici, jer su većinu studenata činili pravaši.⁵³

---

⁵⁰ Deželić, Mladen. Korespondencija J. Zatarovića, M. Ožegovića, i J. Šokčevića iz 1861. i 1862. o organizaciji zdravstva u kraljevini Hrvatskoj i Slavoniji i o osnivanju Medicinskog fakulteta u Zagrebu. // Rasprave i građa za povijest znanosti, sv. 5 / [ur.] B. Kesić, B. Belicza. Zagreb: JAZU; 1989, str. 281-316.

⁵¹ Fatović-Ferenčić, Stella; Pećina, Marko. Iz Florschützova okvira. // Kirurg Vatroslav Florschütz (1879. – 1967.) rječju i slikom. Zagreb : HAZU; Osijek : KBC Osijek, 2011.

⁵² Belicza, Biserka; Šain, Snježana. Uloga i doprinos Hrvatskoga liječničkog zbora u osnivanju Prosekture javnih zdravstvenih zavoda grada Zagreba g. 1913. // Liječnički vjesnik, 1998; 120(10/11): 349-355.

⁵³ Špišić, Božidar. Moj životni put (život jednog ortopeda). Zagreb: HLZ, 2012., str. 47-48.

for medicine.³⁵ Near the university in Vienna there was also the army medical school for army doctors, founded by Emperor Joseph II in 1785. The curriculum was the same as the one at the University of Vienna but the school was closed in 1870. Many Croatian physicians graduated from this school. In the 19th century the medical school at the University of Vienna saw a powerful development and for many foreign students, including Croatian, it became one of the most attractive centres of medical excellence. Undoubtedly, being far away from their

kat. br. 7

hometown did not distance the students from the political and cultural events in their country, and the national awareness grew stronger due to their gatherings. Croatian students in Vienna often joined academic societies, such as a society called Velebit.³⁶ When it was decided that the remains of the famous Croatian

³⁵ Grmek, Mirko Dražen. Inauguralne disertacije hrvatskih, srpskih i slovenačkih liječnika. // Starine JAZU, knjiga 43, 1951, pp. 100-102.

³⁶ Which exists in Vienna from 1865.

Postojeća europska sveučilišta omogućavala su prohodnost studenata, što je omogućavalo da pojedini liječnici započnu studij na jednom sveučilištu, a završe ga na drugom. Takav je, primjerice, slučaj plodnog medicinskog pisca s početka 18. stoljeća Joannesa Leopolda Payera koji je medicinu studirao u Beču, a diplomirao u Padovi 1702. godine,⁵⁴ Zagrepčanina Dimitrija Demetera koji je također s bečkog prešao na padovansko sveučilište, gdje je i promoviran 1836., no proslavio se kasnije prvenstveno kao naš prvi dramski pisac

kat. br. 4

⁵⁴ Zanimljivo je da je Payer inauguralnu disertaciju, koja je sačuvana u bečkoj sveučilišnoj knjižnici, izradio 1700. godine u Beču pa nije posve jasno zašto ondje nije i promoviran, već odlazi u Padovu gdje je promoviran u kolovozu 1702. godine.

poet Petar Preradović were to be relocated to Zagreb, the president of the society was Fran Gundrum, who was at the time a student of medicine there.³⁷ After Velebit ceased to exist, a society called Zvonimir started its activity in Vienna at the beginning of 1882.³⁸ At the time of the First Medical School, when the professors at the Vienna faculty of medicine were Van Swieten,³⁹ De Haen,⁴⁰ Auenbrugger⁴¹ and others, and especially during the Second Medical School, with Rokitansky,⁴² Hebra,⁴³ Hyrtl,⁴⁴ Semmelweis,⁴⁵ Billroth,⁴⁶ the Nobel

Povelja člana utemeljitelja
Hrvatskog akademičkog društva
"Zvonimir" Frana Gundruma, Beč,
1900., HMMF-43

³⁷ Jandrić-Balen, Marica; Balen, Ivica. Fran Gundrum i Andrija Štampar – sličnosti i razlike. // Anali Zavoda za znanstveni i umjetnički rad u Osijeku 2012; 28: 93-101.

³⁸ Another active society in Vienna from 1873 was Društvo hrvatskih tehnika (The Society of the Croatian Technics). In 1876 in Graz there was the student society for literature and entertainment called Hrvatska, and in Prague from 1876 the academic literary society Hrvat. Comparison with: Luetić, Tihana. Neki aspekti studentske svakodnevice u drugoj polovici XIX. Webpage: <http://www.matica.hr/kolo/301/Neki%20aspekti%20studentske%20svakodnevice%20u%20drugojoj%20polovici%20XIX.%20st./> (loaded 7 May 2017).

³⁹ Gerhard van Swieten (1700 – 1772), the reformer of medicine and public health, personal physician to Queen Maria Theresa.

⁴⁰ De Haen, Anton, a Dutch physician (1704 – 1776), one of Boerhaave's students. In 1754 he was invited to Vienna to teach internal medicine, where next to Swieten he became one of the pillars of the Vienna medical school. He introduced practical lessons next to hospital beds and the systematic use of thermometers. He paid special attention to creating the accurate clinical history of illness.

⁴¹ Leopold Auenbrugger (1722 – 1809) introduced a new diagnostic method – percussion of the thorax.

⁴² Karl Rokitansky (1804 – 1878), next to R. Virchow, was the founder of modern anatomical pathology. He initiated the establishment of the Institute for Anatomical Pathology in 1862 in Vienna, featuring its rich museum collection.

⁴³ Ferdinand Hebra (1816 – 1880), the founder of modern dermatology.

⁴⁴ Josef Hyrtl (1810 – 1894), prominent Vienna professor of anatomy.

⁴⁵ Ignaz Philipp Semmelweis (1818 – 1865), Hungarian gynecologist and father of antisepsis.

⁴⁶ Theodor Billroth (1829 – 1894), Austrian surgeon, father of modern abdominal surgery.

Q. F. F. F. Q. S.

SUMMIS AUSPICIIS

AUGUSTISSIMI IMPERATORIS AC REGIS

FRANCISCI JOSEPHI I.

NOS

MARCELLINUS JOS. SCHLAGER,

THEOLOGIAE DOCTOR, C. R. THEOLOGIAE MORALIS PROFESSOR P. O.,

H. A. UNIVERSITATIS

CAROLO-FRANCISCEAE

RECTOR MAGNIFICUS,

ANTONIUS WÖFLER,

MED. ET CHIR. DOCTOR, C. R. CLINICAE CHIRURGICAE PROFESSOR P. O.,

ORDINIS MEDICORUM H. A. DECANUS,

MICHAEL BORYSIEKIEWICZ,

MED. ET CHIR. DOCTOR, OBSTETRICIAE MAGISTER, C. R. OPHTHALMOLOGIAE PROFESSOR P. O.,

PROMOTOR, RITE CONSTITUTUS,

IN

VIRUM CLARISSIMUM

FRANCISCUM WITTAUSCH,

NATUM ZAGRABIAE IN CROATIA.

POSTquam EXAMINIBUS LEGITIMIS CUM DOCTRINAM TUM FACULTATEM ARTIS MEDICAE PROBAVIT, DOCTORES UNIVERSAE MEDICINAE NOMEN ET HONORES POTESTATEMQUE ARTEM TAM MEDICAM CHIRURGICAMQUE QUAM OPHTHALMICAM ATQUE OBSTETRICIAM EXERCENDI CONTULIMUS IN EIUSQUE REI FIDEM HANC LITTERAS UNIVERSITATIS SIGILLO SANCIENDAS CURAVIMUS.

DATUM GRAECI DIE DECIMO TERTIO MENSIS MARTII MDCCCXCI.

*Marcellinus Jos. Schlager
Theol. Doct. C. R. Theol. Moral. Prof. P. O.
H. A. Universitatis Carol. Francisc. Recll.*

*Dr. Antonius Wöfler
Med. et Chir. Doct. C. R. Clin. Chir. Prof. P. O.
Decanus.*

*Dr. Michael Borysiekiewicz
Med. et Chir. Doct. Obstetric. Mag. C. R. Ophth. Prof. P. O.
Promotor.*

Laurate Landsteiner⁴⁷ and others, Vienna became a very popular university centre to which students flocked from all around the world.⁴⁸ Many distinguished Croatian physicians finished their studies there, whose work and efforts in public health and medicine made a great difference to this country's medical system. Some of them were: Aleksa Praunsperger, who later became the chief of medicine in Croatia, Josip Aleksandar Drčić, the chief of medicine in Dalmatia, Aleksandar Mraović, the Zagreb city physician, who was suggested as professor for the future Zagreb School of Medicine by Count Corberon, Josip Fabek from Samobor, who addressed the issue of establishing a midwifery college in Zagreb. Đuro Augustinović, a Croatian student who graduated in Vienna, issued the first Croatian medical journal, and was also known for his dissertation defended in Vienna in 1844, where he attempted to establish the Croatian anatomic nomenclature by creating a special illyrian spelling.⁴⁹ The Vienna Josephinum also provided a diploma for Josip Zlatarović, who made efforts in the organisation of health care system in Croatia and the establishment of the Zagreb School of Medicine, emphasising the importance of functional connections between the chief physicians and the medical school, so the Zagreb School of Medicine would not only be an educational institution but also a centre of public health.⁵⁰ Among other graduates were: Antun Lobmayer, later assistant to Theodor Billroth, and until 1905 principal of the new State Maternity Hospital and professor at the Midwifery College in Zagreb, Miroslav Čačković, professor of surgery and first dean of the Zagreb School of Medicine (1917 – 1919 and 1924 – 1925), Dragutin Mašek, one of the three founders of the Zagreb School of Medicine, Drago Perović, the first Croatian professor of anatomy, Eduard Miloslavić, the founder of the Department of Forensic Medicine at the University of Zagreb School of Medicine, organiser of public health in the region and the founder of the Dr. Andrija Štampar Institute of Public Health, as well as many others.

When the Zagreb School of Medicine was still a very new institution, some Croatian students finished their studies in Innsbruck, such as Vatroslav Florschütz, the renowned surgeon who worked in the first half of the 20th century, and who was a candidate for the position of surgeon at the Innsbruck Surgery Clinic with Viktor von Hacker, the representative of the famous Billroth school.⁵¹ Ljude-

---

47 Karl Landsteiner (1868 – 1940), Austrian biologist who discovered human blood groups. In 1930 he received Nobel Prize for Fisiology or Medicine.

48 Lesky, Erna. *The Vienna Medical School of the 19th Century*. Baltimore, London: The John Hopkins University Press, 1976.

49 Fatović-Ferenčić, Stella. *The Oldest Croatian Medical Journal*. // *Croatian Medical Journal* 2002; 43:355-358.

50 Deželić, Mladen. *Korespondencija J. Zatarovića, M Ožegovića, i J. Šokčevića iz 1861. i 1862. o organizaciji zdravstva u kraljevini Hrvatskoj i Slavoniji i o osnivanju Medicinskog fakulteta u Zagrebu*. // *Rasprave i grada za povijest znanosti*, vol. 5 / [ed.] B. Kesić, B. Belicza. Zagreb: JAZU; 1989, pp. 281-316.

51 Fatović-Ferenčić, Stella; Pećina, Marko. *Iz Florschützova okvira*. // *Kirurg Vatroslav Florschütz (1879 – 1967) riječju i slikom*. Zagreb : HAZU; Osijek : KBC Osijek, 2011.

i osnivač zagrebačkog kazališta. Bilo je slučajeva mijenjanja više fakultetskih središta, kao primjerice u slučaju Aleksandra Blaškovića koji je studirao medicinu u Pešti i Beču, gdje je i promoviran 1907. godine, Josipa Berlota koji je medicinu studirao u Beču i Parizu, a promoviran je u Pragu 1920.; Radoslava Lopašića, koji studira u Innsbrucku, Beču i Pragu; Ive Čupara, koji studira u Pragu i Berlinu, gdje je promoviran 1928.; Viktora Boića, internista i glazbenika koji je medicinu studirao u Innsbrucku i Beču, a promoviran je u Pragu

kat. br. 20

1922., otorinolaringologa Ante Šercera koji je studirao u Grazu, a promoviran je u Pragu 1919. godine itd.

Osnutak ugarskoga sveučilišta seže u 17. stoljeće, no ondje isprva nije bilo medicinskog studija. Medicinska nastava ovdje počinje istom po van Swietenovoj reformi te je aktom iz 1769. stvorena kraljevska ugarska akademija u Trnavi s četiri fakulteta, među kojima je bio i medicinski. Nastavni program bio je analogan bečkom.⁵⁵ Sveučilište se tijekom vremena seli iz Trnave, a 1784. iz Budi- ma u Peštu. Od petorice nastavnika koji su na ugarskome sveučilištu predavali

⁵⁵ Grmek, Mirko Dražen. Inauguralne disertacije hrvatskih, srpskih i slovenačkih liječnika. // Starine JAZU, knjiga 43, 1951., str. 165.

vit Jurak was a student at the same university, who after his studies remained in the position of assistant at the Anatomical Pathology Institute. Upon his return to Zagreb, Jurak took over the newly founded Public Health Institute's Autopsy Centre, where he worked as director for the rest of his life.⁵² Julije Budisavljević also studied at Innsbruck; he was the founder of the Zagreb School of Medicine surgery clinic and its director between 1921-1953. Furthermore, some Croatian student went to study at the University of Graz, which was founded in 1585 but without the Faculty of Medicine. In 1782 it was converted into a lyceum, where medical and surgical programs were initiated. In this period Josip Reichwein received his diploma as a primary physician and obstetrician.

A little later, in 1863, the Department of Medicine was formed at the University of Graz. The Croatians who finished their medical studies there were, for instance, the following: Franjo Wittausch, Ljudevit Gutschy, the founder of the first Croatian bacteriological institute and the Pasteur Clinic for Rabies, Božidar Špišić, the founder of the first orthopaedic bureau in Croatia, Franjo Durst, the founder of gynaecology and obstetrics in Croatia, his successor Stjepan Vidaković, Theodor Wickerhauser, the founder of the Zagreb school of Medicine, Pavao Čulumović, August Forenbacher, etc. While studying in Graz, Croatian students used to be members of the academic society *Hrvatska*, where they usually talked about politics because most students were supporters of the Croatian Party of Rights.⁵³

The existing European universities supported student mobility, which enabled some of them to begin their studies at one university and finish at another. This was, for instance, the case with the prolific 18th century medical writer Joannes Leopold Payer, who studied medicine in Vienna but graduated from the University of Padua in 1702.⁵⁴ In the same way, Dimitrija Demeter from Zagreb transferred from the University of Vienna to Padua, where he graduated in 1836. However, he was later known mostly as the first Croatian playwright and founder of the Zagreb theatre. There were cases when students changed several universities, such as Aleksandar Blašković, who studied medicine at Budapest and Vienna, where he graduated in 1907, and Josip Berlot, who studied at Vienna and Prague but graduated at the University of Prague in 1920. Radoslav Lopašić studied at Innsbruck, Vienna and Prague, Ivo Čupar studied at Prague and Berlin, where he graduated in 1928, Viktor Boić, a medical intern and musician, studied medicine at Innsbruck and Vienna universities but graduated from the University of Prague in

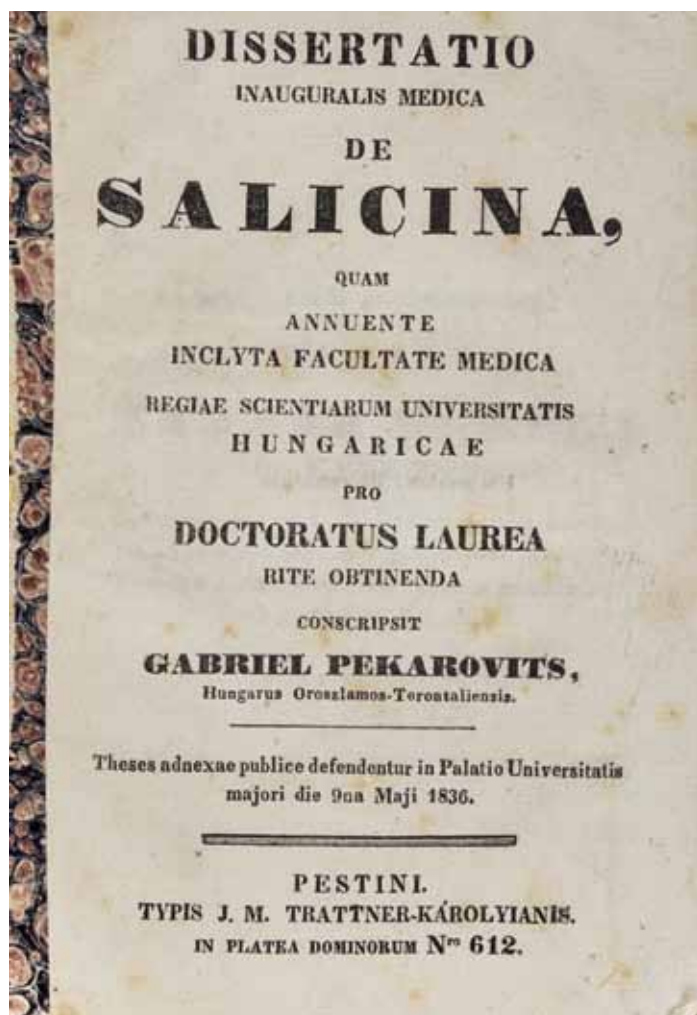
---

⁵² Beliczka, Biserka; Šain, Snježana. Uloga i doprinos Hrvatskoga liječničkog zbora u osnivanju Prosekture javnih zdravstvenih zavoda Zagreba g. 1913. // *Liječnički vjesnik*, 1998; 120(10/11): 349-355.

⁵³ Špišić, Božidar. Moj životni put (život jednog ortopeda). Zagreb: HLZ, 2012, pp. 47-48.

⁵⁴ It is interesting that Payer wrote his inaugural dissertation, which is preserved at the Vienna university library, in 1700 at the University of Vienna, so it is not entirely clear why he did not graduate there as well; instead, he went to Padua, where he graduated in August 1702.

dvojica su bili Hrvati i to Miho Šoretić i Adam Ignjat Prandt, obojica promovirani na bečkom fakultetu. Prandt je na preporuku van Swietenena bio imenovan profesorom fiziologije i farmakologije. Bio je i prvim dekanom medicinskog fakulteta ugarskog sveučilišta, a šest puta biran je za dekana, dok je u razdoblju 1774./75. izabran i za rektora sveučilišta. Šoretić je po osnutku medicinskog fakulteta u Trnavi ondje postavljen za profesora patologije i interne medicine, a nastavlja obnašati tu dužnost i kada se fakultet preselio u Budim i Peštu.⁵⁶ Dva puta je bio dekan i jednom rektor ugarskoga sveučilišta (1783./84.).⁵⁷ Na

Inauguralna disertacija Gabriela Pekarovića, Pešta, 1836., OPMZ HAZU

ovom je fakultetu studirao i promoviran i dio naših liječnika. Primjerice, Osječanin Josip Kallivoda koji je 1882. godine imenovan zemaljskim praliječnikom, te protomedikom Hrvatske za razdoblje 1882. – 1892.; Đuro Ernest Kamauf, gradski fizik, senator i zemaljski liječnik Hrvatske; Josip Ljudevit Krieger, jedan od osnivača prvog liječničkog udruženja; Pavao Bastašić, gradski fizik u Koprivnici; Ivan Rauš, kasnije gradski fizik u Karlovcu; August Dragutin Laslović, kasnije gradski fizik u Zagrebu, potom i fizik zagrebačke županije i drugi. U Pešti je objavljena i 1836. godine obranjena radnja našeg studenta Gabriela Pekarovića koja donosi raspravu o ljekovitom djelovanju vrbine kore.

Među najstarija europska sveučilišta ubraja se i Karlovo sveučilište u Pragu. Osnovao ga je 1348. godine češki kralj i rimsko-njemački car Karlo IV. Luksemburški, inicijator izgradnje Praga kao europske metropole. Sveučilište se sastojalo od četiriju fakulteta: filozofskog, pravnog, medicinskog i teološkog. Među istaknutim profesorima u 19. stoljeću ovdje je bio fiziolog Jan Evangelista Purkyně, kirurgiju je predavao Karlovčanin Ignjat Franjo Fritz dok Ivo Maćela, rodom iz Trpnja, predaje opću i eksperimentalnu patologiju. Veći broj naših studenata medicine na ovom sveučilištu javlja se krajem 19. i početkom 20. stoljeća. Izbor grada u kojem će početkom 20. stoljeća naši studenti studirati katkada je ovisio i o svjetonazoru kojemu je pojedinac pripadao

⁵⁶ Ugarsko sveučilište se selilo 1777. iz Trnave u Budim, a 1784. u Peštu.

⁵⁷ Brozović, Leander. Dr. Miho Shoretić (1741. – 1786.). // Liječnički vjesnik 1942; 64 (4): 142-144.

1922. Otorhinolaryngologist Ante Šercer studied at Graz and graduated from the University of Prague in 1919.

The Hungarian university was founded in the 17th century but it did not have a school of medicine at the beginning. Medical studies were only introduced after the Swieten reform and the 1769 act was the foundation of the Royal Hungarian Academy at Trnava, which had four faculties, and medicine was one of them. The curriculum was analogous to the one in Vienna.⁵⁵ With time the university moved from Trnava and in 1784 it was relocated from Buda to Pest. Out of five lecturers who taught at the Hungarian university, two were Croats, Miho Šoretić and Adam Ignjat Prandt, both graduates from the University of Vienna. Following Swieten's recommendation, Prandt was appointed professor of physiology and pharmacology. He was the first dean of the Hungarian medical school, the position for which he was elected as many as six times, while in 1774/75 he was also elected rector of the university. After the Trnava medical school was established, Šoretić was appointed professor of pathology and internal medicine there, the duty which he continued even after the university was relocated to Budapest.⁵⁶ He was the dean of the Hungarian university twice and once its rector (1783/84).⁵⁷ Some of our well known doctors of medicine studied and graduated at this university, such as Josip Kallivoda from Osijek, who was appointed chief of medicine in 1882 and chief Croatian physician in the period between 1882 – 1892, Đuro Ernest Kamauf, city physician, senator and the chief of medicine in Croatia, Josip Ljudevit Krieger, one of the founders of the first Croatian physicians' association, Pavao Bastašić, city physician in Koprivnica, Ivan Rauš, city physician in Karlovac, August Dragutin Laslović, city physician in Zagreb and later for the County of Zagreb, as well as many others. Also, in 1836 Gabriel Pekarović defended his thesis on the medicinal use of bark crust at the University of Pest.

Among the oldest European universities is also Charles University in Prague. It was founded in 1348 by Charles IV, the King of Bohemia and the Holy Roman Emperor, from the House of Luxembourg, who was also the initiator of the construction of Prague as a European metropolis. The university comprised four faculties: philosophy, law, medicine and theology. One of the renowned 19th century professors who taught there was the physiologist Jan Evangelista Purkyně, and professors of surgery were Ignjat Franjo Fritz from Karlovac and Ivo Maćela from Trpanj, who taught general and experimental pathology. A larger number of Croatian students of medicine who graduated from this university appeared at the end of the 19th and the beginning of the 20th centuries. At the start of the 20th

---

⁵⁵ Grmek, Mirko Dražen. Inauguralne disertacije hrvatskih, srpskih i slovenačkih liječnika. // *Starine JAZU*, knjiga 43, 1951, p. 165.

⁵⁶ In 1777 the Hungarian university moved from Trnava to Buda, and in 1784 to Pest.

⁵⁷ Brozović, Leander. Dr. Miho Šoretić (1741. – 1786.). // *Liječnički vjesnik* 1942; 64 (4): 142-144.

i programu s kojim se poistovjećivao. Jelovšek se tako odlučuje za sveučilišni Prag u kojemu se nositelji modernizma okupljaju oko časopisa *Moderní revue*, u kojem stajališta i svjetonazor mnogih naših studenata nalaze plodno tlo i poticaj. Ovaj je praški student diplomirao 1905., a o svom će izboru sveučilišnog grada kasnije kazati: *Što se tiče veza među slavenskim granama – to sam vazda bio i budem odlučni zagovaratelj što jačih veza, što boljeg i pravednijeg upoznavanja, proučavanja, zbližavanja. Zato sam učio baš na češkoj univerzi medicinu, akoprem me to stajalo mnogo više truda i žrtava.*⁵⁸

Nakon propasti Austro-Ugarske Monarhije na praškom fakultetu i dalje studira velik broj naših studenata, pa i po osnutku Medicinskog fakulteta u Zagrebu onamo je usmjeren dio naših demobiliziranih studenata, jer u domovini na novoosnovanom Medicinskom fakultetu još nije bilo viših semestara studija.⁵⁹

TRAGOM NASTOJANJA ZA OSNUTAK MEDICINSKIH UČILIŠTA NA NAŠIM PROSTORIMA

Prema reskriptu o uređenju školstva u Hrvatskoj i Slavoniji koji je donijela Marija Terezija 5. kolovoza 1776., zagrebačka akademija proglašena je Kraljevskom akademijom znanosti te je po svojim privilegijama izjednačena s ostalim sveučilištima austrijske carevine.⁶⁰ To pokreće niz nastojanja za pretvaranje Akademije u sveučilište, na kojoj bi bio uveden i studij kirurgije i primaljstva. Predstavka koju je u tom smislu već 1790. podnio njezin profesorski zbor, međutim, nije urodila plodom, kao niti niz kasnijih nastojanja. Našim studentima zainteresiranim za studij medicine stoga nije preostalo ništa drugo, već da medicinski studij pohađaju u tuđini u obližnjim sveučilišnim središtima – u Italiji (Bologna, Padova, Pavia, Rim), u Austriji (Beč, kasnije Innsbruck i Graz), u Češkoj (Prag), u Poljskoj (Krakov) i u Slovačkoj (Trnava). Bilo je studenata koji su studirali na medicinskim fakultetima u Njemačkoj (Berlin, Halle), Švicarskoj (Bern), Francuskoj i drugdje. U pojedinim su se sveučilišnim središtima osnivali kolegiji ili zavodi u kojima su studenti besplatno ili uz simboličnu cijenu dobivali stan i hranu. Hrvatski su studenti imali takve kolegije u u Bologni

⁵⁸ Fatović-Ferenčić, Stella. Tragom fragmenta dnevnčkog zapisa iz Prvoga svjetskog rata. // Liječnički vjesnik 2015; 137:117–118.

⁵⁹ Glesinger, Lavoslav. Češkoslovačko-južnoslavenske medicinske veze u prošlosti. Beograd : Naučno društvo za istoriju zdravstvene kulture, 1965., str. 91.

⁶⁰ Klaić, Nada. Neoacademia Zagrabensis (1669. – 1773.). // Spomenica u povodu proslave 300-godišnjice Sveučilišta u Zagrebu I. / [ur.] Jaroslav Šidak. Zagreb : JAZU, 1969., str. 25.

century the choice of city where a Croatian student would study often depended on the outlook on life and the program which suited his needs. A physician called Jelovšek, for example, decided to study in Prague, which was the centre of modernism and the source of the magazine *Moderní revue*, where many of Croatian students' points of view and found fertile ground and support. The above mentioned student graduated in 1905 and he later said the following about his choice of university: *As for the ties with the Slavic branches – I am and have always been a firm advocate of strong connections, better and more just introductions, studying*

*and becoming closer to others. That is precisely why I chose to study medicine at this Czech university, even if it cost me a lot more effort and sacrifice.*⁵⁸

After the fall of Austria-Hungary, still quite a few of Croatian students studied at the University of Prague, and even after the Zagreb School of Medicine was founded, some demobilised students were sent there because the Croatian university could not yet provide the higher level courses.⁵⁹

THE BEGINNING OF MEDICAL SCHOOLS IN CROATIA AND THE REGION

According to the rescript concerning the organisation of education in Croatia and Slavonia, issued by Maria Theresa on 5 August 1776, the Zagreb Academy was proclaimed Royal Academy of Science and, receiving all its privileges, it was made equal to all the other Imperial universities.⁶⁰ This propelled many attempts to convert the Academy into a university, which would include a

course in surgery and midwifery. The proposal made by its faculty staff in 1790 did not succeed, just like many other attempts later on. Therefore, Croatian students who wanted to study medicine could do nothing else but study abroad, at the nearby university centres – Italy (Bologna, Padua, Pavia, Rome), Austria (Vienna, and later Innsbruck and Graz), the Czech Republic (Prague), Poland (Krakow) and Slovakia (Trnava). There were also students who attended medical schools

Portret praliječnika Josipa Kallivode, ulje na platnu, 19. st., HMMF-104

⁵⁸ Fatović-Ferenčić, Stella. Tragom fragmenta dnevnčkog zapisa iz Prvoga svjetskog rata. // Liječnički vjesnik 2015; 137:117–118.

⁵⁹ Glesinger, Lavoslav. Češkoslovačko-južnoslavenske medicinske veze u prošlosti. Beograd: Naučno društvo za istoriju zdravstvene kulture, 1965, p. 91.

⁶⁰ Klaić, Nada. Neoadademia Zagradiensis (1669. – 1773.). // Spomenica u povodu proslave 300-godišnjice Sveučilišta u Zagrebu I. / [ed.] Jaroslav Šidak. Zagreb: JAZU, 1969, p. 25.

(osnovan 1553., ukinut 1781.), u Rimu (iz 1552.), u Loretu (1627.) te u Beču (1624.).⁶¹

Manjak medicinskih učilišta osjeća se pogotovo na području primaljstva koje se tisućljećima svodilo na samopomoć samoukih žena. Situacija će se, međutim, iz temelja početi mijenjati od 1770. godine donošenjem zdravstvenog zakona⁶² kojim su bile postavljene jedinstvene zakonske osnove za uređenje zdravstva u svim zemljama Habsburške Monarhije. Njime su propisane sve dužnosti i obveze primalja te obveza polaganja ispita za primalje pred županijskim liječnikom za stjecanje licencijske. Odredbe navedenog Normativa zaživjele su i u Hrvatskoj na inicijativu van Swietenova učenika Ivana Krstitelja Lalangua. Zahvaljujući Lalanguovim zalaganjima nastalo je i prvo stručno medicinsko djelo na hrvatskom jeziku *Medicina ruralis illiti Vrachtva ladanyszka, za potrebochu musev, y szioromakov horvatczkoga orszaga*, tiskano u Varaždinu 1776. godine, a godinu dana nakon toga isti autor izdaje svoju drugu knjigu naslovljenu *Brevis institutio de re obsteritia illiti kratek navuk od mestrie pupkorezne*. To je Lalanguovo djelo ujedno i prvi udžbenik i zbirka uputa za primalje na našem jeziku.⁶³

Na području sjevernog Jadrana u okviru austrijske carevine osnovana je 1786. godine primaljska škola u Rijeci, pod vodstvom Riječanina Jakoba Cosminija (1733. – 1799.), koja je, međutim, bila kratkoga vijeka. Cosmini je nakon završene kirurške izobrazbe u Rimu dobio zaposlenje u riječkom hospitalu sv. Duha, a 1768. imenovan je i gradskim kirurgom. Naknadno odlazi i na studij na Medicinski fakultet Sveučilišta u Beču na kojemu je promoviran 11. rujna 1780. godine.⁶⁴ Premda je bilo interesenata za nastavnike ove škole i nakon Cosminijeve smrti, poput Ivana Carrobia, pisca prvog neobjavljenog priručnika za primalje na hrvatskome jeziku, riječka primaljska škola ipak nije zaživjela. Početkom 19. stoljeća bilo je još nekoliko pokušaja osnivanja medicinskih škola, od kojih je najuspješniji bio osnutak mediko-kirurških liceja u Dalmaciji za vrijeme francuske vladavine. Zaslugom generalnog providura Vicka Dandola osnovane su godine 1806. dvije medicinske škole: Kolegij sv. Lazara u Trogiru, koji je služio izobrazbi kirurga, i licej u Zadru, koji je imao tri tečaja: medicinski, kirurški i farmaceutski. Primjerice, godine 1810. zadarski je licej pretvoren u Centralnu školu koja je potpuno odgovarala medicinskom fakultetu, te je

⁶¹ Bazala, Vladimir. Poviestni razvoj medicine u hrvatskim zemljama. Zagreb : Hrvatski izdavački bibliografski zavod, 1943., str. 151.

⁶² Generale Normativu in re sanitatis.

⁶³ Belicza, Biserka. Mjesto i uloga J. B. Lalangua u razvoju zdravstvenog prosvjećivanja i hrvatske medicinske terminologije na području sjeverne Hrvatske u 18. stoljeću. // Liječnički vjesnik 1976; 98: 211–215.

⁶⁴ Maksimović, Jovan. About the beginnings of organised education in obstetrics in Rijeka and the first midwife textbook in Croatian. // Acta Medico-Historica Adriatica 2004; 2: 203-212.

in Germany (Berlin, Bern, Halle), France, and elsewhere. Some university centres had colleges or homes where students could receive free food and cheap accommodation. Such colleges for Croatian students were formed in Bologna (founded in 1553, abolished in 1781), Rome (1552), Loreto (1627) and Vienna (1624).⁶¹

The lack of medical education is especially evident in the area of midwifery, which had for millennia been reduced to the help provided by self-educated women. In 1770 this situation, however, started changing from its core with the passing of the health care act,⁶² which provided the unique legal foundations for the organisation of public health system in all the states of the Habsburg Monarchy. It prescribed all the duties and obligations midwives had to abide by, as well as the requirement of passing the midwifery exam before the county physician, so as to be granted the licence to practice the vocation. The regulations of the mentioned normative were applied in Croatia as well, after efforts made by Van Swieten's student Joannis Baptiste Lalangue. Thanks to his work, in 1776 the first textbook on midwifery book was printed in Croatian language in Varaždin, entitled *Medicina ruralis illiti Vrachtva ladanyszka, za potrebochu musev, y szromakov horvatczkoga orszaga*, and a year later his second book was published, entitled *Brevis institutio de re obstertia illiti kratek navuk od mestrie pupkorezne*. Furthermore, this was the first midwifery textbook and collection of guidelines written in the Croatian language.⁶³

In 1786, the North Adriatic region, as a part of the Austria-Hungary, saw the establishment of a midwifery school in Rijeka, led by Jakob Cosmini (1733 – 1799), which was unfortunately short-lived. After receiving a diploma in surgery from the University of Rome, Cosmini was employed at the Rijeka Hospital (The Hospital of the Holy Ghost), and in 1768 he was appointed chief city surgeon. He additionally studied medicine at the University of Vienna, from where he graduated on 11 September 1780.⁶⁴

Although there were suitable candidates to teach at the school after Cosmini's death, such as Ivan Carrobio, the author of the first unpublished guide for midwives in Croatian language, the Rijeka midwifery school did not survive.

There were a few more attempts of establishing medical schools at the start of the 19th century, the most successful of which was the opening of surgical lyceums in Dalmatia during the French rule. Due to efforts made by the General Provveditore, Vicko Dandolo, two medical schools were opened in 1806: St Lazar's College

---

61 Bazala, Vladimir. Poviestni razvoj medicine u hrvatskim zemljama. Zagreb: Hrvatski izdavački bibliografski zavod, 1943, p. 151.

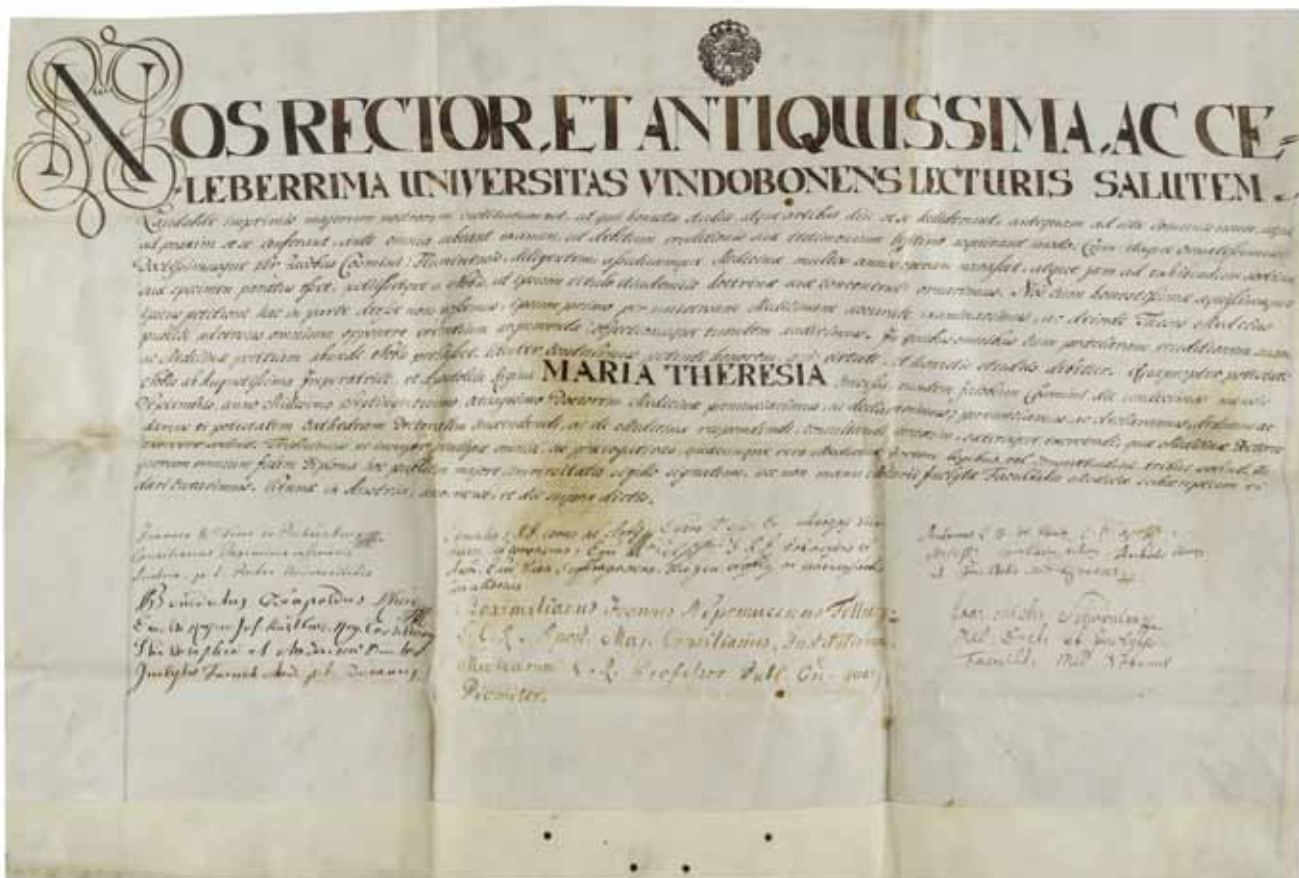
62 Generale Normativu in re sanitatis.

63 Belicza, Biserka. Mjesto i uloga J. B. Lalanguea u razvoju zdravstvenog prosvjećenja i hrvatske medicinske terminologije na području sjeverne Hrvatske u 18. stoljeću. // Liječnički vjesnik 1976; 98: 211–215.

64 Maksimović, Jovan. About the beginnings of organised education in obstetrics in Rijeka and the first midwife textbook in Croatian. // Acta Medico-Historica Adriatica 2004; 2: 203-212.

imala i pravo podjeljivanja akademskih naslova. Obje škole bile su, međutim, kratkog vijeka jer su ih Austrijanci ukinuli čim su ilirske provincije opet došle pod austrijsku vlast. Uz navedeno, poznat je i pokušaj zagrebačkog kirurga i kasnijeg profesora Medicinskog fakulteta u Padovi Rudolfa Lamprechta koji je 1812. osnovao privatnu kiruršku školu u bolnici Milosrdne braće u Zagrebu. Činjenica da su od deset kandidata, koji su je pohađali, ovu školu završila svega trojica (Josip Horvat, Ignacije Knezović i Jakob Schweiger) ukazuje na slabo

kat. br. 1

predznanje koje se stjecalo u našim školama.⁶⁵ Nakon završene Lamprechtove škole kandidati su se mogli upisati na neki od fakulteta kako bi stekli pravo obavljati kiruršku praksu. Kako su završila trojica studenata naše prve kirurške škole, nije poznato, no ni zagrebačka kirurška škola koju su završili nije bila

⁶⁵ Bazala, Vladimir. Poviestni razvoj medicine u hrvatskim zemljama. Zagreb : Hrvatski izdavački bibliografski zavod, 1943., str. 154.

at Trogir, for the education of surgeons and a lyceum in Zadar, which offered three programs: medicine, surgery and pharmacy. Furthermore, in 1810 the Zadar lyceum was converted into the Central School, which was equivalent to a school of medicine and had the right to issue academic titles. Both schools were, unfortunately, short-lived, because the Austrians abolished them as soon as the Illyrian provinces were annexed to Austria. Another attempt to run a school of medicine was when a surgeon from Zagreb, later professor at the Department of Medicine in Padua, Rudolf Lamprecht, founded a private surgery college in 1812 at the Hospital of the Brothers of Mercy in Zagreb. Out of ten candidates who attended this school, only three graduated (Josip Horvat, Ignacije Knezović and Jakob Schweiger), which shows poor basic knowledge received at Croatian schools until then.⁶⁵ After finishing Lamprecht's school, the candidates could enrol in one of the available universities in order to be granted the right to practice surgery. The fate of the three graduates of the first Croatian school of surgery is unknown, and the school was closed a year after it was founded. In 1820 a midwifery school was established in Zadar.

Besides the Croatian intellectual circles who fought for the establishment of universities in this region, support also came from the French Count Edgar Corberon de Troissereux. In 1849 Corberon addressed the Ministry of Public Education in Vienna with a proposition to convert the Royal Academy of Science, before it was abolished, into a university. He suggested a detailed curriculum for this school of medicine. Another important supporter was the predecessor of the Physicians Association, the so called Physicians Society, seated in Zagreb.⁶⁶ These were physicians from around Croatia and Slavonia who met in the home of the chief of medicine, Aleksa Praunsperger, and on 14 June 1850 they brought important conclusions concerning the establishment of the School of Medicine and the midwifery college in Zagreb, where lectures would be taught in Croatian. However, circumstances did not go in their favour either; not only was the new institution not established but the existing Academy was also closed. Despite many discouragements and unfavourable decisions, the desire to open this institution did not cease. In support of this is the correspondence between Baron Metel Ožegović, Chancellor Ivan Mažuranić, Ban Josip Šokčević and Josip Zlatarović in 1861 and 1862.⁶⁷ Zlatarović was an assistant professor at Josephinum, after which he

---

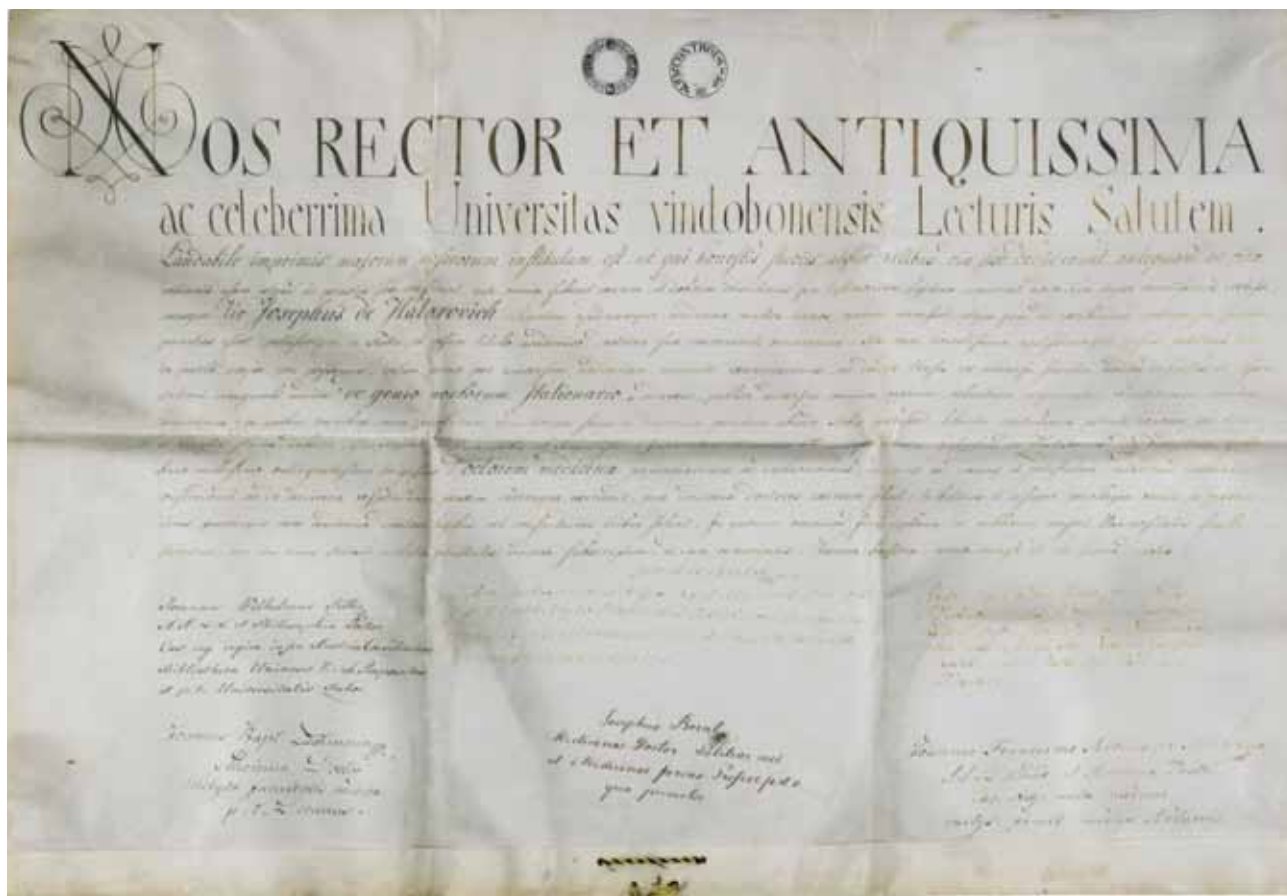
⁶⁵ Bazala, Vladimir. *Poviestni razvoj medicine u hrvatskim zemljama*. Zagreb: Hrvatski izdavački bibliografski zavod, 1943, p. 154.

⁶⁶ Belicza, Biserka. *Osnutak i djelatnost zagrebačkog liječničkog društva od 1845-1951. godine*. // *Saopćenja* 1986; 32:165-75.

⁶⁷ Deželić, Mladen. *Korespondencija J. Zatarovića, M. Ožegovića i J. Šokčevića iz 1861. i 1862. o organizaciji zdravstva u kraljevini Hrvatskoj i Slavoniji i o osnivanju Medicinskog fakulteta u Zagrebu*. // *Rasprave i grada za povijest znanosti*, sv. 5 / [ed.] B. Kesić, B. Belicza. Zagreb: JAZU; 1989, pp. 281-316.

dugoga vijeka i prestala je s radom nakon godine dana postojanja. U Zadru je Primaljska škola osnovana 1820. godine.

Uz hrvatske intelektualne krugove koji se bore za uspostavljanje sveučilišta na našim prostorima našao se i grof Edgar Corberon de Troissereux, podrijetlom Francuz. Corberon se 1849. obratio Ministarstvu javne nastave u Beču s prijedlogom za pretvaranje Kraljevske akademije znanosti, prije njezina ukidanja, u Sveučilište te priložio razrađeni plan nastave medicinskog fakulteta. U to vrijeme za osnutak Medicinskog fakulteta zalaže se i

kat. br. 5

became a professor of physiology at the college for wound physicians and finally a professor of internal medicine at university.⁶⁸

Since Metel Ožegović was at the time a secret advisor to the king and a councillor at the State Council in Vienna, he had an influence on political and cultural life in Croatia. Therefore, he was able to work towards the organisation of public health in Croatia. He considered Josip Zlatarović a suitable person for the implementation of the public health system, which included preparatory work concerning the establishment of the Zagreb School of Medicine.

kat. br. 5

⁶⁸ Glesinger, Lavoslav. Hrvati kao profesori medicine na stranim sveučilištima. // Liječnički vjesnik 1938; 60: 573.

prethodnik Liječničkog zbora, tzv. *Liječničko društvo* u Zagrebu.⁶⁶ Riječ je o liječnicima s područja Hrvatske i Slavonije koji su se sastali u stanu protomedika Alekse Praunspergera te 14. lipnja 1850. donijeli važne zaključke vezane uz osnutak medicinskog fakulteta i primaljskog učilišta u Zagrebu s hrvatskim nastavnim jezikom. Povijesne okolnosti, međutim, ni ovim nastojanjima nisu išle ususret pa se umjesto osnutka nove akademske ustanove 1850. godine ukida i postojeća Akademija. Unatoč nizu obeshrabrujućih i nepovoljnih odluka, htijenja za realizaciju ovog projekta ne jenjavaju. Tomu u prilog govori i korespondencija koju je vodio barun Metel Ožegović 1861. i 1862. s kancelarom Ivanom Mažuranićem, banom Josipom Šokčevićem te s Josipom Zlatarovićem.⁶⁷ Zlatarović je prethodno bio asistent na Josephinumu, kasnije i profesor fiziologije na nižem kirurškom tečaju (za felčere), a onda i profesor interne medicine na višem tečaju za liječnike.⁶⁸ Kako je Metel Ožegović tada bio cesarsko-kraljevski tajni savjetnik i vijećnik u Državnom savjetu u Beču, imao je utjecaj na politički i kulturni život u Hrvatskoj, o čemu svjedoči i njegovo nastojanje vezano uz organizaciju zdravstva. Josipa Zlatarovića je pritom smatrao primjerenom osobom koja bi mogla provesti organizaciju zdravstva u Hrvatskoj, koja je uključivala i pripreme radove oko osnivanja medicinskog fakulteta u Zagrebu. Nažalost, ni Zlatarovićev pokušaj nije urodio plodom. Ipak, ideja osnutka Medicinskog fakulteta se ne gasi pa ni u krugovima južnoslavenske mladeži koja je studirala na inozemnim sveučilištima u Beču, Grazu, Pragu, Innsbrucku, Pešti i drugdje. Koliko je težnja za studijem na materinjem jeziku bila prisutna među studentima na stranim sveučilištima, govori i činjenica da je Hinko Kučinić, Hrvat iz Vinice, prigodom svoje promocije 1847. na Josephinumu održao prigodni govor na hrvatskom jeziku. Samoborac Josip Fabek, također bečki student promoviran 1838., još se kao sekundarni liječnik u bečkoj Općoj bolnici zauzima za otvaranje primaljskog učilišta u Zagrebu, gdje bi se primalje mogle školovati na hrvatskom jeziku. Svi navedeni pokušaji ostali su nerealizirani pa su se velike nade polagale u osnutak modernog zagrebačkog sveučilišta u sklopu kojega bi svoje zasluženo i važno mjesto zasigurno imao i medicinski fakultet.

Josef Weidner: Portret dr. Josipa Zlatarovića, minijatura, ulje na kartonu, 19. st., HMMF-804

⁶⁶ Belicza, Biserka. Osnutak i djelatnost zagrebačkog liječničkog društva od 1845-1951. godine. // Saopćenja 1986; 32:165-75.

⁶⁷ Deželić, Mladen, Korespondencija J. Zatarovića, M. Ožegovića i J. Šokčevića iz 1861. i 1862. o organizaciji zdravstva u kraljevini Hrvatskoj i Slavoniji i o osnivanju Medicinskog fakulteta u Zagrebu. // Rasprave i građa za povijest znanosti, sv. 5 / [ur.] B. Kesić, B. Belicza. Zagreb : JAZU; 1989., str. 281-316.

⁶⁸ Glesinger, Lavoslav. Hrvati kao profesori medicine na stranim sveučilištima. // Liječnički vjesnik 1938; 60: 573.

Unfortunately, not even Zlatarović could make this happen. Nonetheless, the idea of establishing a school of medicine did not die out, even among the South Slavic youth who studied at foreign universities, in Vienna, Graz, Prague, Innsbruck, Budapest and elsewhere. How ardently these students wanted to study in their own language can be seen from the fact that in 1847 Hinko Kučinić, a Croat from Vinica, held a speech in Croatian language at his graduation ceremony at Josephinum. Josip Fabek from Samobor, also a student in Vienna, who graduated in 1838, made efforts towards the opening of a midwifery college in Zagreb when he was still a secondary physician at the Vienna General Hospital, so that midwives could be educated in Croatian.

All the above mentioned attempts remained unrealised and there were great hopes that a modern university would be founded in Zagreb, with one faculty proudly and rightfully reserved for the school of medicine.

THE INTRODUCTION OF MEDICAL COURSES AT THE “BACK DOOR”

The University of Zagreb, the first university in the region, opened its doors on 19 October 1874 during the rule of Ban Ivan Mažuranić, but without the school of medicine. However, the need for medical education pushed the boundaries of the formally established institutions and found its own way. The initiators were the courses which covered medical topics even before the university was founded, when there was only the Academy. For example, in 1849 Dr. Moric Weiss introduced lectures on hygiene, and similar attempts were made by Mavro Sachs at the Royal Academy of Law. Between 1861 and 1874, when it was abolished, Sachs taught legal medicine.⁶⁹ Besides the theoretical part of the seminar, he also taught the practical part, including the conducting of experiments in the area of toxicology and dissecting bodies at the Brothers of Mercy Hospital.⁷⁰ From 1888 the legal medicine course was led by Antun Lobmayer, who also taught Health Care and Public Health until his death in 1906. Alongside Sachs and Lobmayer, legal medicine was at the faculty of law taught by Joanović and Riessner, and bacteriology by Antun Heinz.⁷¹ In 1897, the Department of science at the Faculty of Philosophy introduced the course Human Anatomy, and this subject, together with the subject called Hygiene, was taught by Mihajlo Joanović. Before Joanović Hygiene

---

⁶⁹ Dugački, Vladimir. Medicinska nastava u Zagrebu prije otvorenja Medicinskog fakulteta. // *Acta Medico-Historica Adriatica* 2006; 4: 111-120.

⁷⁰ Grmek, Mirko Dražen. Prilog poznavanju nastave iz sudske medicine u Zagrebu prije sto godina. // *Liječnički vjesnik* 1966; 88: 831-834.

⁷¹ Belicza, Biserka. Osnivanje i otvorenje Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. // *Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu 1917-1992* / [ed.] J. Petrak, Z. Buneta, I. Kostović. Zagreb: Medicinski fakultet, 1992, p. 3.

UVOĐENJE MEDICINSKE NASTAVE NA MALA VRATA

Atelijer Mosinger: Fotoportret Frana Gundruma-Oriovčanina

Zagrebačko sveučilište, prvo sveučilište na slavenskom jugu, otvoreno je 19. listopada 1874. pod banom Mažuranićem, no bez medicinskog fakulteta. Ipak, potreba za prenošenjem medicinskog znanja probija okvire formalno osnovanih ustanova i pronalazi vlastite putove. Put su krčili kolegiji koji su i prije osnutka Sveučilišta tj. već pri Akademiji iznosili tematiku vezanu uz medicinu. Primjerice dr. Moric Weiss 1849. uvodi predavanja iz higijene, a slične pokušaje ima i Mavro Sachs na Pravoslavnoj akademiji. On, naime, od 1861. pa do njezina ukinuća 1874. godine te poslije na Pravnome fakultetu predaje kolegij sudbene medicine.⁶⁹ Uz teorijski dio vodio je i praktični te je izvodio pokuse iz kemijske toksikologije, ali i obdukcije leševa umrlih u Bolnici Milosrdne braće.⁷⁰ Od 1888. godine kolegij sudske medicine vodi Antun Lobmayer; do svoje smrti 1906. Lobmayer također predaje i Zdravstveno redarstvo i Zdravstveno zakonodavstvo ili javno zdravstvo. Uz Sachsa i Lobmayera sudsku medicinu na Pravnom fakultetu predaju Joanović i Riessner, a kolegij bakteriologije Antun Heinz.⁷¹ Tijekom 1897. godine uveden je za slušače Prirodoslovno-matematičkog odjela Mudroslovnog fakulteta predmet *Anatomija čovjeka*, a predavanja iz tog novog predmeta kao i predmeta *Higijena* drži Mihajlo Joanović. Prije Joanovića higijenu je predavao i vojni liječnik Franjo Hensler, tada vrhovni liječnik Hrvatsko-slavonske vojne krajine, a potom upravitelj zagrebačke vojne bolnice, koji je na Sveučilištu stekao i privatnu docenturu s temom *O važnosti zdravstva (hygiene) u današnje vrijeme*. Na Mudroslovnom fakultetu predavat će nekoliko odabranih poglavlja iz higijene i epidemiologije: *O važnosti zraka, vode i tla po zdravlje*, *Zdravstvena razmatranja o hranitbi i hranivih*, *O djelovanju zdravstva proti epidemijama*, *O zahtevih zdravstva pogledom na ustrojstvo čovječjega tiela*, *Bolesti pučanstva u veliko i kako im hygiena predusreta*.⁷² Zahvaljujući sačuvanoj diplomi o pristupu *Sboru liečnika* razvidno je da je Hensler bio i među prvim pravim članovima ove netom osnovane liječničke udruge. Ideja *higijene* u socijalno-medicinskom smislu zaživjela je krajem 18. stoljeća, pronoseći svoju svrhovitost i ciljeve preko djela Johanna Petera Francka kojim je utrt put ovom području kao znanstvenoj i praktičnoj disciplini od osobite važnosti za cijelo društvo. Ovo je aktualno područje postalo interesom mnogih liječnika, a među njima i Frana Gundruma koji naglašava terapijsku

69 Dugački, Vladimir. Medicinska nastava u Zagrebu prije otvorenja Medicinskog fakulteta. // Acta Medico-Historica Adriatica 2006; 4: 111-120.

70 Grmek, Mirko Dražen. Prilog poznavanju nastave iz sudske medicine u Zagrebu prije sto godina. // Liječnički vjesnik 1966; 88: 831-834.

71 Belicza, Biserka. Osnivanje i otvorenje Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. // Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu 1917.-1992. / [ur.] J. Petrak, Z. Buneta, I. Kostović. Zagreb: Medicinski fakultet, 1992., str. 3.

72 Thaller, Lujko. Pukovnijski liječnik dr. Franjo Hensler. // Liječnički vjesnik 1939; 61:627.

moć zdravstvenog odgoja smatrajući ga temeljem prevencije i suzbijanja bolesti. Bio je bečki student, a po povratku sa studija radio je kao gradski fizik u Brodu na Savi, potom u različitim mjestima u Bugarskoj, a od 1894. do kraja života kao gradski fizik i ravnatelj bolnice u Križevcima te docent higijene na tamošnjem Gospodarskom učilištu. Objavio je brojne zdravstveno-prosvjetiteljske knjižice, priručnike i naputke o čuvanju zdravlja, o njezi zubi, alkoholu, tuberkulozi.⁷³ Neka od njegovih djela dobila su preporuku pokrajinskoga školskog vijeća u Zadru za korištenje u *svim pučkim školama, preparandijama i srednjim školama*, te Odjela za bogoštovlje i nastavu Kraljevske zemaljske vlade u Zagrebu za *nabavu knjižnicama srednjih i pučkih učiona u Hrvatskoj i Slavoniji*. Njegova knjiga *Zdravstvo spolnoga života* objavljena 1905. godine prvijenac je takve tematike na našem području.⁷⁴

Godina 1874. donijela je za medicinu ključni događaj: osnutak *Sbora liječnika Hrvatske i Slavonije*. Ova novoosnovana liječnička udruga preuzima vodstvo u daljnjim nastojanjima vezanim uz osnutak fakulteta. Istaknuti pojedinci, osobito oni u okrilju Zbora, pojedinačnim i zajedničkim nastojanjima pokreću važne projekte, popunjavajući time institucijske praznine. U to vrijeme intenzivira se val nastojanja vezan uz uspostavu hrvatske medicinske terminologije, ali i nastanak prvih udžbeničkih prvijenaca poput *Opisne anatomije ili razudbarstva čovječjeg tijela* Ante Schwarz. Ovo djelo bilo je ujedno i prva anatomija, histologija i embriologija čovjeka tiskana na našem jeziku, no jednako tako i prva stomatološka morfologija.⁷⁵ Zborovo glasilo *Liječnički vjesnik* koje izlazi od 1877. postaje važnim forumom za sve rasprave o svim gorućim medicinskim pitanjima, u edukaciji naših liječnika, prenošenju znanstvenih i medicinskih spoznaja na naše područje te promociji borbe za konačni osnutak medicinskog fakulteta.⁷⁶

⁷³ Husinec, Franjo. Fran Gundrum Oriovčanin. Križevci: Matica hrvatska Križevci, 2001.

⁷⁴ Fatović-Ferenčić, Stella. Liječnički vjesnik u povijesti medicine i povijest medicine u Liječničkom vjesniku: u povodu 125. obljetnice izlazenja Liječničkog vjesnika. // Liječnički vjesnik 2002; 124:165.

⁷⁵ Dugački, Vladimir. Dr. Ante Schwarz – prvi urednik Liječničkog vjesnika. // Liječnički vjesnik 1977; 99: 94–96.

⁷⁶ Fatović-Ferenčić, Stella. Liječnički vjesnik u povijesti medicine i povijest medicine u Liječničkom vjesniku: u povodu 125. obljetnice izlazenja Liječničkog vjesnika. // Liječnički vjesnik 2002; 124:165.

was taught by an army physician called Franjo Hensler, who was at the time the chief physician of the Croatia-Slavonia Military Frontier, and then the chief of the Zagreb military hospital, who received a private doctorate for the subject *The Importance of Health and Hygiene*. At the Faculty of Philosophy he taught several chosen sections from the area of hygiene and epidemiology: *The Importance of Air, Water and Soil for Human Health, Health in the Context of Food and Nutrients, Health Care Actions against Epidemics, Health Care and the Human Constitution, Contagious Diseases and Prevention through Hygiene*.⁷² Since his diploma upon joining the *Sbor liečnika* (The Medical Association) has been preserved, we can see that he was one of its first real members.

In the socio-medical context, the concept of hygiene came to life at the end of the 18th century through the works of Johann Peter Frank, who paved the way for this scientific and practical discipline, which is hugely important for humanity in general. This field of study sparked interest in many physicians, and among them Fran Gundrum, who emphasised the therapeutic power of health education, which was in his opinion the foundation of prevention and treatment of diseases. He studied in Vienna and when he returned home he worked as a town physician in Brod na Savi, and then in various places in Bulgaria. From 1894 and until the rest of his life he worked as a town physician and director of the hospital and associate professor of hygiene at the school of economics in Križevci. He published numerous booklets on health education, guides and instructions about keeping healthy, dental hygiene, alcohol and tuberculosis.⁷³ Some of his works were recommended by the county education council in Zadar to be used in all public, preparatory and secondary schools, and by the Department of Theology of the Royal State Government in Zagreb to be available in the libraries of secondary and public schools in Croatia and Slavonia. His book *Zdravstvo spolnoga života* (Sexual Health) was published in 1905 and was the first book in the region covering this topic.⁷⁴

1874 brought the key event for medicine in Croatia: the establishment of the *Sbor liečnika Hrvatske i Slavonije* (The Croatian Medical Association). This new medical organisation took the leadership in further attempts to establish a university. Many distinguished people, especially the members of the Association, made both individual and joint efforts to initiate important projects, thus filling in the institutional voids. This was also the time of even more intense work towards establishing Croatian medical terminology, but also publishing the first medical textbooks in Croatia, such as *Opisne anatomije ili razudbarstva čovječjeg tijela* (Descriptive Anatomies or Autopsies of the Human Body) by Ante Schwarz. This

---

⁷² Thaller, Lujo. Pukovnijski liječnik dr. Franjo Hensler. // *Liječnički vjesnik* 1939; 61:627.

⁷³ Husinec, Franjo. Fran Gundrum Oriovčanin. Križevci: Matica hrvatska Križevci, 2001.

⁷⁴ Kuhar, Martin; Fatović-Ferenčić, Stella. Prostitutes and criminals: beginnings of eugenics in Croatia in the works of Fran Gundrum from Oriovac (1856-1919). // *Croatian Medical Journal* 2012; 53: 185-97.

1917. : NAPOKON MEDICINSKI FAKULTET

U nastojanjima za osnutkom Medicinskog fakulteta smijenile su se generacije liječnika koje su medicinsko znanje stjecale u inozemstvu. Na sjednici Sabora Kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije 25. siječnja zastupnik Milan Rojc prigodom rasprave o financijskom proračunu predlaže vladi otvorenje medicinskog fakulteta u god. 1917./18. Prijedlog Milana Rojca u Hrvatskom saboru pokrenuo je akciju koja je 12. studenoga iste godine postigla vrhunac u odluci

bana da odobri otvorenje Medicinskog fakulteta.

Zbor liječnika je s druge strane na svojoj godišnjoj skupštini 26. siječnja 1917. predložio povjerenstvo koje će izraditi osnovu za uređenje budućeg Fakulteta. U skladu s člankom 82. tadašnjeg Sveučilišnog zakona, koji određuje da se za popunjenje katedri na medicinskom fakultetu moraju imenovati tri profesora, koji će kao matica profesorskog zbora provesti uređenje fakulteta, izabrati dekana, predlagati ostale profesore i obavljati ostale funkcije profesorskog zbora, Zemaljska vlada upućuje u studenom 1917. prijedlog kralju da se na ta mjesta postave Theodor Wickerhauser, Miroslav Čačković i Dragutin Mašek.⁷⁷

Indeks studenta medicine Grga Roglića, Graz, 1922. Vlasništvo obitelji Roglić

U prosincu 1917. sastavljen je prvi plan predavanja, a dana 12. siječnja 1918. nastupnim predavanjem nekadašnjeg bečkoga studenta Drage Perovića *O smjeru nastavnog i znanstvenog rada u anatomiji* u auli Sveučilišta započela je nastava na Medicinskom fakultetu u Zagrebu. U prvi semestar upisalo se 63 kandidata.⁷⁸ U prvoj generaciji upisanih studenata bio je i Grga Roglić, čiji je indeks iz prvih semestara zagrebačkog fakulteta sačuvan, no ovaj je naš student kasnije nastavio studij u Grazu, gdje je i promoviran.

⁷⁷ Belicza, Biserka. Osnivanje i otvorenje Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. // Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu / (ur.) Lj. Čečuk, B. Belicza, M. Škrbić. Zagreb: Stvarnost; 1984.

⁷⁸ Dugački, Vladimir. Početni zamah fakulteta. // Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu 1917. – 1992. / [ur.] Jelka Petrak, Zvonko Buneta, Ivica Kostović. Zagreb : Medicinski fakultet, 1992., str. 15-25.

work was at the same time the first book of the anatomy, histology and embryology of the human body printed in the Croatian language, as well as the first dental morphology.⁷⁵ The Association's newsletter called *Liječnički vjesnik* (The Physicians' News) was first issued in 1877 and it became an important forum for all discussions concerning the burning medical issues, such as medical education in Croatia, teaching scientific and medical knowledge in Croatia and promoting the long-awaited establishment of the school of medicine.⁷⁶

FINALLY, THE SCHOOL OF MEDICINE

The attempt to establish the Zagreb School of Medicine was the work of many generations of doctors who obtained their medical diplomas abroad. At the session of the Parliament of the Triune Kingdom of Croatia, Slavonia and Dalmatia, held on 25 January 1917, during a discussion concerning the budget, representative Milan Rojc suggested to the government that a school of medicine should be established and begin its work the academic year 1917/1918. His proposal started a discussion which peaked on 12 November of the same year when Ban Ivan Mažuranić decided to approve the opening of the school.

Furthermore, on their annual meeting held on 26 January 1917, the Medical Association proposed a committee which would create a basis for the organisation of the future school of medicine. In accordance with Article 82 of the University Law at the time, three professors had to be appointed for the school's departments, who would operate as the professors' committee and create a system for the school, appoint a dean and other professors and perform all other functions. In November 1917 the State Government proposed to the King that these three key persons should be Theodor Wickerhauser, Miroslav Čačković and Dragutin Mašek.⁷⁷

In December 1917 the first lecture plan was composed and on 12 January 1918 the inaugural lecture held by the former Viennese student Drago Perović *O smjeru nastavnog i znanstvenog rada u anatomiji* (Concerning the taught and research anatomy program) in the University of Zagreb auditorium marked the beginning of the School of Medicine. Sixty-three students enrolled in the first semester.⁷⁸

---

⁷⁵ Dugački, Vladimir. Dr. Ante Schwarz – prvi urednik Liječničkog vjesnika. // *Liječnički vjesnik* 1977; 99: 94–96.

⁷⁶ Fatović-Ferenčić, Stella. Liječnički vjesnik u povijesti medicine i povijest medicine u Liječničkom vjesniku: u povodu 125. obljetnice izlazenja Liječničkog vjesnika. // *Liječnički vjesnik* 2002; 124:165.

⁷⁷ Belicza, Biserka. Osnivanje i otvorenje Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. // *Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu* / (ed.) Lj. Čečuk, B. Belicza, M. Škrbić. Zagreb: Stvarnost, 1984.

⁷⁸ Dugački, Vladimir. Početni zamah fakulteta. // *Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu 1917 – 1992* / [ed.] Jelka Petrak, Zvonko Buneta, Ivica Kostović. Zagreb: Medicinski fakultet, 1992, pp. 15–25.

Imenovani su i prvi profesori pa je prva sjednica profesorskog zbora održana 11. svibnja 1918. godine. Tada je za prvog dekana Fakulteta izabran Miroslav Čačković, a za prodekana Dragutin Mašek. Tek osnovani Medicinski fakultet našao se pred problemom kako osigurati odgovarajući nastavnički kadar. Dio predavača bio je iz naše zemlje, dio je pozvan iz inozemstva, no svi oni završili su studij medicine na stranim sveučilištima. Primjerice, Fran Smetanka, prvi imenovani profesor fiziologije i u više navrata dekan Medicinskog fakulteta,

Prva generacija diplomanata
Medicinskog fakulteta u Zagrebu

diplomirao je na Medicinskom fakultetu u Pragu 1912. godine. Emil Prašek, također Čeh, studirao je u Beču diplomiravši 1908. godine, a u Zagrebu je imenovan redovitim profesorom higijene i bakteriologije 1921. godine, kasnije i patološke anatomije. Bio je i dekan. S diplomom praškog medicinskog fakulteta došao je za nastavnika dermatovenerologije i Franjo Kogoj, koji je habilitirao u Brnu. U Pragu je habilitirao i oftalmolog Albert Botteri, tijekom 1902. promoviran je Ernst Mayerhofer, a tijekom 1919. Ante Šercer, Vinko Vuletić i Dora Filipović. Sljedeće godine ovdje su promovirani Ferdo Grospić, Srećko Zanella,

One of the first generation students was Grga Roglić, whose student transcript (*indeks*) from those first semesters has been preserved. However, he later continued his studies in Vienna, where he graduated.

The first professors were appointed too, so their first meeting was held on 11 May 1918. The elected dean was Miroslav Čačković, and vice dean Dragutin Mašek. The newly founded School of Medicine was faced with the issue of how to ensure suitable staff. A part of the staff was from Croatia and some were invited from abroad,

but all of them finished their studies on foreign universities. For example, Fran Smetanka, the first appointed professor of physiology and several times elected dean of the School of Zagreb Medicine, graduated at the University of Prague in 1912. Emil Prašek, also Czech, studied in Vienna, where he graduated in 1908, and in Zagreb he was appointed full-time professor of hygiene and bacteriology in 1912, and later anatomical pathology. He was also the dean. Franjo Kogoj, who also obtained his diploma at the University of Prague and habilitated at Brno, was a professor of dermatovenereology. Ophthalmologist Albert Botteri also obtained his doctor's licence in Prague. Professor Ernst Mayerhofer graduated in 1902 and professors Ante Šercer, Vinko Vuletić and Dora Filipović in 1912. Next year the following professors received their diplomas: Ferdo Grospić, Srećko Zanella, Radoslav Lopašić and Dezider Julius. Ivan Glavan and Branko Dragišić graduated in 1924 and Ante Vuletić in 1926.⁷⁹

Five years after the Zagreb School of Medicine was founded, on 28 February 1923, two students graduated in the same auditorium where Drago Perović

kat. br. 22

⁷⁹ Glesinger, Lavoslav. Češkoslovačko-južnoslavenske medicinske veze u prošlosti. Beograd: Naučno društvo za istoriju zdravstvene kulture, 1965, p. 91.

Radoslav Lopašić i Dezider Julius; Ivan Glavan i Branko Dragišić 1924., a Ante Vuletić 1926. godine.⁷⁹

Pet godina nakon ustrojstva Medicinskog fakulteta, 28. veljače 1923. godine u auli Sveučilišta, istoj onoj u kojoj je održano svečano predavanje Drage Perovića, promovirani su na čast doktora sveukupnog liječništva Zlatan Sremec i Milan Jovanović,⁸⁰ prvi liječnici diplomirani na zagrebačkom fakultetu. Među prvim ženama diplomiranim na našem fakultetu bila je i Kornelija Sertić, koja je na zagrebački medicinski fakultet upisana 11. lipnja 1918. godine. Nakon što je s uspjehom položila kolokvije, na fiziološkom je institutu dobila i plaćeno mjesto demonstratorice. Kako predavanja iz nekih predmeta na mladom, istom osnovanom fakultetu, još nisu bila uspostavljena, Kornelija nastavlja studij na Medicinskom fakultetu u Grazu, što potvrđuje i Absolutorium od 17. travnja 1923.⁸¹ Predavanja, kolokviji i ispiti na Medicinskom fakultetu u Zagrebu bili su tada priznati na Medicinskom fakultetu u Grazu. Kornelija Sertić je ispitom iz kirurgije 7. svibnja 1923. položila 3. rigoroz na Medicinskom fakultetu u Grazu, te je nakon toga 30. studenoga 1923. promovirana na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

Razvoj borbe za osnutak Medicinskog fakulteta višestruko je elaborirana i česta tema monografija i drugih publikacija. Njoj se redovito pristupalo historiografski, što je rezultiralo nizom vrijednih uvida. Ipak do sada nije u razmatranje uzeta materijalna baština čiji sadržaj otvara prostor novih pogleda, potvrđujući istovremeno historiografiju na osobit i drugačiji način. Temeljena na Zbirci diploma i povelja Hrvatskog muzeja medicine i farmacije HAZU i raritetnom materijalu inauguralnih disertacija Odsjeka za povijest medicinskih znanosti HAZU ova priča, stoga, govori putem predmeta. Oni nam razotkrivaju imena liječnika, gradove i mjesta iz kojih potječu, potom imena rektora, dekana i promotora i točan datum promocije, provlačeći istovremeno u toj raznolikosti europskih sveučilišnih središta činjenicu nepostojanja hrvatskoga medicinskog fakulteta. Diplome naših liječnika govore i kićenim stilovima svojih sadržaja, oblikom i opremom, jezikom i pismom, suprotstavljajući sveučilišne centre medicinske izvrsnosti nedostatku istih u domovini. Tako je u mozaiku različitih stilova, manira i ispisa diploma ispričana priča o pojedinačnom uspjehu i ispunjenju, ali i o praznini koju su naši liječnici svojim radom i zalaganjima za osnutak nacionalnog medicinskog učilišta povratkom u domovinu, pojedinačno i zajedničkim snagama nastojali ispuniti.

⁷⁹ Glesinger, Lavoslav. Češkoslovačko-južnoslavenske medicinske veze u prošlosti. Beograd : Naučno društvo za istoriju zdravstvene kulture, 1965., str. 91.

⁸⁰ Jovanović je tada dobio nostrifikaciju diplome.

⁸¹ Ibler, Mladen. Kornelija Sertić, prva liječnica koja je diplomirala na Medicinskom fakultetu u Zagrebu. // Liječničke novine 2017; 17(159): 86-87.

held his inaugural speech. They were Zlatan Sremec i Milan Jovanović,⁸⁰ the first graduates of the Zagreb School of Medicine. Among the first female graduates was Kornelija Sertić, who enrolled in the Zagreb School of Medicine on 11 June 1918. After passing all her exams with flying colours, she received a paid position of assistant at the Institute of Physiology. Since some courses had not yet been established at this brand new school, Kornelija continued her education at The University of Graz, as is evident from her Absolutorium from 17 April 1923.⁸¹ The lectures, semestral exams and final exams were at that point accepted at the medical school in Graz. On 7 May 1923 Kornelija Sertić passed the infamous exam in surgery at Graz university and she graduated at the University of Zagreb on 30 November 1923.

The development of the attempts to establish the Zagreb School of Medicine has been elaborated many times and is a popular topic of monographs and other publications. It was often approached in historiographic manner, which resulted with many valuable insights. However, the material heritage has not yet been taken into consideration, whose content opened new points of view but which confirmed its historiography in a special and different way. Therefore, based on the Collection of Diplomas and Charters of the Croatian Museum of Medicine and Pharmacy at HAZU, as well as the rare inaugural dissertations from the Division for the History of Medical Sciences at HAZU, this story is told through objects – diplomas. They reveal the names of the physicians, towns and places of their origin, the names of rectors, deans and promoters of graduation ceremonies, as well as the exact date of graduation, while at the same time revealing the absence of a medical school in Croatia among the wide variety of European universities. The diplomas obtained by Croatian doctors of medicine also exhibit their exuberant styles, content, form, language and written letters, juxtaposing the university centres of medical excellence with the lack of the same in Croatia. This mosaic of various styles, manners and prints evident on the diplomas tells the story of individual success and realisation, but also of the void which our doctors of medicine tried to fill with their work and efforts upon their return home, paving the road towards the establishment of the national medical school, both as individuals and in groups.

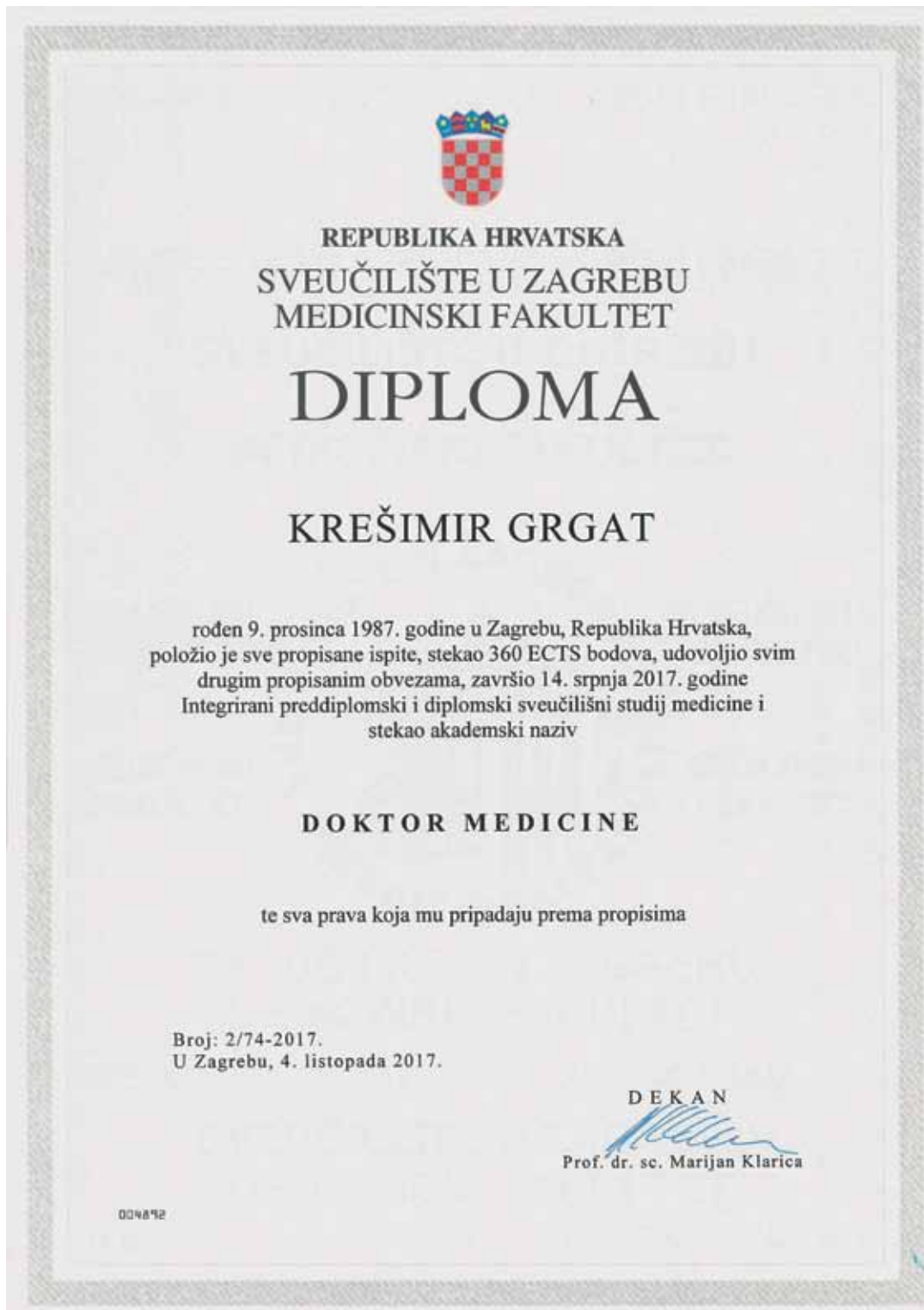
---

⁸⁰ Jovanović's diploma was validated.

⁸¹ Ibler, Mladen. Kornelija Sertić, prva liječnica koja je diplomirala na Medicinskom fakultetu u Zagrebu. // *Liječničke novine* 2017; 17(159): 86-87.

Suvremena
diploma
Medicinskog
fakulteta
Sveučilišta u
Zagrebu

REPUBLIC OF CROATIA
UNIVERSITY OF ZAGREB
SCHOOL OF MEDICINE

DIPLOMA

WANDINI DEVI LUTCHMUN

born in Rose Hill, Republic of Mauritius, on 15 July 1993,
graduated from the University of Zagreb School of Medicine and completed the
Integrated Undergraduate and Graduate University Studies in Medicine
(in English language) on 14 July 2017, having met all the course requirements,
passed all the prescribed exams and attained 360 ECTS credit points, and has
thus been admitted to the degree of

DOCTOR OF MEDICINE

with all the rights appertaining thereto

No: 2-1/13-2017
Zagreb, 19 July 2017

DEAN

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'M. Klarica'.

Professor Marijan Klarica, MD, PhD

000344

Suvremena
diploma
engleskog studija
Medicinskog
fakulteta
Sveučilišta u
Zagrebu

LITERATURA

- Bazala, Vladimir. Poviestni razvoj medicine u hrvatskim zemljama. Zagreb: Hrvatski izdavački bibliografski zavod, 1943.
- Belicza, Biserka. Medicina i zdravstvo. // Hrvatska i Europa. Kultura, znanost i umjetnost, sv. 3 / (ur.) I. Golub. Zagreb: HAZU, Školska knjiga, 2003., str. 387-390.
- Belicza, Biserka. Mjesto i uloga J. B. Lalangua u razvoju zdravstvenog prosvjećivanja i hrvatske medicinske terminologije na području sjeverne Hrvatske u 18. stoljeću. // Liječnički vjesnik 1976; 98: 211-215.
- Belicza, Biserka. Osnivanje i otvorenje Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. // Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu / (ur.) Lj. Čećuk, B. Belicza, M. Škrbić. Zagreb: Stvarnost, 1984.
- Belicza, Biserka. Osnivanje i otvorenje Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. // Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu 1917.-1992. / [ur.] J. Petrak, Z. Buneta, I. Kostović. Zagreb: Medicinski fakultet, 1992., str. 3.
- Belicza, Biserka. Osnutak i djelatnost zagrebačkog liječničkog društva od 1845-1951. godine. // Saopćenja 1986; 32:165-75
- Belicza, Biserka; Šain, Snježana. Uloga i doprinos Hrvatskoga liječničkog zbora u osnivanju Prosekture javnih zdravstvenih zavoda grada Zagreba g. 1913. // Liječnički vjesnik, 1998; 120(10/11): 349-355.
- Brisky, Livia; Fatović-Ferenčić, Stella. Preteče i razvoj visokoškolske medicinske izobrazbe u Dalmaciji: od individualne inicijative do osnutka Medicinskog studija u Splitu. // Liječnički vjesnik 2010; 132: 309-315.
- Brozović, Leander. Dr. Miho Shoretić (1741. – 1786.). // Liječnički vjesnik 1942; 64 (4): 142-144.
- Deželić, Mladen. Korespondencija J. Zatarovića, M. Ožegovića, i J. Šokčevića iz 1861. i 1862. o organizaciji zdravstva u kraljevini Hrvatskoj i Slavoniji i o osnivanju Medicinskog fakulteta u Zagrebu. // Rasprave i grada za povijest znanosti, sv. 5 / [ur.] B. Kesić, B. Belicza. Zagreb: JAZU; 1989, str. 281-316.
- Dugački, Vladimir. Dr. Ante Schwarz – prvi urednik Liječničkog vjesnika. // Liječnički vjesnik 1977; 99: 94-96.
- Dugački, Vladimir. Medicinska nastava u Zagrebu prije otvorenja Medicinskog fakulteta. // Acta Medico-Historica Adriatica 2006; 4: 111-120.
- Dugački, Vladimir. Početni zamah fakulteta. // Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu 1917. – 1992. / [ur.] Jelka Petrak, Zvonko Buneta, Ivica Kostović. Zagreb: Medicinski fakultet, 1992., str. 15-25.
- Fatović-Ferenčić, Stella. History of Medicine Teaching Program in Croatia. Academic Medicine. 2003; 78: 1028-1030.
- Fatović-Ferenčić, Stella; Pećina, Marko. Iz Florschützova okvira. // Kirurg Vatroslav Florschütz (1879. – 1967.) rječju i slikom. Zagreb: HAZU; Osijek: KBC Osijek, 2011.
- Fatović-Ferenčić, Stella. Liječnički vjesnik u povijesti medicine i povijest medicine u Liječničkom vjesniku: u povodu 125. obljetnice izlaženja Liječničkog vjesnika. // Liječnički vjesnik 2002; 124:165.
- Fatović-Ferenčić, Stella; Dürrig, Marija Ana. „Od nji vode načine se lipe koje oči bolešljive kripe“: Cvit likarije kao prva hrvatska zdravstvenoprosvjetiteljska uspješnica. // Zbornik o Emeriku Paviću. Zbornik radova sa znanstvenog skupa „Emerik Pavić i franjevci u kontinentalnoj Hrvatskoj“, Osijek, 23.-25. svibnja 2013. Zagreb: Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu, 2014., str. 135-146.
- Fatović-Ferenčić, Stella. The Oldest Croatian Medical Journal. // Croatian Medical Journal 2002; 43:355-358.
- Fatović-Ferenčić, Stella. Tragom fragmenta dnevnčkog zapisa iz Prvoga svjetskog rata. // Liječnički vjesnik 2015; 137:117-118.
- Glesinger, Lavoslav. Češkoslovačko-južnoslavenske medicinske veze u prošlosti. Beograd: Naučno društvo za istoriju zdravstvene kulture, 1965., str. 91.
- Glesinger, Lavoslav. Hrvati kao profesori medicine na stranim sveučilištima. // Liječnički vjesnik 1938; 60: 573.
- Glesinger, Lavoslav. Medicinski fakultet u Padovi i Hrvati. // Liječnički vjesnik 1950; 72: 251-255.
- Glesinger, Lavoslav. Povijest medicine. Zagreb: Školska knjiga, 1978.
- Grmek, Mirko Dražen. Hrvatski medicinari u Padovi. // Liječnički vjesnik 1948; 70: 154-156.
- Grmek, Mirko Dražen. Inauguralne disertacije hrvatskih, srpskih i slovenačkih liječnika. // Starine JAZU, knjiga 43, 1951., str. 201-202.
- Grmek, Mirko Dražen. Prilog poznavanju nastave iz sudske medicine u Zagrebu prije sto godina. // Liječnički vjesnik 1966; 88: 831-834.
- Grmek, Mirko Dražen. Život, djela i povijesno značenje Gjüre Baglivija. // Gjuro Baglivi: De fibra motrice et morbosa (O zdravom i bolesnom motoričkom vlaknu) – studija o Bagliviju. Zagreb: Prometej, Medicinski fakultet sveučilišta u Zagrebu, 1997.
- Husinec, Franjo. Fran Gundrum Oriovčanin. Križevci: Matica hrvatska Križevci, 2001.
- Ibler, Mladen. Kornelija Sertić, prva liječnica koja je diplomirala na Medicinskom fakultetu u Zagrebu. // Liječničke novine 2017; 17(159): 86-87.
- Jandrić-Balen, Marica; Balen, Ivica. Fran Gundrum i Andrija Štampar – sličnosti i razlike. // Anali Zavoda za znanstveni i umjetnički rad u Osijeku 2012; 28: 93-101.
- Jelić, Roman. Neuspjeli pokušaji osnivanja medicinske škole u Dalmaciji koncem 18. i početkom 19. stoljeća. // Radovi Centra Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Zadru 1978; 25: 243-68.
- Klaić, Nada. Neoacademia Zagrabiensis (1669. – 1773.). // Spomenica u povodu proslave 300-godišnjice Sveučilišta u Zagrebu I. / [ur.] Jaroslav Šidak. Zagreb: JAZU, 1969., str. 25.
- Kuhar, Martin; Fatović-Ferenčić, Stella. Prostitutes and criminals: beginnings of eugenics in Croatia in the works of Fran Gundrum from Oriovac (1856-1919). // Croatian Medical Journal 2012; 53: 185-97.
- Le Goff, Jacques. The Birth of Europe. Oxford: Blackwell, 2005.
- Lesky, Erna. The Vienna Medical School of the 19th Century. Baltimore, London: The John Hopkins University Press, 1976.
- Luetić, Tihana. Neki aspekti studentske svakodnevice u drugoj polovici XIX. st. <http://www.matica.hr/kolo/301/Neki%20aspekti%20studentske%20svakodnevice%20u%20drugoj%20polovici%20XIX.%20st./> (učitano 7. 5. 2017.)
- Maksimović, Jovan. About the beginnings of organised education in obstetrics in Rijeka and the first midwife textbook in Croatian. // Acta Medico-Historica Adriatica 2004; 2: 203-212.
- Mohorovičić, Lucijan. Matija Vlačić Ilirik ml. // Liječnički vjesnik 2012;134:242-245.
- Špišić, Božidar. Moj životni put (život jednog ortopeda). Zagreb: HLZ, 2012.
- Thaller, Lujo. Pukovnijski liječnik dr. Franjo Hensler. // Liječnički vjesnik 1939; 61:627.

ARHIVSKI IZVORI

Državni arhiv u Zadru. Spisi Göess. Svezak 1. Spis br. 1567. Pismena predstava dr. Jakova Mirkovića upućena reformatorima padovanskog studija datirana 5. prosinca 1792. godine. List 208-11.

NOS RECTOR E

ac celeberrima Universitas

Laudabile imprimis majorem nostrorum institutum est. ut
 communis usum atque ad praxim se conferant. ante omnia sibi examina
 musque Vir Josephus de Halarovich diligentem assiduumque
 paratus esse. petissetque a Sodalibus. ut ipsum titulo academico doctrina
 in parte esse non possemus. ipsum primo per universam medicanam
 rationem inaugurale oratione de genio verborum stationario
 iudicimus. in quibus omnibus cum plenam venerationem suam in
 et honoris facere debet. Quapropter festo die ab Augustissimo
 Anno millesimo octingentesimo trigesimo Doctorem medicinae pro
 conferendi. ad et medicina respicienti praxim. ceteraque verborum
 liras. quocumque vero medicinae doctori legibus vel consuetudine tribui
 signatum. nec non manu Notarii inchoata facultatis medica subscriptum

Johannes Wilhelmus Pöller,
 M. B. L. L. et Philosophia Doctor,
 Cas. reg. regim. in p. Austriae Austriarum
 Bibliotheca Universit. Vindob. Praepositus
 et p. t. Universitatis Doctor.

...
 ...
 ...

Edine 1849 dne 11. lipnja politiku
Srbijane u Parizima utvrditi kupa
u rješenje u predmetu političke iminencije
i ostoj i stupiti u podnesen jaono
projetan i proglašen jest

ne Diek auf der

Kupnijškom Libentiu

Edine 1849 dne 11. lipnja politiku
Srbijane u Parizima utvrditi kupa
u rješenje u predmetu političke iminencije
i ostoj i stupiti u podnesen jaono
projetan i proglašen jest

mitnord an der Regierungsbeisitz

Kupnijškom Libentiu

Silvija Brkić Midžić

Zbirka diploma i povelja Hrvatskog muzeja medicine i farmacije HAZU

The Collection of Diplomas and Charters of the
Croatian Museum of Medicine and Pharmacy at the
Croatian Academy of Sciences and Arts (HAZU)

Zbirka diploma i povelja Hrvatskog muzeja medicine i farmacije HAZU najvećim je dijelom zatečena u Odsjeku za povijest medicinskih znanosti HAZU u Gundulićevoj 24/III u Zagrebu, u čijem je okrilju Muzej osnovan. Prikupljena je uglavnom donacijama iz privatnih ostavština. Uz pojedine dokumente zatečena je u Odsjeku i bilješka o darovateljima. Manji broj predmeta stigao je u Zbirku darovanjem iz privatnih ostavština nakon osnutka Muzeja. Zbirka sadrži 143 izvorna dokumenta iz vremenskog razdoblja od 18. stoljeća do druge polovine 20. stoljeća: svjedodžbe i diplome o završenom naukovanju, školovanju i postignutim akademskim titulama hrvatskih ljekarnika, liječnika i drugih znanstvenika na području biomedicinskih znanosti; povelje priznanja redovitim i počasnim članovima za zasluge i sudjelovanje u radu stručnih medicinskih i farmaceutskih društava; povelje državnih priznanja i odlikovanja; povelje priznanja za sudjelovanje na stručnim i znanstvenim skupovima, za osvojene nagrade na izložbama i slično. Među imenima nositelja diploma i povelja zastupljena su 44 medicinara, 34 farmaceuta, jedan kemičar i jedan biolog, a među mjestima izdavanja najčešće se spominju Beč, Graz i Budimpešta. Riječ je o rukopisnoj i tiskanoj građi na pergameni¹, papiru ili kartonu s vlastoručnim potpisima te s otisnutim, apliciranim ili privezanim pečatima. Starije diplome i povelje (iz 18. st. i prve polovine 19. st.) odlikuju se umjetničkim oblikovanjem i grafičkim ornamentima u stilu baroka, klasicizma i biedermajera, dok su one iz druge polovine 19. st. i s početka 20. stoljeća jednostavnije, s prepoznatljivom historicističkom tipografijom; tek nekoliko ljekarničkih povelja izdvaja se grafičkim dizajnom u stilu secesije. Pojedine diplome i povelje

---

¹ Pergamena je pisani materijal izraden od kože životinja, najčešće ovce i koze, koji se koristio prije uporabe papira. Postupak izrade pergamene preradom kože usavršen je u helenističko doba, vjerojatno u gradu Pergamu. Pergamena je kao novi pisani materijal omogućila ilustratorima ukrašavanje rukopisa inicijalima, slikama, tankim zlatnim listovima. Razvojem tiskarske industrije papir je u potpunosti potisnuo pergamenu jer je pogodniji za tiskanje i, svakako, jeftiniji materijal. (Što je pergamena? // Digitalizirana baština NSK, <http://db.nsk.hr/HeritageDetails.aspx?id=554>, pristupljeno 29. 5. 2017.). Ipak se sve do danas povremeno koristi pergamena kao pisani materijal za osobito važne i vrijedne dokumente poput diploma i povelja koje se dodjeljuju u svečanim prigodama, uz obljetnice i slično.

The Diploma Collection has for its most part been preserved at the Division for the History of Medical Sciences HAZU in 24/III Gundulićeva Street in Zagreb, where the Museum was founded. The collection is the result of donations made from private heritage. Alongside some documents, the Division is also in possession of information about the donors. Several diplomas were given to the Museum by private owners when it first opened. It contains 143 original documents from the period between the 18th and the second half of the 20th centuries, such as school leaving certificates and diplomas revealing the education and the academic titles obtained by Croatian pharmacists, physicians and other scientists in the area of biomedicine, state issued charters for participation in professional and scientific conferences, as well as awards from exhibitions, and similar. The holders of the diplomas and charters include 44 medical doctors, 34 pharmacists, one chemist and one biologist, and the most common issuing authorities are the universities in Vienna, Graz and Budapest.

These are valuable manuscripts and printed documents recorded on either parchment¹, paper or cardboard, featuring the academics' signatures, as well as official seals, either wax, applied or pendent. The older diplomas and charters (from the 18th and first half of the 19th centuries) feature artistic design and graphic ornaments in the styles such as Biedermeier, while the ones from the second half of the 19th and the beginning of the 20th centuries exhibit a distinctive Historicist typography. Furthermore, several medical charters were printed in the Art Nouveau style. Some diplomas and charters have been preserved in valuable period frames or appropriate cases made of metal, cardboard, artificial leather and other materials.

---

¹ Parchment is a writing material made from skins of animals, most often sheep and goat, which was a writing medium before paper came to use. Its production was perfected during the Hellenistic period, most probably in the city of Pergamon. As a new writing material at the time, it enabled illustrators to decorate manuscripts with initials, images and thin golden leaves. With the development of the printing industry, parchment was entirely replaced with paper, as it was more suitable for the printing process and surely much cheaper. (Što je pergamena? // Digitalizirana baština NSK, <http://db.nsk.hr/HeritageDetails.aspx?id=554>, loaded on 29 May 2017). Nevertheless, it is sometimes still used today for especially important and valuable documents, such as diplomas and charters issued on special occasions, anniversaries and such.

sačuvane su u vrijednim stilskim okvirima ili u pripadajućim spremnicama izrađenim od metala, kartona, umjetne kože i drugih materijala.

Zbirka je inventarizirana te je početkom 2016. godine podnesena prijava za upis zbirke u Registar pokretnih kulturnih dobara pri Ministarstvu kulture Republike Hrvatske (upis je izvršen rješenjem od 14. listopada 2016.). Potom je pokrenut projekt digitalizacije u svrhu omogućavanja dostupnosti sadržaja i vizualnih vrijednosti dokumenata istraživačima, uz istodobnu zaštitu i čuvanje osjetljive građe. Projekt je ostvaren 2016. godine u suradnji s Goranom Vržinom, elektroničarom iz Zagreba (ACOS servis medicinske opreme, skeniranje arhivske građe i specijalno foto snimanje). Digitalne fotografije diploma i povelja snimljene su pomoću posebno konstruirane opreme koja uz minimalno osvjetljenje omogućuje iznimno visoku kvalitetu i dubinsku oštrinu slike. Za izložbu u povodu 100. obljetnice osnutka Medicinskog fakulteta u Zagrebu odabrane su 23 diplome i povelje iz digitalizirane zbirke Hrvatskog muzeja medicine i farmacije. Iako ova građa prvenstveno ima ulogu nositelja informacija o školovanju i postignućima hrvatskih liječnika, zanimljiva je i kao svjedočanstvo o duhu određenog vremena i mjesta koji se izražava kroz materijale i tehnike izrade, ukrašavanja, ovjere i pohranjivanja dokumenata. Skupocjeni materijali i profinjene tehnike izrade diploma i povelja ukazuju na visoko vrjednovanje akademskih zvanja i strukovnih priznanja u društvu te na nastojanje pojedinih institucija ka oblikovanju prepoznatljivog vizualnog identiteta i očuvanju tradicije.

The Diploma Collection has been catalogued and at the beginning of 2016 an application was submitted for its registration in the Register of Cultural Goods at the Croatian Ministry of Culture. The registry officially took place on 14 October 2016. The project for the digitalisation of the collection soon ensued, with the aim of making the collection's content and visual values available to scholars, but at the same time protecting and preserving these fragile materials. The project was realised in 2016 in collaboration with Goran Vržina, an electronic engineer from Zagreb (ACOS servicing of medical equipment, archive scanning and professional photo recording). The digital photographs of the diplomas and charters were recorded with specially designed equipment, which using minimum illumination captures high quality and in-depth image brilliance and sharpness.

The commemorative exhibition celebrating the 100th anniversary of the Zagreb School of Medicine focuses on 23 diplomas and charters from the digital collection of the Croatian Museum of Medicine and Pharmacy. Although these documents are primarily intended for conveying information about the education and achievements of Croatian physicians, it is also interesting as a testimony to the spirit of some periods of time and places, expressed through various materials and techniques used in their making, as well as through their decorating, validating and storing methods. The expensive materials and sophisticated techniques featured on these diplomas and charters show how prestigious these academic and vocational achievements were and how some institutions attempted to form a recognisable visual identity and cherish the tradition.

IN

VIRUM CLARISSIMUM

NICOLAUM DE JAGIĆ

BEROLINENSEM BORUSSIAM

POSTQUAM EXAMINIBUS LEGITIMIS CUM DOCTRINAM TUM FACULTATEM ARTIS MEDICAE PROBAVIT

DOCTORIS UNIVERSAE MEDICINAE NOMEN ET HONORI

POTESTATEMQUE ARTEM TAM MEDICAM CHIRURGICAMQUE QUAM OPHTHALMICAM ATQUE
OBSTETRICIAM EXERCENDI CONTULIMUS IN EIUSQUE REI FIDEM HASCE
LITTERAS UNIVERSITATIS SIGILLO SANCIENDAS CURAVIMUS.

VINDOBONAE DIE XVIII. M. IULII MDCCCC.

J. M. M. M.

KRA

D I P L O M E

TVA

H R V A T S K I H

LOG

L I J E Č N I K A

1. DIPLOMA DOKTORA MEDICINE JAKOBA COSMINIJA

Universitas Vindobonensis, Beč, 11. 9. 1780.

rukopis i pečat, pergamena

40,2 x 60,5 cm

Hrvatski muzej medicine i farmacije HAZU, inv. br. HMMF-448

Rukopis tušem na pergameni, gore u sredini otisnut crni pečat, dolje potpisi članova komisije. Vide se linije povučene olovkom koje su služile za održavanje ravnine rukopisa. Na donjem rubu su rupice za vezanje pečata, ali vezanka i pečat nedostaju.

Jakob Cosmini (Rijeka, 1733. – 1799.) diplomirao je medicinu u Beču. Bio je kirurg u Bolnici Svetoga Duha u Rijeci. Godine 1786. otvorio je u Rijeci prvu školu za primalje. Škola je zatvorena 1799., nakon njegove smrti.

Lit.: Maksimović, Jovan. About the beginnings of organised education in obstetrics in Rijeka and the first midwife textbook in Croatian. // *Acta medico-historica Adriatica* 2004; 2: 203-212.

2.

2. DIPLOMA MAGISTRA KIRURGIJE CHRISTOPHORA GEBHARTA

Universitas Pestinensis, Budimpešta, 1780.

diploma: litografija, tisak, rukopis, pergamena

pečat: drvo i vosak

vezanka: tekstil

47,3 x 69 cm

Hrvatski muzej medicine i farmacije HAZU, inv. br. HMMF-449

6.

3. DIPLOMA DOKTORA MEDICINE JOSIPA ZLATAROVIĆA

Beč, 1830.

diploma: rukopis, pergamena

pečat: drvo i vosak

vezanka: tekstil

38 x 55,7 cm

zapis olovkom na poledini: *Diploma bez okvira vlasništvo dra Leandera Brozovića* (potpis, slabo čitljiv: DČepulić)

Hrvatski muzej medicine i farmacije HAZU, inv. br. HMMF-34

Tekst diplome na pergameni ispisan tušem, u sredini dolje privezan pečat u drvenoj spremnici.

Josip Zlatarović (Goldschmid), hrvatski liječnik (Zagreb, 9. IV. 1807. – Graz, 2. IX. 1874.). Završio Medicinski fakultet u Beču 1830. godine. Do 1849. bio je glavni liječnik bečke garnizonske bolnice te profesor opće patologije i farmakologije na Jozefinskoj vojno-medicinskoj akademiji u Beču. Potom je obavljao liječničku praksu u Zagrebu, Trstu i Grazu. Zalagao se za osnivanje Medicinskog fakulteta u Zagrebu. Bio je istaknuti pristaša homeopatije. Postavio je teoriju o mjesnoj konstituciji epidemij-skih bolesti.

Lit.: Hrvatska enciklopedija online [<http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=67286>, pristupljeno 8.5.2017.]

4. DIPLOMA RANARNIKA I PORODNIČARA JOSIPA REICHWEINA

Carolo-Franciscaeae Universitas, Graz, 3. 7. 1848.

diploma: tisak i rukopis, pergamena

pečat: drvo i vosak

39,5 x 59 cm

tekst diplome: *WIR Director- und altester Professor / an der medicinisch-chirurgischen Lehranstalt / der Kaiserl: Koenigl: Carl-Franzens Universitatet zu Grætz in Steyermark / erklæren hiemit œffentlich, dasz der Herr Josef Reichwein von Kreutz in Croatien / gebürtig, nach vorschriftmassig zurückerlegten Studien den Allerhöcht bestimmten strengen Prüfungen aus der Wundarznernskunde, aus der / Geburtshilfe und von Kubpockenimpfung [...] / Wundarzt und Geburtshelfer [...] / Grætz am 3ten jul im Jahre Eintausend acht hundert und vierzig, acht.*

Hrvatski muzej medicine i farmacije HAZU, inv. br. HMMF-66

Diploma je otisnuta i rukom pisana na pergameni, na dnu je vezankom pričvršćen pečat. U gornjem dijelu oko teksta diplome bidermajerska ornamentalna bordura, unutar koje lijevo od teksta i iznad teksta dekorativne vitice i cvjetni motivi, prvi dio teksta otisnut dekorativnom (ornamentiranom) goticom, dalje sitni rukopis.

Josip (Josef) Reichwein, ranarnik iz Križevaca, spomenut kao ranar u Ludbregu u imeniku zdravstvenog osoblja na području Hrv.-slav.-dalm. kraljevine u prilogu 1 k *Liečničkom viestniku* 1880.

5. DIPLOMA DOKTORA MEDICINE FRANJE HENSLERA

Caesario-Regia Academia Josephina medico-chirurgica, Beč, 2. 4. 1864.

diploma: tisak i rukopis, pergamena

pečat: drvo i vosak

vezanka: tekstil

47 x 64,3 cm

Hrvatski muzej medicine i farmacije HAZU, inv. br. HMMF-447

Franjo Hensler, hrvatski liječnik (Zagreb, 21. IX. 1838. – Innsbruck, Austrija, 29. XII. 1885.). Službovao je kao vojni liječnik u Hrvatskoj, 1877. – 1881. bio je vrhovni liječnik Hrvatsko-slavonske vojne krajine i upravitelj zagrebačke vojne bolnice. Godine 1879. habilitirao se za privatnoga docenta higijene na zagrebačkom sveučilištu. Bavio se suzbijanjem epidemija, organizacijom sanitarnoga kordona Vojne krajine; napisao je niz članaka o higijeni.

Lit.: Hrvatska enciklopedija online [http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=25037, pristupljeno 8.5.2017.]

6. POVELJA PRAVOGA ČLANA SBORA LIEČNIKA KRALJEVINA HRVATSKE I SLAVONIJE DR. FRANJE HENSLERA

Sbor liečnika Kraljevina Hrvatske i Slavonije, Zagreb, 1. 10. 1874.

litografija, tisak, rukopis, karton

45 x 59,6 cm

tekst povelje: Sbor liečnika kraljevina Hrvatske i Slavonije / prima p. n. gospodina / Dra. Franju Henszlera, / c. kr. pukovnijskog liečnika / za svojega pravoga člana, / o tom podjeljuje mu se ova diploma. / U Zagrebu, dne 1. listopada 1874. / z. s. predsjednik (potpis, nečitko); z. s. bilježnik (potpis): DrLRakovac

Hrvatski muzej medicine i farmacije HAZU, inv. br. HMMF-282

Litografija na kartonu, historicistički ornamenti i tipografija, dopunjeno krasopisom i potpisima predsjednika i bilježnika.

7. DIPLOMA DOKTORA MEDICINE GEORGA STOJANOVIĆA

Caesario-Regia Academia Josephina medico-chirurgica, Beč, 24. 4. 1866.

diploma: tisak i rukopis, pergamena

pečat: drvo i vosak

vezanka: tekstil

45,6 x 62,5 cm

Hrvatski muzej medicine i farmacije HAZU, inv. br. HMMF-442

8. DIPLOMA DOKTORA MEDICINE FRANJE VITAUŠA

Universitas Graecensis, Graz, 13. 3. 1893.

diploma: tisak i rukopis, pergamena

pečat: drvo i vosak

vezanka: tekstil

50 x 41,3 cm

Hrvatski muzej medicine i farmacije HAZU, inv. br. HMMF-445

Dr. Franjo (Fran) Vitauš (Wittausch) radio je u Zagrebu, za *Liječnički vjesnik* izvještavao je o radu školskih liječnika za srednje škole od 1919. do 1922. godine. Bio je na listi kandidata za tijela Upravnog odbora Liječničke komore za Hrvatsku, Slavoniju i Megjmurje 1923. godine.

Lit.: Spomenica Hrvatska liječnička komora 2005. – 2015. [https://www.hlk.hr/EasyEdit/UserFiles/povijest%20Komore/hlk-spomenica-2015.pdf, pristupljeno 11. 5. 2017.]

9. DIPLOMA DOKTORA MEDICINE NIKOLE JAGIĆA

Universitas Vindobonensis, Beč, 18. 7. 1900.

tisak i rukopis, karton

66 x 50,4 cm

tekst diplome: Q. F. F. Q. S. / SUMMIS AUSPICIIS / AUGUSTISSIMI IMPERATORIS AC REGIS / FRANCISCI IOSEPHI I / IN UNIVERSITATE LITTERARUM VINDOBONENSIS / NOS / JULIUS WIESNER / PHILOSOPHIAE DOCTOR ANATOMIAE ET PHYSIOLOGIAE PLANTARUM PROFESSOR PUBLICUS ORDINARIUS IMPERATORIS AUSTRIAE / A CONSULIS AULAE ECQUES ORDINIS AUSTR. CAES. LEOPOLDI CAES. ACADEMIAE SCIENTIARUM VINDOBONENSIS SOCIUS / H. T. UNIVERSITATIS PRO-RECTOR / AEMILIUS ZUCKERKANDL / MEDICINAE DOCTOR ANATOMIAE PROFESSOR PUBLICUS ORDINARIUS IMPERATORIS AUSTRIAE A CONSILIIS AULAE / ORDINIS MEDICORUM H. T. DECANUS / HERMANNUS NOTHNAGEL / MEDICINAE DOCTOR PATHOLOGIAE ET THERAPIAE PROFESSOR ORDINARIUS IMPERATORIS AUSTRIAE A CONSULIS AULAE / ECQUES ORDINIS AUSTR. CAES. LEOPOLDI / PROMOTOR RITE CONSTITUTUS / IN / VIRUM CLARISSIMUM / NICOLAUM DE JAGIĆ / BEROLINENSEM BORUSSIUM / POSTQUAM EXAMINIBUS LEGITIMIS CUM DOCTRINAM TUM FACULTATEM ARTIS MEDICAE PROBAVIT / DOCTORIS UNIVERSAE MEDICINAE NOMEN ET HONORES / POTESTATEMQUE ARTEM TAM MEDICAM CHIRURGICAMQUE QUAM OPHTHALMICAM ATQUE / OBSTETRICIAM EXERCENDI CONTULIMUS IN EIUSQUE REI FIDEM HASCE / LITTERAS UNIVERSITATIS SIGILLO SANCIENDAS CURAVIMUS. / VINDOBONAE DIE XVIII. M. IULII MDCCCC. / (tri potpisa)

prijevod teksta diplome: *Neka bude sretno, svečano i uspješno.*

Pod najvećom zaštitom uzvišenog cara i kralja Franje Josipa I. na Bečkom sveučilištu, mi Julije Wiesner, doktor filozofije, javni redoviti profesor anatomije i fiziologije biljaka, javni dužnosnik austrijskog cara, tajnik aule, konjanik austrijskog cara Leopolda, član Bečke akademije znanosti, prorektor ovog sveučilišta. Emilije Zuckerkandl, doktor medicine i profesor anatomije, javni dužnosnik i tajnik austrijskog cara, dekan liječničkog zbora; Herman Nothnagel, doktor medicine, profesor patologije i terapije, javni dužnosnik i tajnik austrijskog cara, konjanik reda austrijskog cara Leopolda, obredom postavljeni promotor: Preslavnom mužu NIKOLI JAGIĆU dodjeljujemo berlinsko modriilo, nakon što je položiviši legitimne ispite pokazao kako svoju nauku, tako i sposobnost za medicinu, i proglašavamo ga doktorom opće medicine. Dodjeljujemo mu pravo da prakticira kako kirurgiju, tako i oftalmologiju i opstetriciju. Tomu za svjedočanstvo pobrinuli smo se da ova diploma bude ovjerena pečatom sveučilišta.

Beč, 18. srpnja 1900.

Hrvatski muzej medicine i farmacije HAZU, inv. br. HMMF-318

10. POČASNA DIPLOMA DOKTORA MEDICINE NIKOLE JAGIĆA

Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 3. 4. 1936.

diploma: tisak, karton

pečat: drvo i vosak

vezanka: tekstil

55 x 64,5 cm

tekst diplome: SUB AUSPICIIS / UNIVERSITATIS LITTERARUM REGNI / JUGOSLAVIAE ZAGRABIENSIS EX DECRETO / FACULTATIS MEDICAE / ET CONSENSU SENATUS ACADEMICI / NOS RECTOR / HONDL STANISLAUS / Philosophiae Doctor, Physicae Professor publicus Ordinarius / Academiae Scientiarum Et Artium Slavorum Meridionalium / Vicepraeses Et Socius Verus Ordinarius / H. A. FACULTATIS MEDICAE DECANUS / POPOVIĆ LAZARUS / Medicinae Universae Doctor, Roentgenologiae Et Radiologiae / Professor Publicus Ordinarius / PROMOTOR RITE CONSTITUTUS / DURST FRANCISCUS / Medicinae Universae Doctor, Gynaecologiae / Professor Publicus Ordinarius / IN CLARISSIMUM DOMINUM / JAGIĆ NICOLAUM / Medicinae Universae Doctorem Facultatis Medicae Vindobonensis Professorem publicum Ordinarium Clinici Medicinalis II Universitatis / Vindobonensis Praesidem & / Ob Eximia Merita Quae Ut Filius Nationis Croatiae Scientia Medicinae Internae Augenda Et Amplificanda Optime Meruit Atque Hac Re / Ut Se Ipsum Ita Etiam Nationem Suam Croaticam Claram Fecit / HONORIS CAUSA MEDICINAE UNIVERSAE DOCTORIS / Nomen, Iura Et Privilegia Contulimus In Eiusque Fidem Hasce Litteras Universitatis Sigillo Maiore Munitas Ei Tradendas Curavimus / Datum Zagrabiae Die III Mensis Aprilis MCMXXXVI / Prof. Promotor; H. T. Rector; H. A. Facultatis Medicae Decanus

prijevod teksta diplome: *Pod zaštitom Sveučilišta Kraljevstva Jugoslavije, prema dekretu zagrebačkog Medicinskog fakulteta, te odobrenjem akademskog vijeća, ja rektor Stanislav Hondl, doktor filozofije, javni redoviti profesor fizike, potpretsjednik Južnoslavenske akademije znanosti i umjetnosti i redoviti član. Dekan Medicinskog fakulteta Laza Popović, doktor opće medicine, javni redoviti profesor rendgenologije i radioloije, Franjo Durst, obredom postavljen promotor, doktor opće medicine, javni redoviti profesor ginekologije: NIKOLI JAGIĆU, doktoru opće medicine, javnom redovitom profesoru bečkog sveučilišta, predstojniku II. medicinske klinike bečkog sveučilišta, zbog izuzetnih zasluga koje je kao sin hrvatskog naroda zaslužio s obzirom na povećanje i proširivanje spoznaja o internoj medicini, čime je proslavio i sebe i svoj hrvatski narod, dodjeljujemo počasni doktorat opće medicine te sva prava i povlastice. Tomu za svjedočanstvo ovu smo diplomu ovjerali većim pečatom sveučilišta i pobrinuli se da mu bude predana.*

Zagreb, 3. travnja 1936.

Profesor Promotor; Rektor; dekan Medicinskog fakulteta

sign.: Prof dr Franjo Durst, Dr Stanko Hondl, Prof. dr. Laza Popović

Hrvatski muzej medicine i farmacije HAZU, inv. br. HMMF-259

Nikola Jagić (Berlin, 22. IX. 1875. – Beč, 28. XII. 1956.), austrijski internist hrvatskog podrijetla. Godine 1900. završio studij medicine u Beču. Ondje je djelovao kao asistent Prve, a potom predstojnik Druge interne klinike i kao redoviti sveučilišni profesor do 1947. Napose se bavio fizikalnom dijagnostikom, kardiologijom i hematologijom. Priredio je atlas za kliničko mikroskopiranje, napisao nekoliko priručnika iz interne medicine kojima se služilo više naraštaja srednjoeuropskih liječnika te postavio jednostavna pravila koja su dugo vremena bila temelj liječenja bolesti srca i krvnih žila. Zalagao se za otvaranje Medicinskoga fakulteta u Zagrebu, ali je 1935. otklonio poziv da preuzme predstojništvo zagrebačke Interne klinike. Godine 1936. promoviran je za počasnoga doktora Sveučilišta u Zagrebu, a 1940. izabran je za počasnoga člana Hrvatskoga liječničkog zbora.

Lit.: Hrvatska enciklopedija online [http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=28502, pristupljeno 8.5.2017.]

11. DIPLOMA DOKTORA MEDICINE FRANA GUNDRUMA

Universitas Vindobonensis, Beč, 14. 6. 1882.

diploma: tisak i rukopis, pergamena

pečat: drvo i vosak

68,8 x 52,5 cm

tekst diplome: Q.F.F.F.Q.S. / SUMMIS AUSPICIIS / AUGUSTISSIMI IMPERATORIS AC REGIS / FRANCISCI IOSEPHI I / IN UNIVERSITATE LITTERARUM VINDOBONENSI / NOS / ANSELMUS RICKER / S. S. THEOLOGIAE DOCTOR THEOLOGIAE PASTORALIS PROFESSOR PUBLICUS ORDINARIUS CELMO AC RMO ARCHIEPISCOPO VINDOBONENSI / A CONSILIIS ET EXAMINATOPR PROSYNODALIS DECANUS EMERITUS COLEGII DOCTORUM FACULT. THEOLOG. VIEN. / PRESBYTER CAPITULARIS O. S. B. AD SCOTOS / H. T. UNIVERSITATIS RECTOR / AUGUSTUS VOGL / MEDICINAE DOCTOR PHARMACOLOGIAE ET PHARMACOGNOSIAE PROFESSOR PUBLICUS ORDINARIUS / ORDINIS MEDICORUM H. T. DECANUS / CAROLUS STELLWAG DE CARION / MEDICINAE DOCTOR ARTIS OPHTALMIATRICAЕ PROFESSOR PUBLICUS ORDINARIUS. / PROMOTOR RITE CONSTITUTUS / IN / VIRUM CLARISSIMUM / FRANCISCUM GUNDRUM / EX ORIOVAC IN CROATIA ORIUNDUM / POSTQUAM EXAMINIBUS LEGITIMIS CUM DOCTRINAM TUM FACULTATEM ARTIS MEDICAE PROBAVIT / DOCTORIS UNIVERSAE MEDICINAE NOMEN ET HONORES / POTESTATEMQUE ARTEM TAM MEDICAM CHIRURGICAMQUE QUAM OPHTALMICAM ATQUE / OBSTETRICIAM EXERCENDI CONTULIMUS IN EIUSQUE REI FIDEM HASCE / LITTERAS UNIVERSITATIS SIGILLO SANCIENTAS CURAVIMUS. / VINDOBONAE DIE XIV. M. JUNII MDCCCLXXXII.

prijevod teksta diplome: *Neka bude sretno, svečano i uspješno. Pod najvećom zaštitom uzvišenog cara i kralja Franje Josipa I. na Bečkom sveučilištu, ja Anzelmo Ricker, doktor svete teologije, javni redoviti profesor pastoralne teologije, tajnik prečasnog preuzvišenog bečkog nadbiskupa, sinodalni povjerenik, dekan emeritus doktorskog kolegija Teološkog fakulteta u Beču, kaptolski svećenik Škotskog benediktinskog samostana, rektor sveučilišta; August Vogl, doktor medicine, javni redoviti profesor farmakologije i farmakognozije, dekan liječničkog zbora; Karlo Stellwag de Carion, doktor medicine, javni redoviti profesor oftalmologije, obredom postavljen*

promotor, preslavnog muža FRANA GUNDRUMA, rodom iz Oriovca u Hrvatskoj, proglašavamo doktorom opće medicine i dodjeljujemo mu sve časti, nakon što je položiš legimitne ispite pokazao kako svoju nauku, tako i sposobnost za medicinu te mu dodjeljujemo pravo da prakticira kirurgiju, oftalmologiju i opstetriciju. Tomu za svjedočanstvo pobrinuli smo se da ova diploma bude ovjerena pečatom sveučilišta.

Beč, 14. lipnja 1882.

Hrvatski muzej medicine i farmacije HAZU, inv. br. HMMF-42

Diploma otisnuta na pergameni, ustakljena i uokvirena u ornamentirani historicistički okvir. Uz donji rub pergamene vezankom provučenom kroz rupice privezan pečat koji se ne vidi ispod okvira. Lijevo gore nalijepljen biljeg i preko njega tušem otisnut pečat.

Fran Gundrum-Oriovčanin, hrvatski liječnik i kulturni djelatnik (Oriovac, 9. X. 1856. – Križevci, 24. VII. 1919.). Djelovao je kao gradski fizik u Brodu na Savi, potom u različitim mjestima u Bugarskoj, a od 1894. do kraja života kao gradski fizik i ravnatelj bolnice u Križevcima te docent higijene na tamošnjem Gospodarskom učilištu. Istaknuo se kao zdravstveni prosvjetitelj i popularizator medicine, promicatelj higijenskoga načina življenja te kao borac protiv alkoholizma i pušenja; plodan medicinski pisac. Bio je osnivač i predsjednik Društva apstinencata Hrvatske i Slavonije, putopisac i književnik, prevoditelj s bugarskoga, numizmatičar i kolekcionar, pokretač i nositelj različitih društvenih djelatnosti u Križevcima.

Lit.: Hrvatska enciklopedija online [http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=23789, pristupljeno 8.5.2017.]

12. DIPLOMA DOKTORA MEDICINE THEODORA WICKERHAUSERA

Carolo-Franisceae Universitas, Graz, 24. 7. 1883.

diploma: tisak i rukopis, papir

pečat: drvo i vosak

vezanka: tekstil

52,2 x 43 cm

tekst diplome: Q. F. F. Q. S. / SUMMIS AUSPICIIS / AUGUSTISSIMI IMPERATORIS AC REGIS / FRANCISCI JOSEPHI I. / NOS / ARMINIUS IGNATIUS BIDERMANN / JURIS UTRIUSQUE DOCTOR, C. R. PROFESSOR JURIS PUBLICI ET STATISTICAE P. O. / CAROLO-FRANCISCAE / UNIVERSITATIS / RECTOR MAGNIFICUS / ALEXANDER ROLLETT / MEDICINAE DOCTOR, C. R. PROFESSOR PHYSIOLOGIAE ET HISTOLOGIAE P. O. 7 ORDINIS MEDICORUM H. T. DECANUS / AEMILIUS ZUCKERKANDL / MEDICINAE DOCTOR, C. R. PROFESSOR ANATOMIAE DESCRIPTIVAE TOPOGRAPHIAE P.O. / PROMOTOR RITE CONSTITUTUS / IN / VIRUM CLARISSIMUM / THEODORUM WICKERHAUSER / Oriundum Zagrabia in Croatia. / POSTQUAM EXAMINIBUS LEGITIMIS CUM DOCTRINAM TUM FACULTATEM ARTIS MEDICAE PROBAVIT, DOCTORIS UNIVERSAE MEDICINAE ET HONORES POTESTATEMQUE ARTEM TAM MEDICAM CHIRURGICAMQUE QUAM OPHTHALMICAM ATQUE OBSTETRICIAM EXERCENDI CONTULIMUS IN EJUSQUE REI FIDEM HASCE LITERAS UNIVERSITATIS SIGILLO SANCIENTAS CURAVIMUS. / DATUM GRAECII DIE DECIMO QUARTO MENSIS JULII MDCCC-LXXXIII. [slijede potpisi]

prijevod teksta diplome: *Neka bude sretno, svečano i uspješno.*

Pod najvećom zaštitom uzvišenog cara i kralja Franje Josipa I., ja Arminije Ignacije Bidermann, doktor obaju prava, profesor javnog prava i statistike, uzvišeni rektor Sveučilišta u Grazu; Aleksandar Rollett, doktor medicine, profesor fiziologije i histologije biljakak, dekan liječničkog zbora; Emilije Zuckerkandl, doktor medicine, profesor deskriptivne anatomije, obredom postavljen promotor, preslavnog muža THEODORA WICKERHAUSERA, rodom iz u Zagreba u Hrvatskoj, proglašavamo doktorom opće medicine i dodjeljujemo mu sve časti, nakon što je položivši legitimne ispite pokazao kako svoju nauku, tako i sposobnost za medicinu te mu dodjeljujemo pravo da prakticira kirurgiju, oftalmologiju i opstetriciju. Tomu za svjedočanstvo pobrinuli smo se da ova diploma bude ovjerena pečatom sveučilišta.

Graz, 14. srpnja 1883.

sign. l. d.: Dr. Arm. Ignat. Bidermann

sign. s. d.: Med. dr. Alexander Rollett

sign. d. d.: Dr Emil Zuckerkandl

Hrvatski muzej medicine i farmacije HAZU, inv. br. HMMF-30

Theodor Wickerhauser, hrvatski liječnik (Zagreb, 4. IX. 1858. – Zagreb, 13. III. 1946.). Završio Medicinski fakultet u Grazu 1883. God. 1885. – 1914. bio je voditelj kirurškog odjela Bolnice milosrdnih sestara u Zagrebu. Pionir hrvatske kirurgije; bavio se napose abdominalnom kirurgijom, problemima asepsa, precizirao je indikacije različitih vrsta anestezije. Odgojio je niz vrsnih kirurga koji su postali voditelji kirurških odjela diljem Hrvatske. Bio je jedan od osnivača zagrebačkoga Medicinskoga fakulteta (1917.), na kojem je bio profesor 1918. – 1924. Počasni član JAZU (danas HAZU) i počasni građanin grada Zagreba.

Lit.: Hrvatska enciklopedija online [http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=66099, pristupljeno 8.5.2017.]

13. DIPLOMA DOKTORA MEDICINE BELE FISCHERA

Universitas Vindobonensis, Beč, 1891.

diploma: tisak i rukopis, pergamena

pečat: drvo i vosak

vezanka: tekstil

64,5 x 49,5 cm

tekst diplome: Q. F. F. Q. S. / SUMMIS AUSPICIIS / AUGUSTISSIMI IMPERATORIS AC REGIS / FRANCISCI IOSEPHI I / IN UNIVERSITATE LITTERARUM VINDOBONENSIS / NOS / GUILIELMUS EQUES DE HARTEL / PHILOSOPHIAE DOCTOR ANTIQUARUM LITTERARUM PROFESSOR PUBLICUS ORDINARIUS IMPERATORIS AUSTRIAE A CONSILIIS AULAE / EQUES ORDINIS AUSTRIACI CORONAE FERREAE CL. III. ACADEMIAE SCIENTIARUM VINDOBONENSIS SOCIUS / H. T. UNIVERSITATIS RECTOR / AEMILIUS ZUCKERKANDL / MEDICINAE DOCTOR ANATOMIAE PROFESSOR PUBLICUS ORDINARIUS / ORDINIS MEDICORUM H. T. DECANUS / SALOMON STRICKER / MEDICINAE DOCTOR PATHOLOGIAE PROFESSOR PUBLICUS ORDINARIUS / PROMOTOR RITE CONSTITUTUS / IN / VIRUM CLARISSIMUM / BELAM FISCHER / E RUMA IN SLAVONIA ORIUNDUM / POSTQUAM EXAMINIBUS LEGITIMIS CUM DOCTRINAM TUM FACULTATEM ARTIS MEDICAE PROBAVIT / DOCTORIS UNIVERSAE MEDICINAE NOMEN ET HONORES

13.

14.

/ POTESTATEMQUE ARTEM TAM MEDICAM CHIRURGICAMQUE QUAM OPHTHALMICAM ATQUE / OBSTETRICIAM EXERCENDI CONTULIMUS IN EIUSQUE REI FIDEM HASCE / LITTERAS UNIVERSITATIS SIGILLO SANCIENDAS CURAVIMUS. / VINDOBONAE DIE XXI. M. FEBRUARI MDCCCLXXXI.

prijevod teksta diplome: *Neka bude sretno, svečano i uspješno.*

Pod najvećom zaštitom uzvišenog cara i kralja Franje Josipa I. na Bečkom sveučilištu ja Guliemo vitez od Hartela, doktor filozofije, javni redoviti profesor antičke književnosti, tajnik aule austrijskog cara, konjanik austrijskog reda željezne krune, član Bečke akademije znanosti, rektor sveučilišta; Emilije Zuckerkandl, doktor medicine, javni redoviti profesor anatomije, dekan liječničkog zbora; Salomon Stricker, doktor medicine, javni redoviti profesor patologije, obredom postavljen promotor, preslavnog muža BELU FISCHERA, rodome iz Rume u Slavoniji, proglašavamo doktorom opće medicine i dodjeljujemo mu sve časti, nakon što je položivši legitimne ispите pokazao kako svoju nauku, tako i sposobnost za medicinu te mu dodjeljujemo pravo da prakticira kirurgiju, oftalmologiju i opstetriciju. Tomu za svjedočanstvo pobrinuli smo se da ova diploma bude ovjerena pečatom sveučilišta.

Beč, 21. veljače 1891.

sign.: *Hartel, Zuckerkandl, Stricker*

pečat l. g.: ovjera biljega

Hrvatski muzej medicine i farmacije HAZU, inv. br. HMMF-231

Bela Fischer (Ruma, 2. travnja 1867. – Zagreb, 4. svibnja 1938.) gimnaziju je završio u Novom Sadu, a medicinu je studirao u Beču. Po završetku studija 21. veljače 1891. specijalizirao je kirurgiju u Beču kod tada glasovitih liječnika Alberta i Brauna. Nakon specijalizacije odlazi u bolnicu u Vinkovce, a 22. svibnja 1895. preuzima dužnost primarnog liječnika i šefa kirurškog odjela Sveopće zakladne Huttler-Kolhoffer-Monspergerove bolnice u Osijeku. Tu je s izvanredno vještim kirurzima Vatroslavom Florschützom, Branislavom Grčićem i Milanom Begićem modernizirao i reorganizirao kirurški odjel te je upravo on položio temelje moderne kirurgije u Osijeku. Fischerova kirurška aktivnost bila je svestrana. Prvi je dao značajne stručne priloge hrvatskoj medicinskoj literaturi. Umirovljen je 1920. godine, ali je do 1936. radio kao privatni liječnik. Tada odlazi u Zagreb, gdje 1938. umire. Pokopan je u Osijeku.

Lit.: Habek, Dubravko. Povijest Odjela za ginekologiju i opstetriciju Kliničke bolnice Osijek (s naglaskom na organizacijski, stručni i znanstveni razvoj od 2002. do 2004.). // *Scrinia slavonica* 10 (2010), 546-566.

14. DIPLOMA DOKTORA MEDICINE VLADIMIRA KATIČIĆA

Universitas Hungarica, Budimpešta, 1894.

diploma: litografija, tisak, rukopis, pergamena

pečat: drvo i vosak

vezanka: tekstil

50,3 x 66,3 cm

ovjera na poledini: Br: 3338-1894. / I. / Nazočna liečnička povelja proglašena / je u sjednici poglavarstva sl. i kr. grada / Osieka dne 17. ožujka 1894. / održanoj. / Gradonačelnik: / [potpis, nečitko]

Hrvatski muzej medicine i farmacije HAZU, inv. br. HMMF-284

Vladimir Katičić bio je tajnik zdravstvenog odsjeka kr. zem. vlade te kr. kotarski liječnik u Rumi i Osijeku. Objavljivao je radove u *Liječničkom vijestniku*.

Godine 1894. u osječkoj bolnici Vladimir Katičić osniva bakteriološku postaju, prvu u Hrvatskoj.

Lit.: Dugački, Vladimir. Proces institucionalizacije hrvatske medicine do prvoga svjetskog rata. // *Acta medico-historica Adriatica* 2009; 7(1); 61-70.

15. DIPLOMA DOKTORA MEDICINE MILANA KOVAČEVIĆA

Universitas Graecensis, Graz, 17. 3. 1894.

diploma: tisak i rukopis, pergamena

pečat: drvo i vosak

vezanka: tekstil

50 x 40,5 cm

tekst diplome: Q.F.F.F.Q.S. / SUMMIS AUSPICIIS / AUGUSTISSIMI IMPERATORIS AC REGIS / FRANCISCI JOSEPHI I. / NOS / RICHARDUS HILDEBRAND, / PHILOSOPHIAE DOCTOR, C. R. OECONOMIAE POLITICAE PROFESSOR P. O., / H. A. UNIVERSITATIS CAROLO-FRANCISCEAE / RECTOR MAGNIFICUS, / ALEXANDER ROLLETT, MED. DOCTOR, C. R. AULAE CONSILIARIUS ET PHYSIOLOGIAE, HISTOLOGIAE PROFESSOR P. O., / ORDINIS MEDICORUM H. A. DECANUS, CAROLUS LIBER BABO AB ROKITANSKY, / MED. ET CHIR. DOCTOR, OBSTETRICIAE MAGISTER, C.R. OBSTETRICIAE ET GYNĀKOLOGIAE / PROFESSOR P.O., / PROMOTOR RITE CONSTITUTUS / IN / VIRUM CLARISSIMUM / MILAN KOVAČEVIĆ, / NATUM BANIJE IN CROATIA. / POSTQUAM EXAMINIBUS LEGITIMIS CUM DOCTRINAM TUM FACULTATEM ARTIS MEDICAE PROBAVIT, DOCTORIS UNIVERSAE MEDICINAE / NOMEN ET HONORES POTESTATEMQUE ARTEM TAM MEDICAM CHIRURGICAMQUE QUAM OPHTHALMICAM ATQUE OBSTETRICIAM / EXERCENDI CONTULIMUS IN EIUSQUE REI FIDEM HASCE LITTERAS UNIVERSITATIS SIGILLO SANCIENTAS CURAVIMUS. / DATUM GRAECII DIE DECIMO SEPTIMO MENSIS MARTII MDCCCXCIV.

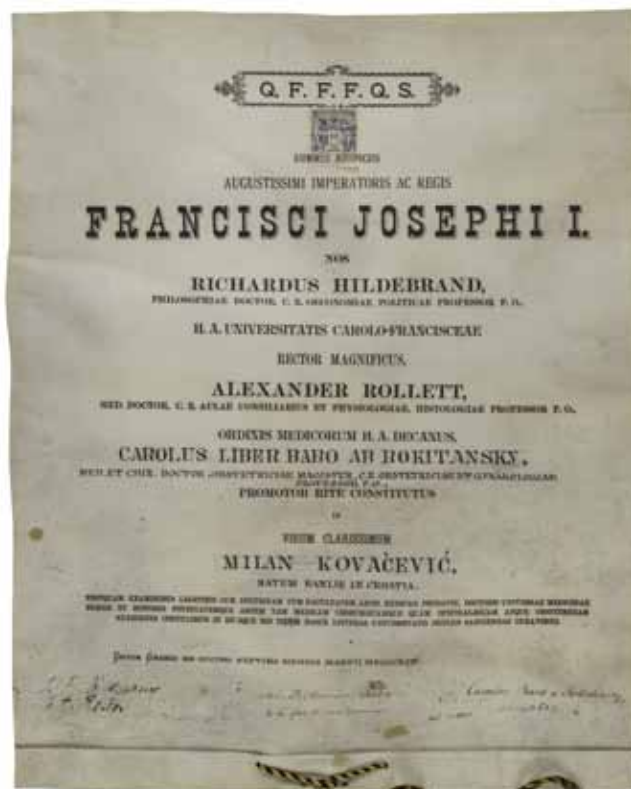
prijevod teksta diplome: *Neka bude sretno, svečano i uspješno.*

Pod najvećom zaštitom uzvišenog cara i kralja Franje Josipa I., ja Rikard Hildebrand, doktor filozofije, javni redoviti profesor političke ekonomije, uzvišeni rektor Sveučilišta u Grazu; Aleksandar Rollett, doktor medicine, savjetnik carsko - kraljevske aule, javni redoviti profesor fiziologije i histologije, dekan liječničkog zbora; Karlo Liber Babo od Rokitansky, doktor medicine i kirurgije, učitelj opstetricije, javni redoviti profesor opstetricije i ginekologije, obredom postavljen promotor, preslavnog muža MILANA KOVAČEVIĆA, rodod iz Banije u Hrvatskoj, proglašavamo doktorom opće medicine i dodjeljujemo mu sve časti, nakon što je položivši legitimne ispite pokazao kako svoju nauku, tako i sposobnost za medicinu te mu dodjeljujemo pravo da prakticira kirurgiju, oftalmologiju i opstetriciju. Tomu za svjedočanstvo pobrinuli smo se da ova diploma bude ovjerena pečatom sveučilišta.

Graz, 17. ožujka 1894.

sign.: [rektor] *Hildebrand*, [dekan] *Rollet*, [promotor] *Rokitansky*

ovjera, sredina gore: biljeg

15.

tekst i pečat na poledini: POKLON / Dr. JELENA IBLER- / KOVAČEVIĆ
/ Zgb 11. 3. 1981.

Hrvatski muzej medicine i farmacije HAZU, inv. br. HMMF-275

Milan Kovačević (1869. – 1931.), liječnik, književnik. Rođen 16. 4. 1869. u Karlovcu. Kratko živio u Americi, radio kao liječnik. Po povratku živio i radio u Rijeci (Sušak), kasnije u Zagrebu. Urednik časopisa *Hrvat* u Pittsburgu. Autor romana *Polomljena krila*, 1912.

16. DIPLOMA DOKTORICE MEDICINE ZLATE HAVLIČEK

Universitas Vindobonensis, Beč, 1. 6. 1911.

cjelina: tisak i rukopis, karton

pečat: suhi žig, papir

65,5 x 49,7 cm

Q.F.F.Q.S. / SUMMIS AUSPICIIS / AUGUSTISSIMI IMPERATORIS AC REGIS / FRANCISCI IOSEPHI I / IN UNIVERSITATE LITTERARUM VINDOBONENSI / NOS / EDMUNDUS BERNATZIK / IURIS DOCTOR IURIS POLITICI PROFESSOR PUBLICUS ORDINARIUS IMPERATORIS AUSTRIAE A CONSILIIS AULAE / h. t. universitatis rector / FERDINANDUS HOCHSTETTER / MEDICINAE UNIVERSAE DOCTOR ANATOMIAE PROFESSOR PUBLICUS ORDINARIUS / ORDINIS MEDICORUM H. T. DECANUS / RICHARDUS PALTAUF / MEDICINAE UNIVERSAE DOCTOR PATHOLOGIAE GENERALIS ET EXPERIMENTALIS PROFESSOR PUBLICUS ORDINARIUS IMPERATORIS AUSTRIAE A CONSILIIS AULAE / PROMOTOR RITE CONSTITUTUS / IN / DOMINAM CLARISSIMAM / ZLATA HAVLIČEK / E VOJNI-KRIŽ IN CROATIA ORIUNDAM / POSTQUAM EXAMINIBUS LEGITIMIS CUM DOCTRINAM TUM FACULTATEM ARTIS MEDICAE PROBAVIT / DOCTORIS UNIVERSAE MEDICINAE NOMEN ET HONORES / POTESTATEMQUE ARTEM TAM MEDICAM CHIRURGICAMQUE QUAM OPHTHALMICAM ATQUE / OBSTETRICIAM EXERCENDI CONTULIMUS IN EIUSQUE REI FIDEM HASCE / LITERAS UNIVERSITATIS SIGILLO SANCIENDAS CURAVIMUS. / VINDOBONAE DIE I. M. IUNII MCMXI.

prijevod teksta diplome: *Neka bude sretno, svečano i uspješno.*

Pod najvećom zaštitom uzvišenog cara i kralja Franje Josipa I. na Bečkom sveučilištu, ja Edmund Bernatzik, doktor prava, javni redoviti profesor političkog prava, tajnik aule austrijskog cara, u ovom trenutku rektor sveučilišta; Ferdinand Hochstetter, doktor opće medicine, javni redoviti profesor anatomije, u ovom trenutku dekan liječničkog zbora; Rikard Paltauf, doktor opće medicine, javni redoviti profesor opće i eksperimentalne patologije, tajnik aule austrijskog cara, obredom postavljen promotor, preslavnu gospođu ZLATU HAVLIČEK, rodom iz Križa u Hrvatskoj, proglašavamo doktorom opće medicine i dodjeljujemo joj sve časti, nakon što je položiviši legitime ispite pokazala kako svoju nauku, tako i sposobnost za medicinu te joj dodjeljujemo pravo da prakticira kirurgiju, oftalmologiju i opstetriciju. Tomu za svjedočanstvo pobrinuli smo se da ova diploma bude ovjerena pečatom sveučilišta.

Beč, 1. lipnja 1911.

sign.: Bernatzik; Hochstetter; Paltauf

ovjera: l. g. biljeg, sredina dolje: suhi žig

Hrvatski muzej medicine i farmacije HAZU, inv. br. HMMF-283

16.

Zlata Havliček (1882. - 1960.), jedna od prvih žena doktorica medicine u Hrvatskoj. Diplomirala je u Beču 1911., pristupila Zboru liječnika 1913., istupila iz Zbora 1921. godine. Imala je ordinaciju u Zagrebu, Hatzova 20, godine 1938. i 1942. (podatak iz telefonskih imenika).

17. DIPLOMA DOKTORA MEDICINE LUJE THALLERA

Universitas Vindobonensis, Beč, 1914.

tisak, papir

66 x 50 cm

tekst diplome: Q. F. F. Q. S. / SUMMIS AUSPICIIS / AUGUSTISSIMI IMPERATORIS AC REGIS / FRANCISCI IOSEPHI I / IN UNIVERSITATE LITTERARUM VINDOBONENSIS / NOS / GEORGIUS REINHOLD / S. S. THEOLOGIAE ET PHILOSOPHIAE DOCTOR THEOLOGIAE FUNDAMENTALIS ET APOLOGETICAE PROFESSOR PUBLICUS ORDINARIUS / H. T. UNIVERSITATIS RECTOR / JULIUS TANDLER / UNIVERSAE MEDICINAE DOCTOR ANATOMIAE PROFESSOR PUBLICUS ORDINARIUS / ORDINIS MEDICORUM H. T. DECANUS / RICHARDUS PALTAUF / UNIVERSAE MEDICINAE DOCTOR PATHOLOGIAE GENERALIS ET EXPERIMENTALIS PROFESSOR PUBLICUS ORDINARIUS IMPERATORIS AUSTRIAE A CONSILIS AULAE / PROMOTOR RITE CONSTITUTUS / IN / VIRUM CLARISSIMUM / LUDOVICUM THALLER / EX ESSEK (OSIJEK) IN SLAVONIA ORIUNDUM / POSTQUAM EXAMINIBUS LEGITIMIS CUM DOCTRINAM FACULTATEM ARTIS MEDICAE PROBAVIT / DOCTORIS UNIVERSAE MEDICINAE NOMEN ET HONORES / POTESTATEMQUE ARTEM TAM MEDICAM CHIRURGICAMQUE QUAM OPHTHALMICAM ATQUE / OBSTETRICIAM EXERCENDI CONTULIMUS IN EIUSQUE REI FIDEM HASCE / LITTERAS UNIVERSITATIS SIGILLO SANCIENTAS CURAVIMUS. / VINDOBONAE DIE XXX. M. SEPTEMBRIS MCMXIV.

prijevod teksta diplome: *Neka bude sretno, svečano i uspješno.*

Pod najvećom zaštitom uzvišenog cara i kralja Franje Josipa I. na Bečkom sveučilištu, ja Grgur Reinhold, doktor svete teologije i filozofije, javni redoviti profesor fundamentalne teologije i apologetike, u ovom trenutku rektor sveučilišta; Julije Tandler, doktor opće medicinom javni redoviti profesor anatomije, u ovom trenutku dekan liječničkog zbora; Rikard Paltauf, doktor opće medicine, javni redoviti profesor opće i eksperimentalne patologije, tajnik aule austrijskog cara, obredom postavljen promotor, preslavnog muža LUJU THALLERA, rodom iz Osijeka u Slavoniji, proglašavamo doktorom opće medicine i dodjeljujemo mu sve časti, nakon što je položiviši legitimne ispite pokazao kako svoju nauku, tako i sposobnost za medicinu te mu dodjeljujemo pravo da prakticira kirurgiju, oftalmologiju i opstetriciju. Tomu za svjedočanstvo pobrinuli smo se da ova diploma bude ovjerena pečatom sveučilišta.

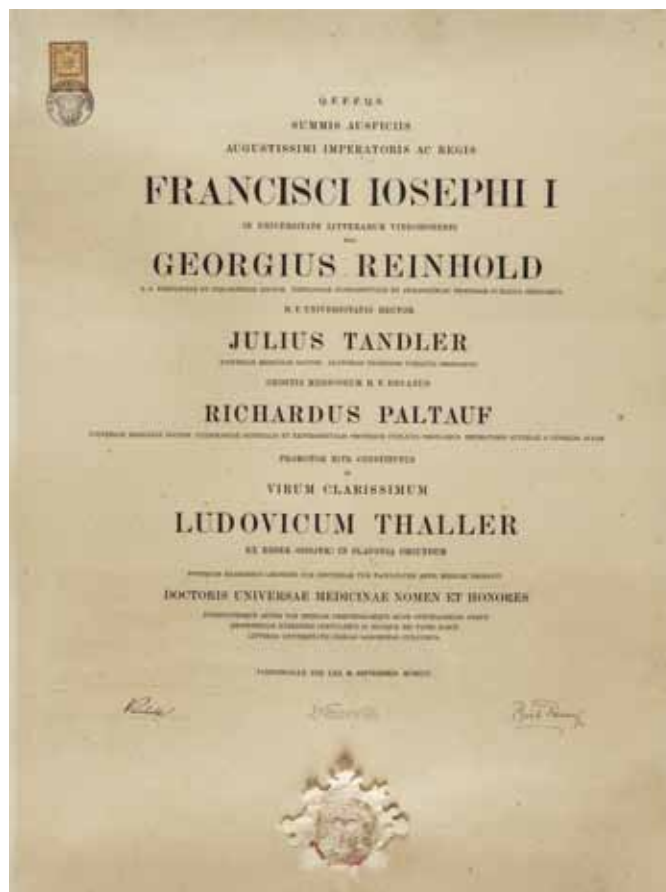
Beč, 30. rujna 1914.

sign.: Reinhold, Tandler, Paltauf

s.d.: suhi žig na podlozi ukrašenog škarorezom

Hrvatski muzej medicine i farmacije HAZU, inv. br. HMMF-230

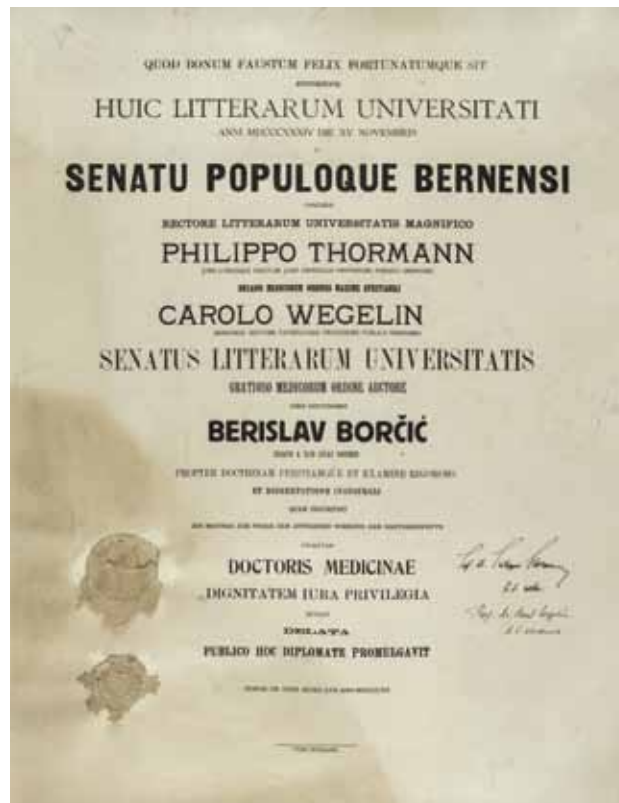
Luj Thaller, hrvatski liječnik (Osijek, 2. XII. 1891 – Zagreb, 23. VI. 1949). Završivši 1914. studij medicine u Beču, djelovao je kao predstojnik plućnog

17.

18.

19.

(1919. – 1921.), a potom internog odjela (1922. – 1941.) u Bolnici Sestara mi-
losrdnica u Zagrebu. Začetnik je hrvatske medicinske historiografije. God.
1927. – 1938. bio je honorarni nastavnik, a 1943. – 1945. redoviti profesor
povijesti medicine na zagrebačkom Medicinskom fakultetu. Godine 1938.
organizirao je XI. međunarodni kongres povijesti medicine u Zagrebu, Sa-
rajevu i Dubrovniku. Kao gradski vijećnik u Zagrebu zauzimao se za rješava-
nje komunalnih i higijenskih problema grada. Djela: *Povijest medicine u
Hrvatskoj i Slavoniji od god. 1770. do 1850.* (1928.), *Od vrača i čarobnjaka do
modernog liječnika* (1938.).

Lit.: Hrvatska enciklopedija online [http://enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=
61110, pristupljeno 8.5.2017.]

18. DIPLOMA DOKTORA VETERINARSKÉ MEDICINE BERISLAVA BORČIĆA

Universitas Bernensis, Bern, 26. 2. 1914.

tisak i rukopis, karton

65 x 50 cm

tekst diplome: QUOD BONUM FAUSTUM FELIX FORTUNATUMQUE
SIT / AUCTORITATE / HUIUS LITTERARUM UNIVERSITATI / ANNI
MDCCCXXXIV DIE XV NOVEMBRIS / A / SENATU POPULOQUE
BERNENSI / CONCESSA / RECTORE LITTERARUM UNIVERSITATIS
MAGNIFICO / AEMILIO BUERGI / MEDICINAE DOCTORE CHEMI-
AE MEDICAE ET PHARMACOLOGIAE PROFESSORE PUBLICO OR-
DINARIO / DECANO ORDINIS MEDICORUM VETERINARIORUM
SPECTABILI / IOHANNE UDALRICO DUERST / PHILOSOPHIAE
DOCTORE, GENERATIONIS ANIMALIUM, HYGIENES, MEDICINAE
VETERINARIAE FORENSIS PROFESSORE PUBLICO ORDINARIO /
SENATUS LITTERARUM UNIVERSITATIS / CLARISSIMO MEDICO-
RUM VETERINARIORUM ORDINE AUCTORE / VIRO DOCTISSIMO
/ BERISLAV BORČIĆ / AUSTRIACO A SUŠAK VICO CROATIAE
ORIUNDO / PROPTER DOCTRINAM PERITIAMQUE ET EXAMINE
RIGOROSO / ET DISSERTATIONE INAUGURALI / QUAM INSCRIP-
SIT / DER STERZWURM EINE STAPHYLOGENE FOLLICULITIS DES
SCHWANZENDES BEIM RINDE / PROBATAM / DOCTORIS MEDI-
CINAE VETERINARIAE / DIGNITATEM IURA PRIVILEGIA / CON-
TULIT / COLLATA / PUBLICO HOC DIPLOMATE / PROMULGAVIT /
BERNAE DIE XXVI MENSIS FEBRUARII ANNI MDCCCXXIV / TYPIS
WYSSIANIS

prijevod teksta diplome: *Neka bude sretno, svečano i uspješno.*

*Vlašću koja je ovom Sveučilištu dodijeljena dana 15. studenog 1834. od strane
bernskog puka i senta, uzvišeni rektor Sveučilišta Emilije Buergi, doktor
medicine, javni redoviti profesor medicinske kemije i farmakologije, ugledni
dekan zbora veterinara; Ivan Udalrik Duerst, doktor filozofije, javni redoviti
profesor porijekla životinja, higijene, javne veterine, senat Sveučilišta
na prijedlog uzvišenog veterinarskog zbora, učenom mužu BERISLAVU
BORČIĆU, rodnom iz austrijskog mjesta Sušak, dodijeljuje čast doktora
veterine, kao i sva prava i privilegije nakon što je, položivši rigorozni ispit,
pokazao znanje i vještinu, te predavši disertaciju koju je naslovio Der ster-
zwurm eine staphylogene folliculitis des schwanzendes beim rinde.*

Bern, 26. veljače 1914.

Tiskara Wyssian

sign. d. d.: *Emil Buergi / h. t. rector; Dr. I. Udalr. Duerst / h. t. decanus*

ovjera l. d.: suhi žig

Hrvatski muzej medicine i farmacije HAZU, inv. br. HMMF-267

19. DIPLOMA DOKTORA MEDICINE BERISLAVA BORČIĆA

Universitas Bernensis, Bern, 28. 6. 1919.

tisak i rukopis, karton

64,8 x 49,7 cm

tekst diplome: QUOD BONUM FAUSTUM FELIX FORTUNATUMQUE
SIT / AUCTORITATE / HUIUS LITTERARUM UNIVERSITATI / ANNI
MDCCCXXXIV DIE XV NOVEMBRIS / A / SENATU POPULOQUE
BERNENSI / CONCESSA / RECTORE LITTERARUM UNIVERSITATIS
MAGNIFICO / PHILIPPO THORMANN / JURIS UTRIUSQUE DOCTO-
RE JURIS CRIMINALIS PROFESSORE PUBLICO ORDINARIO /
DECANO MEDICORUM ORDINIS MAXIME SPECTABILI / CAROLO
WEGELIN / MEDICINAE DOCTORE PATHOLOGIAE PROFESSORE
PUBLICO ORDINARIO / SENATUS LITTERARUM UNIVERSITATIS /
GRATIOSO MEDICORUM ORDINE AUCTORE / VIRO DOCTISSIMO
/ BERISLAV BORČIĆ / CROATO A VICO SUŠAK ORIUNDO / PROP-
TER DOCTRINAM PERITIAMQUE ET EXAMINE RIGOROSO / ET
DISSERTATIONE INAUGURALI / QUAM INSCRIPSIT / EIN BEITRAG
ZUR FRAGE DER ANTIGENEN WIRKUNG DER BAKTERIENFETTE /
PROBATAM / DOCTORIS MEDICINAE / DIGNITATEM IURA PRIVI-
LEGIA / DETULIT / DELATA / PUBLICO HOC DIPLOMATE PROMUL-
GAVIT / BERNAE DIE XXVIII MENSIS IUNII ANNI MDCCCXXIX /
TYPIS WYSSIANIS

prijevod teksta diplome: *Neka bude sretno, svečano i uspješno.*

*Vlašću koja je ovom Sveučilištu dodijeljena dana 15. studenog 1834. od
strane bernskog puka i senta, uzvišeni rektor Sveučilišta Filip Thormann,
doktor obaju prava, javni redoviti profesor kaznenog prava, vrlo ugledan
dekan liječničkog zbora; Karlo Wegelin, doktor medicine, javni redoviti
profesor patologije, senat Sveučilišta na prijedlog zahvalnog liječničkog
zbora učenom mužu BERISLAVU BORČIĆU, rođenom u hrvatskom mje-
stašcu Sušak, dodijeljuje čast doktora medicine, kao i sva prava i privilegije
nakon što je, položivši rigorozni ispit, pokazao znanje i vještinu, te predavši
disertaciju koju je naslovio Ein beitrag zur frage der antigenen wirkung der
bakterienfette.*

Bern, 28. lipnja 1919.

Tiskara Wyssian

sign. d. d.: *Prof. Dr. Philippus Thormann / h. t. rector. ; Prof. Dr. Carl We-
gelin / h. t. decanus.*

ovjera l. d.: suhi žig

Hrvatski muzej medicine i farmacije HAZU, inv. br. HMMF-266

Berislav Borčić, higijeničar i specijalist socijalne medicine (Draga Gor-
nja kod Sušaka, 10. IV 1891 — Zagreb, 3. IX 1977). Gimnaziju pohađao u
Sušaku, gdje se uključuje u rad organizacije hrvatske napredne omladi-
ne i sudjeluje na njezinu prvom kongresu 1909. u Trsatu. Veterinarsku
medicinu studirao u Beču i Bernu, gdje je 1914. promoviran disertacijom
*Der Sterzwurm eine staphylogene Folliculitis des Schwanzendes beim Rin-
de* (*Oesterreichische Wochenschrift für Tierheilkunde*, Beč 1914). Uoči I.
svjetskog rata kao vojni bjegunac prebjegao je u Srbiju, te od 1914. radi
u Nišu kao ogovorni asistent Pasteurova zavoda. God. 1915. povlači se sa

srpskom vojskom preko Albanije u Italiju. Vrativši se ponovno u Bern, završava studij humane medicine 1919. disertacijom *Ein Beitrag zur Frage der antigenen Wirkung der Bakterienfette* (*Biochemische Zeitschrift*, Berlin, 1920). God. 1919. organizira Serovakcinalni zavod u Beogradu i privremeni je upravnik Pasteurova instituta. Specijaliziravši u Bernu higijenu i socijalnu medicinu, dolazi početkom 1921. u Zagreb i postaje predstojnik Zemaljskoga bakteriološkog zavoda (od 1923. Epidemiološki zavod), a 1926–40. direktor je Higijenskog zavoda sa Školom narodnog zdravlja u Zagrebu. U to vrijeme kao ekspert Higijenske sekcije Društva naroda posjećuje Grčku, a zatim 1930–38. triput boravi u Kini kao glavni savjetnik pri kineskom Ministarstvu narodnog zdravlja. U tada glavnom gradu Nankingu organizirao je Centralni higijenski zavod sa Školom narodnog zdravlja, po uzoru na zagrebački, i Školom za primalje i sestre pomoćnice te Centralnu državnu bolnicu. Zajedno s A. Štamparom, koji mu se poslije pridružio, organizirao je zdravstvenu službu u kineskim provincijama, okruzima i gradovima, gdje su njegovom poduzetnošću osnovani pokrajinski zavodi za zaštitu narodnog zdravlja i okružni domovi narodnog zdravlja te promicano zdravstveno i gospodarsko prosvjećivanje. Od 1940. do 1941. B. je ravnatelj novoosnovana Banovinskog zavoda za proizvodnju lijekova u Zagrebu (PLIBAH). Dolaskom okupatora bio je suspendiran, ali je nekoliko tjedana potom zbog nedostatka kadrova upućen u Osijek za ravnatelja Doma narodnog zdravlja. U Osijeku osniva Dom za majke i dojenčad i suzbija malariju, koja je tada bila zahvatila dio Slavonije. Početkom 1943. premješten je u Glavno ravnateljstvo za zdravstvo u Zagreb te vraćen na mjesto predstojnika Higijenskog zavoda (tada Zdravstveni zavod). Aktivni je sudionik NOP-a; 1943–45. kao predsjednik ilegalnoga NOO-a u Zagrebu organizirao je slanje medicinskog osoblja i lijekova na oslobođeni teritorij. Nakon oslobođenja predsjednik je Narodne fronte, potom potpredsjednik Gradskoga narodnog odbora Zagreba te intenzivno radi na oživljavanju Higijenskog zavoda (koji vodi do 1946.) i djeluje kao savjetnik u Ministarstvu narodnog zdravlja. God. 1946. na poziv Uprave UN za pomoć i obnovu (UNRRA) vodio je u Kini poslove misije za zdravstveno unapređenje i organizaciju zdravstvene službe, a 1947. osniva i vodi misiju Svjetske zdravstvene organizacije (SZO) u Kini. Bio je glavni zdravstveni savjetnik SZO pri Međunarodnom dječjem fondu UN (UNICEF) u Parizu (1948–50) i New Yorku (1950–55), a 1955–57. zamjenik je generalnog direktora UNICEF-a u New Yorku. God. 1957. vraća se u Zagreb, gdje do umirovljenja 1959. radi kao viši savjetnik u Higijenskom zavodu, potom odlazi u rodni Sušak. — Uz njegovo ime vezani su nastojanja i uspjesi u stvaranju nove higijenske službe u Hrvatskoj 30-ih godina XX st., a osobita je njegova zasluga što je razvio Higijenski zavod sa Školom narodnog zdravlja u Zagrebu kao vodeću ustanovu naše javnozdravstvene službe.

Lit.: Hrvatski biografski leksikon online [http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=2422, pristupljeno 8.5.2017.]

20. DIPLOMA DOKTORA MEDICINE JOSIPA BERLOTA

Universitas Carolinae Bohemicae, Prag, 10. 7. 1920.

tisak i rukopis, papir

49,6 x 59,6 cm

tekst diplome: Q. F. F. Q. S. / SUMMIS AUSPICIIS / SUPREMAE POTESTATIS REIPUBLICAE / BOHEMICAЕ SLOVENICAЕ. / NOS / JOSEPHUS ZUBATÝ, / PHILOSOPHIAE DOCTOR, VETERUM LITTERARUM INDICARUM ET GRAMMATICAE COMPARATIVAE PROFESSOR PUBLICUS ORDINARIUS, REGIAE SOCIETATIS SCIENTIARUM

BOHEMICAЕ / ATQUE ACADEMIAE SCIENTIARUM LITTERARUM ARTIUMQUE BOHEMICAЕ SODALIS ORDINARIUS. ALMAE ET ANTIQUISSIMAE UNIVERSITATIS CAROLINAE BOHEMICAЕ / H. T. RECTOR MAGNIFICUS. / RUDOLPHUS KIMLA, / MEDICINAE UNIVERSAE DOCTOR, PATHOLOGIAE EXPERIMENTALIS PROFESSOR PUBLICUS ORDINARIUS, ACADEMIAE SCIENTIARUM, LITTERARUM ARTIUMQUE / BOHEMICAЕ SODALIS CORRESPONDENS. / ORDINIS MEDICORUM H. T. DECANUS. / Gustavus Kabrhel, / M. U. Dr., hygienae prof. publ. ord., / PROMOTOR RITE CONSTITUTUS. / IN VIRUM CLARISSIMUM / Josip Berlot, / oriundum e Rijeka in Jugoslavia, / POSTQUAM EXAMINIBUS LEGITIMIS LAUDABILEM CUM DOCTRINAM, TUM FACULTATEM ARTIS MEDICAE PROBAVIT, / DOCTORIS UNIVERSAE MEDICINAE / NOMEN ET HONORES, POTESTATEMQUE ARTEM TAM MEDICAM CHIRURGICAMQUE, QUAM OPHTHALMICAM ATQUE OBSTETRICIAM EXERCENDI CONTULIMUS / IN EIUSQUE REI FIDEM HASCE LITTERAS UNIVERSITATIS SIGILLO SANCIENTAS CURAVIMUS. / DATUM PRAGAE, DIE decimo m. Julii 1920.

prijevod teksta diplome: *Neka bude sretno, svečano i uspješno.*

Pod najvećom zaštitom vrhovne vlasti Čehoslovačke republike, ja Josip Zubatý, doktor filozofije, javni redoviti profesor stare indijske književnosti i komparativne gramatike, redoviti član Češkog kraljevskog društva znanosti i Češke akademije književnosti, znanosti i umjetnosti, uzvišeni rektor drevnog Karlovog sveučilišta; Rudolf Kimla, doktor opće medicine, javni redoviti profesor eksperimentalne patologije, dopisni član Češke akademije književnosti, znanosti i umjetnosti, u ovom trenutku dekan liječničkog zbora; Gustav Kabrhel, doktor opće medicine, javni redoviti profesor higijene, obredom postavljen promotor, preslavnog muža JOSIPA BERLOTA, rođenog u Rijeci u Jugoslaviji, proglašavamo doktorom opće medicine i dodjeljujemo mu sve časti, nakon što je položiviši legitimne ispite pokazao kako svoju hvalevrijednu nauku, tako i sposobnost za medicinu te mu dodjeljujemo pravo da prakticira kirurgiju, oftalmologiju i opstetriciju. Tomu za svjedočanstvo pobrinuli smo se da ova diploma bude ovjerena pečatom sveučilišta.

Prag, 10. srpnja 1920.

sign. uz donji rub: *Zubatý; Kimla; Prof. Dr. Gustav Kabrhel*

poledina: ovjera i potpis češkog Ministarstva školstva, te Ministarstva vanjskih poslova Češke, s biljezima; ovjera poslanstva Jugoslavije u Pragu s potpisima i biljezima

Hrvatski muzej medicine i farmacije HAZU, inv. br. HMMF-65

Josip Berlot, bakteriolog, imunolog i higijeničar (Rijeka, 28. IV. 1895. — Zagreb, 14. IX. 1975.). Gimnaziju je pohađao u Gorici, a medicinu studirao u Beču, Parizu i Pragu, gdje je promoviran 1920. Kao predstojnik Odjela za proizvodnju bioloških preparata Epidemiološkog zavoda (poslije Higijenski zavod) u Zagrebu započinje 1923. predradnjama za proizvodnju domaćeg seruma protiv difterije te drugih antitoksičnih seruma i antibakterijskih preparata. God. 1924. boravi u SAD u Higijenskom zavodu u Albanyju, gdje proučava ulogu retikuloendotelijalnog sustava kod imunosti (*Journal of Experimental Medicine*, New York 1926.; *Liječnički vjesnik*, 1926., 1927.). Po povratku u domovinu intenzivno se bavi problemima imunizacije (*Praktični liječnik*, 1927.; *Liječnički vjesnik*, 1929.) te je nakon mnogobrojnih eksperimenata 1929. pušten u promet prvi difterični antitoksični serum u Jugoslaviji. God. 1930. Berlot u Bostonu završava specijalizaciju iz bakteriologije, imunologije i higijene. Radi neko vrijeme kao privatni liječnik i liječnik gradske ambulante u zagrebačkoj klaonici, a zatim kao

gradski higijeničar pri Gradskom fizikatu u Zagrebu. Kao načelnik higijensko-epidemiološke službe grada Zagreba provodio je asanaciju zapuštenih zagrebačkih predgrađa (*Gradska općina*, 1938.; *Gradski namještenik*, 1939.), radio je na higijenskoj vodoopskrbi i kanalizaciji grada. Prvi je u Zagrebu uveo dvokratno suzbijanje komaraca te sistematsku deratizaciju. Organizirao je zdravstveno prosvjećivanje te osnovao poseban Higijenski muzej. Bio je pokretač higijensko-domaćinskih tečajeva, tečajeva »majka i dijete« te mnogih drugih zdravstveno-prosvjetnih akcija. Uoči II. svjetskog rata istakao se u organizaciji zdravstvene službe civilne zaštite te je bio jedan od osnivača Škole za civilnu zaštitu. Nakon oslobođenja bio je viši zdravstveni savjetnik Zdravstvenog odjela GNO Zagreba i sanitarni inspektor GNO Zagreba te se zalagao za bolju organizaciju te službe (*Higijena i tehnika*, 1948.). Osobito se bavio komunalnom higijenom te je pisao o problematici higijene u gustom naselju (*Problemi higijene*, Beograd 1951.) i o sahranjivanju mrtvaca (*Komunalna higijena*, Beograd i Zagreb 1953.); bio je honorarni nastavnik komunalne higijene na Medicinskom fakultetu u Zagrebu. Bio je član Naučno-medicinskog savjeta NR Hrvatske, član Stručnog savjeta Ministarstva narodnog zdravlja te konzultant Imunološkog zavoda u Zagrebu – zavoda kojem su prvi temelji bili u predratnom Berlotovu Odjelu za proizvodnju bioloških preparata. Bavio se i poviješću svoje struke te je sastavio pregled razvoja mikrobiologije i imunologije u Hrvatskoj (I. simpozij o historiji mikrobiologije i imunologije u Hrvatskoj do 1923. godine, Zagreb 1973.). Dobitnik je zlatne medalje Društva urbanista Jugoslavije.

Lit.: Hrvatski biografski leksikon online [http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=1806, pristupljeno 8.5.2017.]

21. DIPLOMA DOKTORA MEDICINE VIKTORA BOIĆA

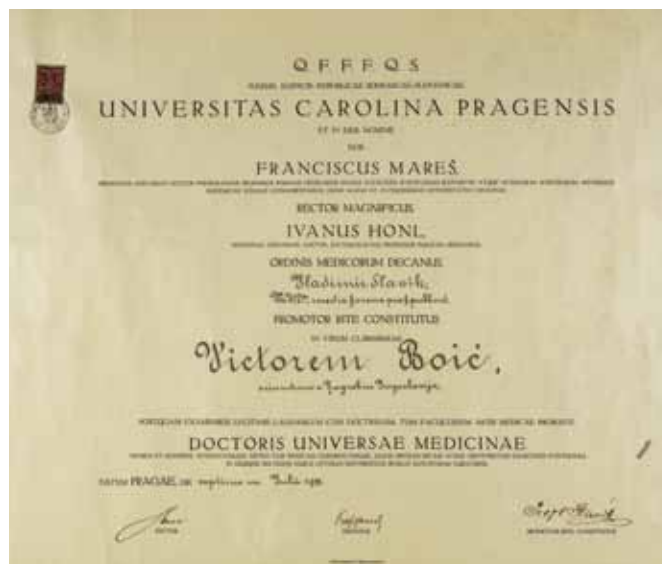
Universitas Carolina Pragensis, Prag, 7. 7. 1921.

tisak i rukopis, papir

50,7 x 69,5 cm

tekst diplome: Q.F.F.F.Q.S. / SUMMIS AUSPICIIS REIPUBLICAE BOHEMICAE-SLOVENICAE / UNIVERSITAS CAROLINA PRAGENSIS / ET IN EIUS NOMINE / NOS / FRANCISCUS MAREŠ, / MEDICINAE UNIVERSAE DOCTOR, PHYSIOLOGIAE PROFESSOR PUBLICUS ORDINARIUS, REGIAE SOCIETATIS SCIENTIARUM BOHEMICAE ATQUE ACADEMIAE SCIENTIARUM ARTIUMQUE / BOHEMICAE SODALIS EXTRAORDINARIUS, HUIUS ALMAE ET ANTIQUISSIMAE UNIVERSITATIS CAROLINAE / RECTOR MAGNIFICUS, / IVANUS HONL, / MEDICINAE UNIVERSAE DOCTOR, BACTERIOLOGIAE PROFESSOR PUBLICUS ORDINARIUS, / ORDINIS MEDICORUM DECANUS, / Vladimír Slavík, M. U. Dr. medic. forens. prof. publ. ord., / PROMOTOR RITE CONSTITUTUS / IN VIRUM CLARISSIMUM / Victorem Boić, / oriundum e Zagreb in Jugoslavija, / POSTQUAM EXAMINIBUS LEGITIMIS LAUDABILEM CUM DOCTRINAM, TUM FACULTATEM ARTIS MEDICAE PROBAVIT, / DOCTORIS UNIVERSAE MEDICINAE / NOMEN ET HONORES, POTESTATEMQUE ARTEM TAM MEDICAM CHIRURGICAMQUE, QUAM OPHTHALMICAM ATQUE OBSTETRICIAM EXERCENDI CONTULIMUS / IN EIUSQUE REI FIDEM HASCE LITERAS UNIVERSITATIS SIGILLO SANCIENDAS CURAVIMUS. / DATUM PRAGAE, DIE septimo m. Julii 1921. / [potpisi, nečitko] / RECTOR; DECANUS; PROMOTOR RITE CONSTITUTUS

prijevod teksta diplome: *Neka bude sretno, svečano i uspješno.*

21.

Pod najvećom zaštitom Čehoslovačke republike, Karlovo sveučilište u Pragu, i u njegovo ime ja, Franjo Mareš, doktor opće medicine, javni redoviti profesor fiziologije, izvanredni član Češkog kraljevskog društva znanosti i Češke akademije književnosti, znanosti i umjetnosti, uzvišeni rektor ovog drevnog Karlovog sveučilišta; Ivan Honl, doktor opće medicine, javni redoviti profesor bakteriologije, dekan liječnočkog zbora; Vladimir Slavik, doktor opće medicine, javni redoviti profesor forenzike, obredom postavljen promotor, preslavnog muža VIKTORA BOIČA, rodom iz Zagreba u Hrvatskoj, proglašavamo doktorom opće medicine i dodjeljujemo mu sve časti, nakon što je položišiši legitimne ispite pokazao kako svoju hvalevrijednu nauku, tako i sposobnost za medicinu te mu dodjeljujemo pravo da prakticira kirurgiju, oftalmologiju i opstetriciju. Tomu za svjedočanstvo pobrinuli smo se da ova diploma bude ovjerena pečatom sveučilišta.

Prag, 7. srpnja 1921.

ovjera: l. g. biljeg s otiskom pečata, l. d. suhi žig

oznaka tiskara: TYPIS EXPRESSIT "GRAFIA" PRAGAE.

Hrvatski muzej medicine i farmacije HAZU, inv. br. HMMF-269

Viktor Boić, hrvatski internist i glazbenik (Zagreb, 8. X. 1896. – Zagreb, 9. I. 1983.). Medicinu studirao u Innsbrucku, Beču i Pragu (1922.). Od 1922. do 1937. asistent je Interne klinike u Zagrebu, gdje se, nakon usavršavanja u inozemstvu, počeo baviti krvnim bolestima pa je 1935. osnovao hematološki laboratorij. Od 1937. do umirovljenja 1962. vodio Interni odjel Zakladne bolnice na Sv. Duhu u Zagrebu. Bio je godinama violončelist Društvenog orkestra i član ravnateljstva Hrvatskoga glazbenog zavoda. Utemeljio je više komornih glazbenih sastava, zaslužan je za osnivanje zbora Zagrebačkih liječnika pjevača i Glazbene sekcije Hrvatskoga liječničkog zbora.

Lit.: Hrvatska enciklopedija online [http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=8440, pristupljeno 8.5.2017.]

22. DIPLOMA DOKTORICE MEDICINE KORNELIJE SERTIĆ

Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, 30. 11. 1923.

tisak i rukopis, karton

65,8 x 50,2 cm

tekst diplome: SUB AUSPICIIS / UNIVERSITATIS LITTERARUM REGNI SERBORUM, CROATARUM SLO- / VENORUMQUE ZAGREBENSIS EX DECRETO FACULTATIS MEDICAE / NOS RECTOR / STEPHANUS ZIMMERMANN, / PHILOSOPHIAE DOCTOR, PHILOSOPHIAE PROFESSOR PUBLICUS ORDINARIUS; / h. a. FACULTATIS MEDICAE PRO DECANUS / EMIL PRÁŠEK, / MEDICINAE UNIVERSAE DOCTOR, HYGIENAE PROFESSOR PUBLICUS ORDINARIUS; ET PROMOTOR RITE CONSTITUTUS / FRANCISCUS SMETÁNKA, / MEDICINAE UNIVERSAE DOCTOR, PHYSIOLOGIAE PROFESSOR PUBLICUS ORDINARIUS; / IN DOCTISIMAM ET CLARISSIMAM / DOMINAM / KORNELIJAM SERTIĆ / EX SV. IVANAE ZELINAE IN CROATIA ORIUNDAM, / CUM ASSIDUO STUDIO ATQUE INDUSTRIA TAM LITTERARUM QUAM USUS FACULTATEM IN OMNIBUS ARTIS MEDICAE DISCIPLINIS ACQUISSSET EAMQUE EXAMINIBUS, QUAE AD EORUM, QUI MEDICINAE UNIVERSAE DOCTORIS TITULUM, HONORES AC IURA ASSEQUI VOLUNT, COMPROBASSSET, DENIQUE OMNIBUS INTEGERRIMAE / VITAE MORUMQUE POSTULATIS / ACADEMICIS CONVENISSET, / GRADUM DOCTORIS MEDICINAE

UNIVERSAE / CONTULIMUS / EIQUE HOC DIPLOMATE MEDICINAE UNIVERSAE DOCTORIS IURA AC PRIVILEGIA ARTEM MEDICAM PUBLICE / EXERCENDI CONCESSIMUS. / DATUM ZAGRABIAE DIE XXX. MENSIS NOVEMBRIS MCMXXIII. / [potpis] / PROMOTOR. ; [potpis] / H. A. RECTOR. ; [potpis] / H. A. PRO DECANUS.

prijevod teksta diplome: *Pod zaštitom Kraljevskog sveučilišta Srba, Hrvata i Slovenaca, prema dekretu Medicinskog fakulteta u Zagrebu, ja rektor Stjepan Zimmermann, doktor filozofije, javni redoviti profesor filozofije, ove godine prodekan Medicinskog fakulteta; Emil Prášek, doktor opće medicine, javni redoviti profesor higijene i obredom postavljen promotor, učenoj i preslavnoj gospođi KORNELIJI SERTIĆ, rodom iz Sv. Ivana Zeline u Hrvatskoj, dodijeljujemo stupanj doktora opće medicine i ovom joj diplomom dopuštamo da javno prakticira medicinu, nakon što je ustrajnim učenjem i marljivošću stekla kako teoretsko, tako i praktično znanje u svim medicinskim disciplinama i potvrdila ga ispitima koje polažu oni koji žele steći prava, časti i naslov doktora opće medicine. Naposljetku, ona odgovara svim zahtjevima postojanog života i navika.*

Zagreb, 30. studenog 1923.

pečat l. g.: ovjera biljega

sredina dolje: suhi žig Sveučilišta u Zagrebu otisnut na papiru obrubljenom ukrasom izvedenim u škarorezu

Hrvatski muzej medicine i farmacije HAZU, inv. br. HMMF-253

Kornelija Sertić (Sv. Ivan Zelina, 1897. – Zagreb, 1988.), odnosno prim. dr. Nela Ibler-Sertić, među prvima je ženama doktoricama medicine koje su diplomirale na Medicinskom fakultetu u Zagrebu. Od 1924. – 1928. radi u Epidemiološkom zavodu, gdje joj je šef dr. Berislav Borčić, zatim na Drž. Dječjem dispanzeru u Zagrebu kao asistentica i specijalizira pedijatriju u Zagrebu te kao stipendistica Rockefellerove zaklade, na Klinici za preventivu dječje tuberkuloze u Parizu. Od 1928. – 1931. specijalizira tuberkulozu i plućne bolesti u državnom lječilištu u Topolšici i antituberkuloznom dispanzeru u Zagrebu te radi u zagrebačkoj školskoj poliklinici kao zamjenik šefa. Na poticaj prof. dr. Andrije Štampara organizira Dom narodnog zdravlja na Sušaku u zdravstvene stanice u Hrvatskom Primorju. Od 1930. do 1943. radi kao viši pristav i zdravstveni nadzornik u Antituberkuloznom dispanzeru na Trešnjevci u Zagrebu. Za vrijeme Drugog svjetskog rata uzdržava obitelj kao liječnica članova Hrvatske obrtničke komore. U privatnoj ordinaciji Hatzova ul. 17 prima pacijente i kao vješta kliničarka daje pneumotoraks pacijentima s tuberkuloznim kavernama. Neke od pacijenata iz okolice Zagreba liječila je besplatno. Nakon svršetka rata bila je ravnateljica Doma zdravlja „Trešnjevka“ u Zagrebu te nakon toga kao primarius i ravnateljica Bolnice za plućne bolesti i tbc pluća u Rockefellerovoj ulici u Zagrebu. Kao stipendistica L'Union internationale contre la tuberculose bila je 1948. u Kopenhagenu radi proučavanja BCG vakcinacije i suzbijanja tuberkuloze. Bila je predsjednica tbc-sekcije Crvenog križa Hrvatske i za svoj stručni i socijalni rad primila više priznanja.

Lit.: Ibler, Mladen. Kornelija Sertić - prva liječnica koja je diplomirala na Medicinskom fakultetu u Zagrebu [http://www.croatianhistory.net/etf/iblerk.html, pristupljeno 8.5.2017.]

23. OBNOVLJENA DIPLOMA DOKTORA MEDICINE FRANJE DURSTA

Universitas Graecensis, Graz, 27. 1. 1951.

tisak i rukopis, papir

55,1 x 41,9 cm

tekst diplome: Q. F. F. Q. S. / IN UNIVERSITATE LITTERARUM GRAECENSI / RECTORE MAGNIFICO / WALTHARIO WILBURG / IURIS DOCTORE, IURIS CIVILIS PROFESSORE ORD., / DECANO / IOSEPHO BÖCK / MEDICINAE UNIVERSAE DOCTORE, OPHTHALMOLOGIAE PROFESSORE ORD., / VIRO EXCELLENTISSIMO / FRANCISCUM DURST / MEDICINAE UNIVERSAE DOCTORI, CONSILIARIO MEDICINALI / HOC DIE, QUO ANTE HOS L ANNOS / MEDICINAE STUDII IN HAC UNIVERSITATE LITTERARUM PERACTIS / DOCTORIS IURA AC PRIVILEGIA RITE ADEPTUS EST, / UT LAETAE OBSERVANTIAE VENERATIONISQUE DETUR DOCUMENTUM, / TUITULUM RENOVARI / IN EIUSQUE REI FIDEM DOCTORI SUO ILLUSTRISSIMO / HOC DIPLOMA UNIVERSITATIS SIGILLO INSIGNITUM IN MANUS TRADENDUM CURAVIT / ORDO MEDICORUM UNIVERSITATIS CAROLO-FRANCISCEAE. / DATUM GRAECII DIE SEPTIMO ET VICESIMO MENSIS IANUARIII MCMLI.

prijevod teksta diplome: *Neka bude sretno, svečano i uspješno.*

Na Sveučilištu u Grazu, uzvišeni rektor Walthar Wilburg, doktor prava, redoviti profesor građanskog prava; dekan Josip Böck, doktor opće medicine, redoviti profesor oftalmologije, uzvišenom mužu FRANJI DURSTU, doktoru opće medicine, medicinskom savjetniku, na dan na koji je prije pedeset godina, završivši studij medicine na ovom sveučilištu, obredom ste kao prava i privilegije doktora medicine, liječnički zbor Sveučilišta u Grazu pobrinuo se za izdavanje dokumenta i obnovu titule tomu na spomen, a u znak radosnog poštovanja i odanosti, kao i da ova diploma ovjerena pečatom sveučilišta bude predana presvijetlom doktoru u ruke.

Liječnički zbor Sveučilišta u Grazu.

Graz, 27. siječnja 1951.

sign.: *Dr Waltharius Wilburg* / h. t. rector ; *Dr Josephus Böck* / h. t. decanus
ovjera l. g., s. d.: otisak pečata

Hrvatski muzej medicine i farmacije HAZU, inv. br. HMMF-293

Franjo Durst, hrvatski ginekolog i porodničar (Zagreb, 6. IX. 1875. – Zagreb, 16. IX. 1958.). Završivši studij medicine u Grazu (1899.), od 1905. profesor zagrebačkoga Primaljskog učilišta i predstojnik Zemaljskoga rodilišta, koje je 1921. pretvorio u Kliniku za ženske bolesti i porode i vodio ju do 1952. godine. Bio je redoviti profesor Medicinskoga fakulteta u Zagrebu i redoviti član JAZU. Prvi je u nas ujedinio ginekologiju i porodništvo; posebni su mu doprinosi operativno liječenje raka maternice i unaprjeđenje tehnike carskoga reza.

Lit.: Hrvatska enciklopedija online [http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=16701, pristupljeno 8.5.2017.]

23.

IN UNIVERSITATE LITTERARUM GRAECENSI

RECTORE MAGNIFICO

WALTHARIO WILBURG

IURIS DOCTORE, IURIS CIVILIS PROFESSORE ORD.,

DECANO

IOSEPHO BÖCK

MEDICINAE UNIVERSAE DOCTORE, OPHTHALMOLOGIAE PROFESSORE ORD.,

VIRO EXCELLENTISSIMO

FRANCISCUM DURST

MEDICINAE UNIVERSAE DOCTORI, CONSILIARIO MEDICINALI

HOC DIE, QUO ANTE HOS L ANNOS

MEDICINAE STUDIIS IN HAC UNIVERSITATE LITTERARUM PERACTIS
DOCTORIS IURA AC PRIVILEGIA RITE ADEPTUS EST,
UT LAETAE OBSERVANTIAE VENERATIONISQUE DETUR DOCUMENTUM,

TITULUM RENOVARI

IN EIUSQUE REI FIDEM DOCTORI SUO ILLUSTRISSIMO

HOC DIPLOMA UNIVERSITATIS SIGILLO INSIGNITUM IN MANUS TRADENDUM CURAVIT

IZLOŽBA

DIPLOME HRVATSKIH LIJEČNIKA

Iz zbirke diploma i povelja Hrvatskog muzeja medicine i farmacije HAZU
Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu,
6. prosinca 2017. – 28. veljače 2018.

NOSITELJI PROJEKTA

Hrvatski muzej medicine i farmacije HAZU
akademik Marko Pečina, voditelj Muzeja
prof. dr. sc. Stella Fatović-Ferenčić, dr. med.,
zamjenica voditelja Muzeja
Silvija Brkić Midžić, prof., upraviteljica Muzeja

SUORGANIZATOR IZLOŽBE

Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
prof. dr. sc. Marijan Klarica, dekan

AUTORICE IZLOŽBE

Stella Fatović-Ferenčić
Silvija Brkić Midžić

DIGITALIZACIJA IZVORNIKA

Goran Vržina

GRAFIČKO OBLIKOVANJE PANOJA, PLAKATA

I POZIVNICE I PRIPREMA ZA TISAK

Studio Rašić

Ante Rašić

Ankica Penava-Pejčinović

LIKOVNI POSTAV

Ante Rašić

TEHNIČKI POSTAV

Miljenko Domjanić

VLASNICI EKSPONATA

Hrvatski muzej medicine i farmacije HAZU
Odsjek za povijest medicinskih znanosti
Zavoda za povijest i filozofiju znanosti HAZU

1917–2017
100 godina Medicinskog
fakulteta Sveučilišta
u Zagrebu

Izložba je postavljena u povodu proslave 100. obljetnice osnutka
Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

(ZADNJA STRANA KNJIŽNOG BLOKA - PRAZNA)

(OMOT - 3. STRANA - PRAZNA)

1917–2017
100 godina Medicinskog
fakulteta Sveučilišta
u Zagrebu

9 789536 255672

ISBN 978-953-6255-67-2

Zagreb, prosinac 2017.

Cijena 100,00 kn